

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

HADİS BİLİM DALI

**DİN GÖREVLİLERİNİN HADİS BİLGİLERİNİN
MAHİYETİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI
(ESKİŞEHİR VE KÜTAHYA ÖRNEĞİ)**

Meltem GÜNDÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Ömer ÖZPINAR

Konya-2019

KONYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meltem Gündüz		
	Numarası	128106031001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Temel İslam Bilimleri / Hadis		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora		
Tezin Adı	Din Görevlilerinin Hadis Bilgilerinin Mahiyeti Üzerine Bir Alan Araştırması (Eskişehir ve Kütahya Örneği)			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
Meltem GÜNDÜZ
İmzası

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meltem Gündüz
	Numarası	128106031001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Temel İslam Bilimleri / Hadis
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ömer ÖZPINAR
	Tezin Adı	Din Görevlilerinin Hadis Bilgilerinin Mahiyeti Üzerine Bir Alan Araştırması (Eskişehir ve Kütahya Örneği)

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Din Görevlilerinin Hadis Bilgilerinin Mahiyeti Üzerine Bir Alan Araştırması (Eskişehir ve Kütahya Örneği)** başlıklı bu çalışma 1/04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Danışman	Doç. Dr. Ömer ÖZPINAR	
2	Üye	Prof. Dr. Adil YAVUZ	
3	Üye	Prof. Dr. Harun Reşit DEMİREL	

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meltem Gündüz		
	Numarası	128106031001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Temel İslam Bilimleri		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ömer ÖZPINAR		
Tezin Adı	DİN GÖREVLİLERİNİN HADİS BİLGİLERİNİN MAHİYETİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI			

Kütahya ve Eskişehir illerinde görev yapan din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine bir alan çalışmasıdır.

Çalışmamızın ilk bölümünde alan araştırması yapılan din görevlilerinin görev tanımları ve durum tespitleri yapılmıştır. İkinci bölümde ise din görevlilerinin hadis bilgileri ve bu hadis bilgilerinin etkileyen faktörler değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise birinci ve ikinci bölümde elde edilen bulgular değerlendirilerek sonuç ve öneriler yazılmıştır. Araştırmada betimsel tarama metodu; veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 350 din görevlisine ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda din görevlilerinin kütüphanelerinde bulunan hadis kitapları, hadis kitaplarını okuma oranları, hadis kaynak bilgileri, hadis usulü, kaynağı açısından hadisler ve hadislerin sıhhat değeri gibi konularda bilgi seviyeleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonucundan hareketle din görevlilerinin hadis ilimlerinde daha donanımlı olabilmeleri için bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Din Görevlisi, Kütahya, Eskişehir.

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	MELTEM GÜNDÜZ		
	Student Number	128106031001		
	Department	Basic Islamic Sciences/ Hadith		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)		
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Ömer ÖZPINAR		
Title of the Thesis/Dissertation	A Field Study on The Nature of Religious Officials' Hadith Information" (Kütahya And Eskişehir Example)			

It is a field study on the nature of the hadith knowledge of religious officials working in Kütahya and Eskişehir.

In the first part of our study, the job descriptions and situation determinations of the religious officials who were surveyed were conducted. In the second part of the study, the hadith information of the clergy and the factors affecting this hadith information were evaluated by the survey conducted on the nature of the hadith information of religious officials. In the third chapter, the results obtained in the first and second sections were evaluated and results and suggestions were written In the research descriptive screening method; the questionnaire was used as the data collection tool. Within the scope of the research, 350 religious officials were reached.

At the end of the research, the level of knowledge about the hadith books in the libraries of religious officials, the rates of reading the hadith books, the hadith methodology, the hadiths in terms of the source and the value of the hadiths were evaluated. Based on the results of the research, some suggestions have been presented for the religious officials to be better equipped in hadith sciences.

Keywords: Hadith, Religious Official, Kutahya, Eskisehir

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖNSÖZ.....	V
KISALTMALAR.....	VII
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
TABLOLARIN LİSTESİ.....	X

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE ÖNEMİ.....	1
2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
3. ARAŞTIRMADA UYGULANACAK YÖNTEM.....	3
4. VARSAYIMLAR.....	5
5. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLAR.....	5
6. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	6
7. KONU HAKKINDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	7

BİRİNCİ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI YAPILAN DİN GÖREVLİLERİNİN GÖREV TANIMLARI VE DURUM TESPİTLERİ

1.1. Diyanet İşleri Başkanlığı.....	8
1.1.1. Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmet Alanları.....	8
1.1.2. Diyanet İşleri Başkanlığı Din Görevlileri.....	10
1.1.2.1. İmam Hatip.....	10
1.1.2.2. Müezzin Kayyım.....	10
1.1.2.3. Kur'an Kursu Öğreticisi.....	12

1.2. Din Görevlilerinin Bireysel ve Mesleki Durumları ile İlgili Bilgiler.....	13
1.2.1. Din Görevlilerinin Görev Unvanları.....	13
1.2.2. Din Görevlilerinin Yaş Dağılımları.....	14
1.2.3. Din Görevlilerinin Hizmet Yılları.....	15
1.2.4. Din Görevlilerinin Eğitim Durumları.....	16
1.2.5. Din Görevlilerinin Görev Yeri Türleri.....	17
1.3. Din Görevlilerinin Kaynak Bilgilerinin Değerlendirilmesi.....	17
1.3.1. Din Görevlilerinin Okuduğu Hadis Kitapları.....	18
1.3.2. Din Görevlilerinin Kütüphanelerinde Bulunan Hadis Kitapları....	23
1.4. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekte Sorulara Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	24
1.4.1. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 1. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	24
1.4.2. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 2. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	30
1.4.3. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 3. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	38
1.4.4. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 4. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	46

İKİNCİ BÖLÜM

DİN GÖREVLİLERİNİN HADİS USÛLÜ VE DİNİ METİNLERİ BİLME YETİLERİNİN ÖLÇÜLMESİ

2.1. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli Sorulara Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	55
2.1.1. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	55
2.1.2. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	60
2.1.3. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	64

2.1.4. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	69
2.1.5. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	74
2.1.6. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	79
2.1.7. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	84
2.1.8. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	89
2.1.9. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	94
2.1.10. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	99
2.2. Din Görevlilerinin Dini Metin ve Atasözleri İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi.....	104
2.2.1. İman İle İlgili İfadeler.....	104
İman İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	121
2.2.2. Ahkâmla İlgili İfadeler.....	122
Ahkâmla İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	138
2.2.3. Kadın ve Aile İle İlgili İfadeler.....	140
Kadın ve Aile İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	158
2.2.4. Yeme-İçme İle İlgili İfadeler.....	160
Yeme –İçme İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	176
2.2.5. İlim İle İlgili İfadeler.....	177
İlimle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	193
2.2.6. Faziletlerle İlgili İfadeler	195
Faziletlerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	213

2.2.7. Ölüm, Cennet ve Cehennem İle İlgili İfadeler.....	215
Ölüm, Cennet ve Cehennemle İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	232
2.2.8. Zühd İle İlgili İfadeler.....	233
Zühd İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	249
2.2.9. Toplumsal İlişkiler İle İlgili İfadeler.....	251
Toplumsal İlişkilerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	267

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELDE EDİLEN BULGULARIN YORUM VE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Hadis Usulü Anket Soruları.....	270
3.2. Ayetler.....	274
3.3. Sahih Hadisler.....	277
3.4. Mevzu Hadisler.....	280
3.5. Atasözleri.....	283
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	285
KAYNAKÇA.....	295
EK-1 ANKET SORULARI.....	299
EK-2 MÜFTÜLÜKLERİN ANKETLE İLGİLİ OLURLARI.....	303

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla

Allah'a hamd, O'nun sevgili Rasûlüne salât ve selam olsun.

Kur'an'dan sonra ikinci temel kaynak sünnettir. Sünnetin sözlü ve yazılı biçimde ifadesine de hadis denir. Hadis ise başta din olmak üzere, bilgi, kültür ve medeniyetimizin temel kaynağını oluşturmaktadır. Şüphesiz ki sağlıklı, tutarlı ve doğru bir İslam anlayışı, onun temel kaynaklarının doğru anlaşılmasına bağlıdır. Ülkemizde topluma din hizmeti, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından sunulmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev yapan din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine bir alan çalışması yapmak istedik. Bu bağlamda, Kütahya ve Eskişehir illerinde görev yapan din görevlilerine anket yöntemi ile hadis bilgileri üzerine bir alan çalışması yaptık.

Çalışmamız; giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde konunun teorik alt yapısını oluşturmaya çalıştık. Birinci bölümde alan araştırması yapılan din görevlilerinin görev tanımları yapılarak, din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine genel durumlarını tespit etmeye çalıştık. Diyanet İşleri Başkanlığı hizmet alanları, din görevlilerinin bireysel ve mesleki durumları ile ilgili bilgileri, temel hadis kitapları ile irtibatları ve hadis alanı ile ilgili genel bakış açılarını tespit etmeye çalıştık.

İkinci bölümde ise din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine alan çalışması için anket düzenledik. Düzenlediğimiz ankette hadis usulü, hadis kaynakları ayet, sahih hadis, mevzu hadis ve atasözleri ile ilgili bilimsel verilerle din görevlilerinin hadis bilgileri ve bu hadis bilgilerini etkileyen faktörleri değerlendirmeye çalıştık. Anketlerin çıktılarını tablolaştırarak sunmaya çalıştık. Üçüncü bölümde ise birinci ve ikinci bölümde elde edilen bulgular yorumlanarak değerlendirilmeye çalışıldı.

Yüksek lisans tezini yapmam hususunda beni cesaretlendiren, araştırma konumun belirlenmesinde, hazırlanma aşamasında ilgi ve desteğini esirgemeyen, öneri ve düşünceleri ile beni yönlendiren değerli danışman hocam Doç. Dr. Ömer Özpınar'a saygı

ve şükranlarımı sunarım. Tez dönemi boyunca tavsiye ve görüşlerinden faydalandığım hocalarım; Prof. Dr. Halis Aydemir'e, Dr. Ömer Faruk Söylev'e şükranlarımı sunarım. Anket çalışmasının hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Hikmet Gültekin'e, anket uygulaması ile ilgili çalışmalarda, SPSS kullanımı ve tezimin istatistik işlemlerinin kontrolünde yardımlarını esirgemeyen T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürü Doç. Dr. Fatih Kara'ya, Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü öğretim görevlisi Arş. Gör. Neslihan Çilesiz'e şükranlarımı sunarım. Anketin uygulanmasında kurumsal izin veren Kütahya Müftüsü Hüseyin Hazırlar, Eskişehir Tepebaşı Müftüsü Faruk Tut hocalarıma ve tezimin önemli bir kısmı olan alan çalışmasını gerçekleştirebilmek için anket uygulamasına katılarak değerli görüş ve katkılarını sunan din görevlilerine teşekkür ederim. Çalışmam esnasında gösterdikleri sabır, hoşgörü ve fedakârlıkla destek ve yardımlarını esirgemeyen ailem ve Melek Yeşil'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Konya -2019

Meltem Gündüz

KISALTMALAR

- A.g.e. : Adı Geçen Eser
- A.Ü.E.B.F. : Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
- b. : ibn
- Bkz. : Bakınız
- Bty. : Baskı Tarihi Yok
- c. : Cilt
- Çev. : Çeviren
- D.İ.A. : Diyanet İslam Ansiklopedisi
- ERÜ : Erciyes Üniversitesi
- Hız. : Hazreti
- İhl : İmam Hatip Lisesi
- K.K. Öğreticisi : Kur'an Kursu Öğreticisi
- M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı
- Ö. : Ölüm
- r.a. : radiyallahü anhü
- r.anha : radiyallahü anha
- s. : Sayfa
- s.a.v. : Sallallahu Aleyhi Ve Sellem
- SÜ ; Selçuk Üniversitesi
- T.D.V. : Türkiye Diyanet Vakfı

Thk : Tahkik Yapan
Trc : Tercüme Eden
Yay. : Yayınları, Yayınevi

ÖZET

GÜNDÜZ MELTEM, "DİN GÖREVLİLERİNİN HADİS BİLGİLERİNİN MAHİYETİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI (KÜTAHYA VE ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ), Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2019.

Kütahya ve Eskişehir illerinde görev yapan din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine bir alan çalışmasıdır.

Çalışmamızın ilk bölümünde alan araştırması yapılan din görevlilerinin görev tanımları ve durum tespitleri yapılmıştır. İkinci bölümde ise din görevlilerinin hadis bilgileri ve bu hadis bilgilerini etkileyen faktörler değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde ise birinci ve ikinci bölümde elde edilen bulgular değerlendirilerek sonuç ve öneriler yazılmıştır. Araştırmada betimsel tarama metodu; veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 350 din görevlisine ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda din görevlilerinin kütüphanelerinde bulunan hadis kitapları, hadis kitaplarını okuma oranları, hadis kaynak bilgileri, hadis usulü, kaynağı açısından hadisler ve hadislerin sıhhat değeri gibi konularda bilgi seviyeleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonucundan hareketle din görevlilerinin hadis ilimlerinde daha donanımlı olabilmeleri için bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Din Görevlisi, Kütahya, Eskişehir.

ABSTRACT

Gündüz, Meltem “A FIELD STUDY ON THE NATURE OF RELIGIOUS OFFICIALS’ HADITH INFORMATION” (KÜTAHYA AND ESKİŞEHİR EXAMPLE) Master Thesis, Konya, 2019.

It is a field study on the nature of the hadith knowledge of religious officials working in Kütahya and Eskişehir.

In the first part of our study, the job descriptions and situation determinations of the religious officials who were surveyed were conducted. In the second part of the study, the hadith information of the clergy and the factors affecting this hadith information were evaluated by the survey conducted on the nature of the hadith information of religious officials. In the third chapter, the results obtained in the first and second sections were evaluated and results and suggestions were written In the research descriptive screening method; the questionnaire was used as the data collection tool. Within the scope of the research, 350 religious officials were reached.

At the end of the research, the level of knowledge about the hadith books in the libraries of religious officials, the rates of reading the hadith books, the hadith methodology, the hadiths in terms of the source and the value of the hadiths were evaluated. Based on the results of the research, some suggestions have been presented for the religious officials to be better equipped in hadith sciences.

Keywords: Hadith, Religious Official, Kutahya, Eskisehir

TABLolar

Tablo No.	Tablo Başlığı	Sayfa No.
1	Din Görevlilerinin Görev Unvanları	13
2	Din Görevlilerinin Yaş Dağılımları	14
3	Din Görevlilerinin Hizmet Yılları	15
4	Din Görevlilerinin Eğitim Durumları	16
5	Din Görevlilerinin Görev Yeri Türleri	17
6	Din Görevlilerinin Okudukları Hadis Kitaplarına Göre Dağılımları	18
7	Din Görevlilerinin Okudukları Hadis Kitaplarının İllere Göre Dağılımları	20
8	Din Görevlilerinin Kütüphanelerinde Bulunan Hadis Kitaplarının Dağılımları	23
9	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	24
10	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	25
11	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	26
12	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	27
13	Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	28

14	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	29
15	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	31
16	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 2. Verdikleri Cevaplar	32
17	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	33
18	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	34
19	Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	35
20	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	37
21	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	38
22	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	39
23	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 3.Soruya Verdikleri Cevaplar	40
24	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	42
25	Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	43
26	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	45
27	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	46

28	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	48
29	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	49
30	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	50
31	Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	51
32	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	53
33	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	55
34	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	56
35	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	57
36	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	57
37	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	58
38	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar	59
39	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	60
40	. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	61
41	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	61

42	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	62
43	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	63
44	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar	63
45	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	65
46	. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	65
47	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	66
48	Hizmet Yıllarına Göre Din Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	67
49	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	67
50	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar	68
51	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	70
52	. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4.Soruya Verdikleri Cevaplar	70
53	. Yaş Guruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	71
54	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	72
55	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	72

56	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar	73
57	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar	74
58	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar	75
59	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar	76
60	Hizmet Yıllarına Göre in Görevlilerinin Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar	77
61	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar	77
62	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar	78
63	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar	79
64	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar	80
65	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar	81
66	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar	81
67	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar	82
68	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar	83
69	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar	84

70	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar	85
71	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar	85
72	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar	86
73	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar	87
74	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar	88
75	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar	89
76	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar	90
77	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar	90
78	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar	91
79	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar	92
80	. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar	93
81	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar	94
82	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar	95
83	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar	96

84	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar	96
85	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar	97
86	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9.Soruya Verdikleri Cevaplar	98
87	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar	99
88	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar	100
89	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar	100
90	Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevapla	101
91	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar	102
92	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar	102
93	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	104
94	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	105
95	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	105
96	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	106
97	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	107

98	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	107
99	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	108
100	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	109
101	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	109
102	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	110
103	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	111
104	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	111
105	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	112
106	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	113
107	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	113
108	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	114
109	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	115
110	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	116
111	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	117

112	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	117
113	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	118
114	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	119
115	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	120
116	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	120
117	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	122
118	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	123
119	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	124
120	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	124
121	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	125
122	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	126
123	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	127
124	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	127

125	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	128
126	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	129
127	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	129
128	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Hadise Verdikleri Cevaplar	130
129	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	131
130	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	131
131	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	132
132	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	133
133	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	133
134	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	134
135	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	135
136	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	135
137	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	136

138	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	137
139	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	137
140	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	138
141	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	140
142	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	141
143	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	141
144	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Ayete Verdikleri Cevaplar	142
145	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	143
146	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	144
147	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	145
148	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	145
149	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	146
150	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar	147

151	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	148
152	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	149
153	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	150
154	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	150
155	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	151
156	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	152
157	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	153
158	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	153
159	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	154
160	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Atasözüne Verdikleri Cevaplar	155
161	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	155
162	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	156
163	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	157

164	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Atasözüne Verdikleri Cevaplar	158
165	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	160
166	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	161
167	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	161
168	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	162
169	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	163
170	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	164
171	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	165
172	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	165
173	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	166
174	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar	167
175	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	167
176	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	168

177	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	169
178	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	169
179	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	170
180	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	171
181	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	171
182	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	172
183	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	173
184	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	173
185	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	174
186	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	175
187	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	175
188	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	176
189	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	178

190	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	178
191	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	179
192	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	180
193	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	180
194	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	181
195	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	182
196	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	182
197	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	183
198	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar	184
199	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	184
200	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	185
201	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	186
202	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	186
203	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	187

204	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	188
205	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	188
206	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	189
207	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	190
208	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	190
209	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	191
210	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	192
211	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	192
212	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	193
213	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	195
214	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	196
215	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	197
216	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	197

217	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	198
218	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	199
219	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	200
220	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	200
221	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	201
222	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar	202
223	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	203
224	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	204
225	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	205
226	. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11.Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	205
227	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	206
228	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11.Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	207
229	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11.Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	208

230	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11.Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	209
231	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	210
232	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	210
233	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	211
234	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	212
235	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	212
236	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	213
237	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	215
238	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36.Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	216
239	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	217
240	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	217
241	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	218
242	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36 Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	219

243	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	220
244	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	220
245	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	221
246	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar	222
247	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	222
248	. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	223
249	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	224
250	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	224
251	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	225
252	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	226
253	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	226

254	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevapla	227
255	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	228
256	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	228
257	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	229
258	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	230
259	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	231
260	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	232
261	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	234
262	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	234
263	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	235
264	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	236
265	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	236
266	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	237

267	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	238
268	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	238
269	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	239
270	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar	240
271	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	240
272	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	241
273	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	242
274	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	242
275	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	243
276	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	244
277	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	244
278	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	245
279	Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	246
280	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	246

281	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	247
282	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	248
283	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	248
284	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	249
285	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	251
286	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	252
287	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	252
288	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	253
289	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	254
290	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar	255
291	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	256
292	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	256
293	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	257

294	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar	258
295	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	258
296	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27.Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar	259
297	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	260
298	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	260
299	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	261
300	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	262
301	Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	262
302	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar	263
303	Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	264
304	Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	264

305	Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	265
306	Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	266
307	. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	266
308	Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar	267
309	Din Görevlilerinin Hadis Usûlü Test Sorularına Verdikleri Cevapların Dağılımı	273
310	Din Görevlilerinin Ayetler Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı	276
311	Din Görevlilerinin Sahih Hadisler Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı	279
312	Din Görevlilerinin Mevzu Hadislere Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı	282
313	Din Görevlilerinin Atasözlerine Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı	284
314	Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetlerinde Görev Yapan Personel Dağılımı	285
315	Diyanet İşleri Başkanlığında Görev Yapan Personelin Öğretim Durumun	287

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE ÖNEMİ

Araştırmanın konusu, Kütahya ve Eskişehir müftülüklerinde görev yapan din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine bir alan araştırmasıdır.

İlahi irade istikametinde hayatı tanzim etmenin iki temel kaynağı: Kur'an ve sünnettir. Sünnet; inanç, ibadet, muamelat ve ahlak gibi İslam'ı bütün yönleriyle kuşatan bir anlayıştır.¹ Hz. Peygamber'in yaşam tarzı sorulduğunda, yaşayan bir Kur'an² tabiri ile ifade eden Hz. Âişe (r. anha) Hz. Peygamber'in şahsında vücut bulan, teoriden pratiğe geçen sünnet kavramını inananlara açıklamıştır. Hadis kavramı ise, Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerinin sözlü ve yazılı bir şekilde ifadesidir ki, sünnetin yazılı ve sözlü belgeleridir. Hadis sünnete müteradif bir manada kullanılmaktadır.³

İlk İslam büyüklerinin "Hadisler dindir; dininizi kimden öğrendiğinize dikkat ediniz" diye sık sık ikaz ettikleri gibi, hadislerin kim tarafından, ne amaçla, hangi şartlarda ve nasıl yorumlandığı, anlaşıldığı ve tahlil edildiği de önem arz etmektedir.⁴

Toplumunu dini konularında aydınlatma, onlara sağlam ve doğru dini bilgiyi verme görevi kanunlarla Diyanet İşleri Başkanlığına verilmiştir.⁵ Hz. Peygamber'i ve Kur'an'ı anlama ve yaşama biçimi olan sünneti bize taşıyan hadislerin anlaşılması ve hayata aktarılmasında din görevlilerine büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Çalışmamızda din görevlileri kavramı ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nın taşra teşkilatında bu hizmeti yürüten imam hatip, müezzin kayyım ve Kur'an kursu öğreticileri kastedilmiştir.

¹ Genç, Mustafa, *Sünnet-Vahiy İlişkisi*, İstanbul, 2009.

²Bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 163; *Müslim*, Müsâfirin 39; Ebû Davud, Tatavvu' 26; Nesâî, Kıyâmu'l-leyl 2; Dârimî, Salat 165.

³ Koçyiğit, Talat, *Hadis Tarihi*, s. 10-11, Ankara, 1998.

⁴ Özpınar, Ömer, *Hz. Peygamber'i ve Hadislerini Anlamak*, s. 404-405, İstanbul, 2002.

⁵ Bkz. *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982)*, Madde 136, 633 Sayılı *Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun*, Madde 1.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görev yapan personel sayısı 2017 yılı itibari ile 109.332'dir. Diyanet İşleri Başkanlığında idari hizmetlerde ve din hizmetlerinde görev yapan personel sayısı ise 97.697'dir. Din hizmetlerinde görev yapan 63.429 imam hatip, 11.759 müezzin kayyım, 19.416 Kur'an kursu öğreticisi vardır. Yine 2017 yılı itibari ile Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an kurslarında eğitim alan 1.002.417 öğrenci vardır.⁶ Din görevlilerine ait bu istatistiksel bilgiler toplumun dini bilgileri öğrenmesinde, hayata geçirmesinde din görevlilerinin etkin bir rol oynadığını göstermektedir.

Halkın hadis bilgisi üzerine yapılan bir araştırmada halkın % 60'ının hadis bilgisine şifahi yollarla ulaştığı ifade edilmektedir. Halkın dini bilgiye; aile içerisinde, camide hoca vasıtası ile veya okulda öğretmenleri vesilesi ile ulaştıkları ifade edilmektedir.⁷

Bu bağlamda, Niçin hadis bilgisi? diye bir soru soracak olursak, İslam'ın ikinci referansı olan Hadis/Sünnet konusu, hadis verilerinin derlenmesi, sübutu, anlaşılması, sahih olanı sahih olmayandan ayırt edilmesi gibi bir çok konu istismara açıktır. Nitekim çağdaş davetçilerden Muhammed Gazali bu konu ile ilgili şöyle bir açıklamada bulunuyor:

"Müslümanlar hadislerin yanlış anlaşılıp yerinde kullanılmayışından çektikleri kadar uydurma hadislerden çekmemişlerdir. Bu durum öyle bir seviyeye gelmiştir ki, artık bütün hadislere şüphe nazarıyla bakanlar ve Müslümanların bu hadislerden kurtulmalarını temenni edenler türemiştir."⁸

Buradan hareketle din görevlilerinin hadis bilgileri ile toplumun Hadis/Sünnet anlayışına da ulaşabileceğimiz kanaatindeyiz. Bu bağlamda hadis ile ilgili yararlı çalışmalar yapılabilir. Yapılacak 'Alan Çalışması' ile hadisle ilgili var olan kanaatler, yanlışlar ve doğrular tespit edilerek, çözüm yolları üretilebilir. Halk, din görevlisi ve akademisyen arasındaki bağlantı güçlendirilerek, din hizmetinde verimli çalışmalar yapılabilir.

⁶ <http://stratejigelistirme.diyamet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.

⁷ Çelik, Ali, *Halkın Hadis Bilgisi ve Bilgi Kaynakları*, s., Bursa, 2009.

⁸ Gazalî, Muhammed, *Fıkhu's-Sîre*, (Trc .Rasul Tosun), s. 43, Risale Yay. İstanbul, 1987.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın temel amacı; toplumu dinî konularda bilgilendirmek, irşad ve rehberlik hizmeti sunmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından istihdam edilen Kütahya ve Eskişehir müftülüklerinde görev yapan din görevlilerinin hadis bilgisini ve kültürünü tespit etmek ve değerlendirmektir. Din görevlilerinin kütüphanelerinde bulunan hadis kitapları, hadis kitaplarını okuma oranları, hadis kaynak bilgileri, hadis usulü, kaynağı açısından hadisler ve hadislerin sıhhat değeri gibi konularda bilgi seviyelerini değerlendirerek ilmi sonuçlara ulaşmaktır.

3. ARAŞTIRMADA UYGULANAN YÖNTEM

Araştırma teorik ve ampirik iki temel bölümden meydana gelmektedir. Her bölüme uygun araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Araştırmaya öncelikle konuyla ilgili literatür taraması ile başlanılmıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için çeşitli kütüphanelerden, internette online olarak yer alan kütüphaneler ve diğer internet sitelerinden yararlanılmış, ayrıca literatür tespiti esnasında alanında uzman akademisyenlerle fikir alışverişinde bulunarak onların fikirlerinden de istifade edilmiştir. Tespit edilen literatür temin edilerek gerekli inceleme ve gerekli veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmamızın teorik bölümünde Diyanet İşleri Başkanlığı ve hizmet alanlarından bahsederek, çalışmamızda üzerinde araştırma yapılan din görevlileri hakkında bilgi verilerek konunun önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın deneysel bölümü, veri toplama aracı olarak anket yoluyla elde edilen bilgilere dayanmaktadır. Anket çalışması ile, araştırmamızın problemi olan din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyetine ulaşmak için yapılan literatür çalışması ve uzman kişilerden alınan fikirler doğrultusunda veriler kategorize edilerek sorulara dönüştürülmüştür. Deneklerden hedeflenen bilgileri almaya elverecek şekilde hazırlanan anket formu taslağı, bilgili, tecrübeli uzman kişilerin görüşlerine sunulmuş ve geliştirilmiştir. Geliştirilen anket formunun deneklere uygunluğu, onlar

tarafından kolayca anlaşılır olup olmadığı test edilerek eksikler giderilmiş ve son şekli verilmiştir.⁹

Anket formu 5 bölümden oluşmaktadır. 1. Bölümde din görevlilerinin bireysel ve mesleki durumları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. 2. Bölümde din görevlilerinin temel hadis kaynakları ve bazı hadis kitaplarından hangilerini kütüphanelerinde bulunduğu ve okuyup-okumamaları ile ilgili sorular yer almaktadır. 3. Bölümde din görevlilerinin hadis alanına olan ilgilerini tespit etmeye yönelik sorular yer almaktadır. 4. Bölümde hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli sorular yer almaktadır. 5. Bölümde ise 9 ana konu ile ilgili ayet, sahih hadis, mevzu hadis ve atasözlerinin karışık olarak verildiği çoktan seçmeli sorular yer almaktadır.

Anket formu Kütahya Müftülüğünden ve Eskişehir Müftülüğünden gerekli yasal izinler alındıktan sonra onların belirlediği tarih ve yerlerde din görevlilerine uygulanmıştır. Kütahya Müftülüğünden 225, Eskişehir Müftülüğünden 125 olmak üzere toplam geçerli 350 anket formu din görevlileri tarafından doldurulmuştur.

Verilerin istatistik sonuçlarının yorumlanmasında İstatiksel Analiz SPSS programı kullanılmıştır. Her kategoride kullanılan araştırma yöntem ve tekniği bilimsel olarak değerlendirilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

İstatiksel değerlendirme yapılırken güven aralığı ve p değeri sonuçlara yansıtılmıştır. SPSS Programlarında p değeri signifance (anlamlı) kelimesinin kısaltmasıdır. P değeri, bir karşılaştırmada "istatiksel anlamlı fark vardır" kararını vereceğimiz zaman olası hata miktarını göstermektedir. Bir test sonucunda p değeri 0.05'in altında bir değer ise karşılaştırma sonucunda anlamlı bir fark bulunduğu anlamına gelmektedir.¹⁰

Ankete ait veriler bilgisayar ortamında SPSS programına tanımlanmıştır. Ankette yer alan sorularla ilgili 57 ana bölüm oluşturulmuştur. Her ana bölümde verilebilecek cevap türüne bir numara verilmiştir. Bu bağlamda 350 din görevlisinin verdiği cevaplar SPSS programına girilmiştir. İstenilen bilgilere, programdan istifade

⁹ Bkz. Cebeci, Suat, *Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikeri*, s. 108,109, İstanbul, 2014.

¹⁰ Bkz. Kalaycı, Şeref, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Verileri*, s. 139-140, Ankara, 2009.

edilerek analiz sonuçları vasıtası ile ulaşılmıştır. P değerleri verilerek yapılan anketlerde hipotezlerin anlamlı fark oluşturup oluşturmadığı ifade edilmiştir. Özellikle anlamlı farkların olduğu sonuçlar ifade edilmiştir. Bu bağlamda, elde edilen veriler doğrultusunda sonuç ve öneriler yazılarak çalışma sonlandırılmıştır.

4. VARSAYIMLAR

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları geçerli ve güvenilirdir. Çünkü söz konusu araçların geliştirilmesinde, ölçek geliştirmede izlenilmesi gereken süreçlere ve bu süreçlerle ilgili bilimsel kriterlere uyulmuştur.

2. Anket uygulanan örneklem evreni yansıtmaktadır. Çünkü örneklem seçimi, bilimsel araştırma literatüründe yer alan kriterlere uygun olarak yapılmıştır.

3. Araştırmaya katılan din görevlileri, araştırmada kullanılan anket sorularını anladıkları, baskı ve yönlendirme olmaksızın cevaplandıkları kabul edilmiştir.

4. Kur'an kursu öğretmenlerinin kadın ve aile ile ilgili hadisleri bilme oranları imam ve müezzinlerden daha yüksektir.

5. İmamların bilgilerinin mevzu rivayetlere dayandığı varsayılmaktadır.

6. Hadis kitaplarının din görevlilerin kütüphanesinde bulunma oranı ve okunma oranı en yüksek olan kitap, Hadislerle İslam'dır.

7. Din görevlilerinin ayet bilme oranı hadis bilme oranından yüksektir.

5. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın sınırları şu şekilde ifade edilebilir:

Din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti, Kütahya Müftülüğü ile Eskişehir Müftülüğü bünyesinde görev yapan; imam-hatip, müezzin kayyım ve Kur'an kursu öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.

Araştırmanın uygulama bölümü, Kütahya Müftülüğü ile Eskişehir Müftülüğü bünyesinde görev yapan; imam-Hatipler, müezzin-kayyımlar ve Kur'an kursu öğretmenlerini kapsamaktadır. Sözü edilen unvanlardaki personelin tamamı bu araştırmada "din görevlisi" olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmada üzerinde durulan konular, din görevlilerinin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine bir alan çalışmasıdır. Hadis bilgilerini her yönden ölçmek mümkün değildir. Bu sebeple alanla ilgili kategoriler oluşturularak, anketimizi hazırladık. Hazırlanan anketle, hadis bilgileri ile ilgili bir alan çalışması yapabileceğimiz kanaatindeyiz.

Anket verilerinin sonuçları, ölçme aracının uygulandığı zaman dilimi için geçerlidir. Araştırmada ele alınan probleme ait verilerin toplanması, araştırmada kullanılan ölçme aracı ile sınırlıdır.

6. EVREN VE ÖRNEKLEM

En sağlıklı, güvenilir ve geçerli araştırma, evrenin tümünü kapsamı içine alan araştırmadır. Ancak, toplum bilim araştırmalarında; zaman, emek ve maliyet gibi sınırlayıcı faktörler bulunduğundan, evrenin tümü yerine onu temsil edecek bir parçası seçilerek o parça üzerinden inceleme yapılır.¹¹

Araştırma kapsamında incelemeye konu olan tüm bireylerin oluşturduğu kümeyle evren; bu evreni temsil ettiği düşünülen sınırlı sayıda seçilmiş bireylerin oluşturduğu gruba da örneklem denir. Bu durumda örneklem, bir bütünün içinden seçilmiş parçayı temsil eder. Araştırmayı geniş ve gereksiz bilgi yükünden kurtararak, zaman, para, araç-gereç gibi alanlarda tasarruf sağlar. Örnekleme yapılırken karakteristikleri yansıtacak niteliği temsil ediyorsa, genelleme mümkün hale gelebilir. Yani örnekleme temeline dayanarak tüm evren hakkında genel ifadeler kullanılabilir.¹²

Araştırmamızın evreni 2016-2017 yıllarında Eskişehir Müftülüğü ile Kütahya Müftülüğü bünyesinde görev yapan din görevlilerinden oluşmaktadır. Bu bağlamda 350 kişiye anket çalışması rastlantısal olarak uygulanmıştır.

¹¹ Gökçe, Birsen, *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, s. 78-83.

¹² Yoğurtçugil, Kemal, *Örnekleme, Yöntemler ve Uygulama*, s. 81-86, İktisat Fakültesi Yay., 1976

2017 Yılına göre Eskişehir'in nüfusu, 860.620.¹³'dir. Kütahya'nın nüfusu ise, 572.256'dır.¹⁴ Eskişehir ve Kütahya illeri komşu olmalarına rağmen biri İç Anadolu bölgesinde yer alan büyükşehirdir. Kütahya ili ise, Ege bölgesinde yer almaktadır.

Araştırmada amaç, geçerliliği ve güvenilirliği olan bilgiye ulaşmaktır. Bu bağlamda seçilen örneklem üzerinden evrene ulaşmak hedeflenmiştir.

7. KONU HAKKINDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Mehmet Bilen'in "*T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Camilerde Görev Yapan İmamların Hadis Bilgilerinin Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma (Ankara, Şırnak Örnekleme)*" (AÜSBE, Ankara, 1996) adlı yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Ahmet Gür'ün "*Din Görevlilerinin Hadis Bilgilerinin Mahiyeti Üzerine Bir Alan Araştırması (Niğde ve Mersin Örneği)*" (SÜSBE, Konya, 2011) adlı yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Davut Kurkut'un "*Sünnetin Hayata Aktarılmasında Din Görevlilerinin Fonksiyonu (Kayseri Örneği)*" (ERSBE, Kayseri, 2012) adlı yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Recep Yılmaz'ın "*Din Görevlilerinin Hadis Birikim Seviyeleri Üzerine Tecrübi Bir Araştırma*" (AÜSBE, Ankara, 1994) adlı yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Prof. Dr. Ali Çelik 'in "*Halkın Hadis Bilgisi ve Bilgi Kaynakları (Ahmediyye Örneği)*" (Bursa, 2009) Emin yay.'dan basılmış kitabı.

Hasan Yerkazan'ın "*Diyanet İşleri Başkanlığınca Yurt Dışında Görevlendirilen Din Görevlilerinin Hadis Bilgi ve Kültürü Üzerine Bir Araştırma*" Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi c. 5 Sayı:9, s. 165-197, Amasya, 2017.

¹³<https://www.nufusu.com/il/eskisehir-nufusu>.

¹⁴<https://www.nufusu.com/il/kutahya-nufusu>

BİRİNCİ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI YAPILAN DİN GÖREVLİLERİNİN GÖREV TANIMLARI VE DURUM TESPİTLERİ

Hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine yapılan alan araştırmasında birinci bölümde din görevlilerinin görev tanımları ve durum tespitleri yapılmıştır. Bu bağlamda Diyanet İşleri Başkanlığı hizmet alanları ve görev tanımları, Kütahya ve Eskişehir müftülüklerinde görev yapan din görevlilerinin demografik bilgileri, kaynak bilgileri ve hadis alanı ile irtibatları incelenmiştir. Kütahya ve Eskişehir illerinde görev yapan din görevlilerine uygulanan anket çalışması ile 350 kişiye ulaşılmıştır.

1.1. Diyanet İşleri Başkanlığı

1.1.1. Diyanet İşleri Başkanlığı Hizmet Alanları

Ülkemizde toplumun din hizmetini karşılama ihtiyacı 3 Mart 1924'te yürürlüğe giren 429 sayılı kanun ile kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı, İslam Dininin inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, toplumu din konusunda aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek gibi önemli görevler ifa etmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı bugün merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarından oluşmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı Merkez teşkilatı başkanlık makamının yanı sıra ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerden meydana gelir. Başkanlık makamı Diyanet İşleri Başkanı ve beş yardımcısından oluşur. Başkan, başkanlık teşkilatının bütün çalışmalarını düzenlemek, yürütmek ve denetlemekle görevlidir. Başkanlığın ana hizmet birimleri; Din İşleri Yüksek Kurulu, Mushafları İnceleme Kurulu, Din Hizmetleri Dairesi, Din Eğitimi Dairesi, Hac Dairesi, Dini Yayınlar Dairesi ve Dış İlişkiler Dairesidir. Taşra teşkilatı ise; il ve ilçe müftülükleri ile eğitim merkezlerinden ibarettir. İl ve ilçe müftüsü, müftü yardımcısı, müdür, öğretmen, vaiz, cezaevi vaizi, murakıp, imam-hatip, müezzin kayyım, Kur'an kursu öğreticisi, büro personeli ve yardımcı personelden oluşmaktadır. Yurt dışı teşkilatı; Türk işçilerin ve vatandaşlarının yoğun olduğu ülkelerde ve soydaşlarımızın bulunduğu birçok ülkede T.C. Büyükelçilikleri nezdinde Din Hizmetleri Müşavirlikleri, T.C. Başkonsoloslukları nezdinde de Din Hizmetleri

Ataşelikleri olarak teşkilatlanmıştır. Ayrıca yurt dışındaki vatandaşlar tarafından açılan camilerde geçici olarak din görevlileri görevlendirilmektedir.¹⁵

Diyanet İşleri Başkanlığının yürüttüğü kamu hizmetleri şu şekildedir:¹⁶

1-Fetva Hizmetler. Dini konularla ilgili olarak yurt içi ve yurt dışında çeşitli kişi ve kuruluşlarca sorulan hususlar merkezde Din İşleri Yüksek Kurulu, taşrada ise il ve ilçe müftülükleri tarafından cevaplandırılmaktadır.

2-İrşad ve Tebliğ Hizmetleri. Yurt içinde Din Hizmetleri Dairesi tarafından planlanmakta olup yurt içinde; müftü, vaiz, cami görevlileri, yurt dışında ise; müşavir, ateşe ve din görevlileri tarafından yürütülmektedir. Bu hizmetler vaaz, hutbe, konferans, kurs, panel vb. yollarla yapılmaktadır.

3-İbadet ve Cami Hizmetleri. İmamet, hitabet, ezan, ikamet, mukabele, dini gün ve gecelerde mevlid okunması ve özel programlar düzenlenmesi, cemaatin din konusunda aydınlatılması, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve ilmihal bilgilerinin öğretilmesi gibi hizmetlerdir. Bu hizmetler imam hatipler ve müezzin kayyımlar tarafından yürütülmektedir.

4-Eğitim Hizmetleri. Din Eğitimi Dairesi tarafından yürütülmekte olan bu hizmetler eğitim merkezleri ile Kur'an kurslarında gerçekleştirilmektedir. Eğitim merkezlerinde hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim verilmektedir. Kur'an kurslarında ise Kur'an-ı Kerim'i yüzüne okuma, ilmihal bilgileri ve hafızlık hizmetleri verilmektedir.

5-Yayın Hizmetleri. Toplumun din hususunda aydınlatmak üzere yazılı, sesli ve görüntülü yayımlar yapılmaktadır. Diyanet Aylık Dergi, Diyanet Çocuk Dergisi ve Diyanet Dergisi adlı süreli yayımların yayında kitap olarak bastırılan ilmi eserler, meslek kitapları, edebi eserler, kaynak eserler, halk kitapları ve çocuk kitapları bulunmaktadır.

¹⁵Yücel, İrfan, "Diyanet İşleri Başkanlığı", DİA, c. IX, s. 457, İstanbul, 1994.

¹⁶Yücel, İrfan, a.g.e., s. 457.

1.1.2. Diyanet İşleri Başkanlığı Din Görevlileri

1.1.2.1. İmam Hatip

Arapça emm "önder, rehber, halife, lider ve ordu komutanı"¹⁷ kökünden gelen imam kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de yedi defa tekil, beş defa çoğul olarak geçer.¹⁸ Numune, işaret, misel ve rehber manalarında ifade edilmiştir.¹⁹ Terim olarak ise, "cemaatle kılınan namaza önderlik eden kimse" ve "devlet başkanı" anlamını taşır.²⁰ Fıkıhta ise imamlık şartlarını kendisinde toplayan şahsın, insanlar önüne geçerek onlara topluca namaz kıldırmasına "imamlık", bu görevi yapana da "imam" denir.²¹

Diyanet İşleri Başkanlığı mevzuatında yer alan tanımlamaya göre imam hatip; cami ve mescitlerde din hizmetlerini yürüten ve dini konularda toplumu bilgilendiren, gerektiğinde Kur'an-ı Kerim öğretiminde görevlendirilen personeli ifade etmektedir.²²

Diyanet İşleri Başkanlığının 2017 yılı sonu istatistiklerine göre ülkemizde toplam 88.021 cami bulunmakta ve bu camilerde 63.429 imam-hatip görev yapmaktadır.²³

1.1.2.2. Müezzin Kayyım

Sözlükte "bildirmek, duyurmak, çağrıda bulunmak, ilan etmek"²⁴ anlamlarına gelen müezzin kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de 'münâdi' anlamında iki ayette geçmektedir.²⁵ Hadislerde ise ezan okuyan, kâmet getiren manasında kullanılır, bazen de bu anlamda münâdi kelimesi yer alır.²⁶ Kayyım kelimesi sözlükte, bir işi yapan ve yöneten anlamına gelmekte olup, caminin bakımı, temizliği, açılıp

¹⁷ İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab*, Emm md., c.I, s. 133.

¹⁸ El- Mu'cemü'l -Müfehres li Elfâzı'l Kur'an, s. 80-81.

¹⁹ W.Ivanov, "İmam", İslam Ansiklopedisi, c. V/II, s. 980, M.E.B., Eskişehir, 2001.

²⁰ Küçükkaşçı, Mustafa Sabri, "İmam", DİA, c. XXII, S.178.

²¹ Yavuz, Fikri, *İslam İlmihali*, Çile Yay., s. 141-143, İstanbul, 1977.

²² "Vaizlik, Kur'an kursu Öğreticiliği, İmam-Hatiplik ve Müezzin Kayyım Kadrolarına Atama ve Bu Kadroların Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği", Madde 4/ğ.

²³ <https://stratejigelistirme.diyinet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.

²⁴ İbn Manzûr, a.g.e., c. I, s. 53.

²⁵ el-A'raf 7/44; Yusuf 12/70

²⁶ Buhârî, Vudû, 5; Ezân,7.

kapanması işlerini yapan görevli anlamına gelmektedir.²⁷ Terim olarak ise, farz namazların vaktinin geldiğini, nassla belirtilen sözlerle özel bir şekilde müminlere duyurmayı ifade eden sözlere ezan, ezan okuyan kimseye de müezzin denir.²⁸ Zamanla kayyım, müezzin kavramı ile birlikte kullanılmaya başlamış ve ezan okuyan aynı zamanda caminin temizlik ve düzeninden de sorumlu olan kimseye verilen isim olmuştur.²⁹

Hicretin birinci yılında namaz vakitlerinin Müslümanlara nasıl duyurulacağı mevzusu gündeme geldiğinde ashaptan Abdullah b. Zeyd (r.a.)'ın rüyası ile ezanın sözleri belirlenmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) Bilâl-i Habeşi (r.a.)'e ezanı bu şekilde okumasını emretmiştir.³⁰ Ezan hicretin birinci yılında meşru olmuştur.

Hz. Peygamber (sav)'in güzel ve gür sesli sahabileri ezan okumakla görevlendirdiği³¹ ve birçok hadis-i şerifte müezzinliğe teşvik ettiği³² bilinmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Görev ve Çalışma Yönergesinin 66. Maddesine göre, müezzinlerin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı mevzuatında yer alan tanımlamaya göre müezzin kayyım, cami ve mescitlerde din hizmetlerini yürüten ve dini konularda toplumu bilgilendiren, gerektiğinde Kur'an-ı Kerim öğretiminde görevlendirilen ve imam hatibe yardımcı olan personeli ifade etmektedir.³³

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 2017 yılı sonu istatistiklerine göre ülkemizde toplam 88.021 cami bulunmakta ve bu camilerde 11.459 müezzin görev yapmaktadır.³⁴

²⁷ *Din Görevlisi Rehberi*, s. 211.

²⁸ Çetin, Abdurrahman, "Ezan", DİA, c. XII, s.35-37, İstanbul, 1995.

²⁹ Yılmaz, Hüseyin, *Dini Hitabet*, Vizyon Matbası, Sivas, 2016, s. 105.

³⁰ Ebû Dâvûd, *Salât*, 27.

³¹ Nesâî, *Ezân*, 6; Buhâri, *Bed'ü'l-halk*, 12.

³² Buhâri, *Ezân*, 5,9.

³³ *DİB Görevleri Hakkındaki Kanun, Diyanet İşleri Başkanlığı Mevzuatı*, Sayı 12038, k-1/1, Ankara,2002.

³⁴ <https://stratejigelistirme.diyanet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.

1.1.2.3. Kur'an Kursu Öğreticisi

İslam'da eğitim ve öğretimin yapıldığı ilk mekan Dâru'l-Erkam'dır. Hz. Peygamber ilk Müslümanlara yeni dinin esaslarını, inen ayetleri burada öğretiyordu. Sistematik olarak eğitim öğretim tarihi ise, Medine'ye hicretle birlikte Hz. Peygamberin inşa ettirdiği mescitle başlamaktadır.

Talat Koçyiğit, Medine'de inşa edilen Mescid-i Nebevinin bir köşesinde üzeri örtülü gölgelik bir yer olarak yapılan Suffe'nin, İslam'ın ilk üniversitesi olarak kabul edilebileceğini söylemektedir. 70-80 kişinin barındığı ve Hz. Peygamber tarafından görevlendirilen öğretmenler vasıtasıyla burada Kur'an-ı Kerim, İslami ilimler ve okuma yazma öğretildiği kaydedilmektedir.³⁵

Türkiye'de 1924 yılında Tevhid'i Tedrisat kanunu ile Şer'iyye ve Evkaf Vekâleti ve vakıflarca yönetilen bütün medrese ve mektepler, Maarif vekâletine bağlanarak ikili sistem sona ermiştir.

Kur'an kurslarının kuruluş tarihi ya da Kur'an kursları adı altında hizmet vermeye başlaması Cumhuriyet'in ilk yıllarına dayanır. 1925 yılı bütçe görüşmelerinde "Hafız-ı Kur'an" yetiştirmek üzere 10 kişiye bütçe ayrılması kararlaştırılmıştır.³⁶ Bu bilgiler bize 1925 yılında ilk defa on tane Kur'an kursu öğreticisi görevlendirdiğini göstermektedir.

Kur'an kursları hakkında çıkarılan kanun ve yönetmeliklere bakacak olursak; 22.06.1995 tarihinde çıkarılan 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri hakkındaki kanun ile Kur'an kursları hukuki bir statüye kavuşmuştur.

Kur'an kurslarında hedeflenen eğitim ve öğretim faaliyetlerini ifa eden görevli, Kur'an kursu öğreticisidir. Diyanet İşleri Başkanlığı mevzuatına göre Kur'an kursu öğreticisi; Kur'an-ı Kerim'i usulüne uygun olarak yüzünden okumayı öğreten, ibadetler için gerekli sure, ayet ve duaları ezberletmek, hafızlık yaptırmak ve İslam

³⁵Bkz. Koçyiğit, Talat, *Hadis Tarihi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 2003, s. 18. 65.

³⁶Bolay, S.Hayri; Türköne, Mümtazer, *Din Eğitimi Raporu*, Ankara İmam Hatip Lisesi Öğrencileri ve Mezunları Vakfı Yay., Ankara, 1995, s. 124.

dininin inanç, ibadet ve ahlak esasları hakkında bilgiler vermek için Kur'an kurslarında görevlendirilen personeli ifade etmektedir.³⁷

Diyanet İşleri Başkanlığında 2017 istatistik verilere öğretime açık 15.796 Kur'an kursu, 19.416 Kur'an kursu öğreticisi görev yapmaktadır. 2017 Yılı itibari ile Kur'an kurslarına devam eden 1.002.417 kişi bulunmaktadır.³⁸

1.2. Din Görevlilerinin Bireysel ve Mesleki Durumları ile İlgili Bilgiler

Din görevlilerinin görev unvanları, yaş dağılımları, hizmet yılları, eğitim durumları ve görev yeri türlerine göre dağılımları ile ilgili bilgiler verilecektir.

1.2.1. Din Görevlilerinin Görev Unvanları

Tablo 1. Din Görevlilerinin Görev Unvanları

	KÜTAHYA		ESKİŞEHİR		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İmam	120	53.3	66	52.8	186	53.1
Müezzin	31	13.8	15	12	46	13.1
K.K. Öğreticisi	74	32.9	44	35.2	118	33.7
Toplam	225	100	125	100	350	100

Anketimize katılan 350 kişiden 186 kişi imam-hatip, 46 kişi müezzin-kayyım, 118 kişi Kur'an kursu öğreticisidir. Anketimize katılanlardan hiç kimse "Diğer" şıkkı işaretlememiştir.

Anketimize katılanlar din görevlilerinden; 225 kişi (% 64.2) Kütahya'da, 125 kişi (%35.7) ise Eskişehir'de görev yapmaktadır. Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden % 53.3 'ü imam-hatip (120 kişi), % 13.8'i müezzin-kayyım (31 kişi), % 32.9'u Kur'an kursu öğreticisidir. Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden %

³⁷Vaizlik, Kur'an kursu Öğreticiliği, İmam-Hatiplik ve Müezzin Kayyımlık Kadrolarına Atama ve Bu Kadroların Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği", Madde 4/j.

³⁸<http://stratejigelistirme.diyane.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>.

52.8'i imam-hatip (66 kişi), % 12'si müezzin-kayyım (15 kişi), %35.2'si (44 kişi) Kur'an kursu öğreticisidir.

1.2.2. Din Görevlilerinin Yaş Dağılımları

Tablo 2. Din Görevlilerinin Yaş Dağılımlar

	KÜTAHYA		ESKİŞEHİR		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
21-30	45	20.0	18	14.4	63	18.0
31-40	89	39.6	50	40.0	139	39.7
41-50	61	27.1	42	33.6	103	29.4
51 ve üstü	30	13.3	15	12.0	45	12.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Ankete katılan din görevlilerinin yaş durum verileri şöyledir:

21- 30 yaş grubuna ait 63 kişi (% 18.0), 31-40 yaş grubuna ait 139 kişi (% 39.7), 41-50 yaş grubuna ait 103 kişi (% 29.4), 51 ve üstü yaş grubuna ait ise 45 kişi (% 12.9) bulunmaktadır..

Bu verilerin illere göre dağılımı şöyledir:

Kütahya ilinde; 21- 30 yaş grubuna ait 45 kişi (%20.0), 31-40 yaş grubuna ait 89 kişi (%39.6), 41-50 yaş grubuna ait 61 kişi (% 27.1), 51 ve üstü yaş grubuna ait ise 30 kişi (%13.3) bulunmaktadır. Eskişehir'de ise; 21- 30 yaş grubuna ait 18 kişi(%14.4), 31-40 yaş grubuna ait 50 kişi (% 40.0), 41-50 yaş grubuna ait 42 kişi (% 33.6), 51 ve üstü yaş grubuna ait ise 15 kişi (% 12.0) bulunmaktadır. Her iki ilde de yaş grubuna dair dağılımlarımın benzer olduğu gözlenmiştir. En yüksek oran 31-40 yaş grubu iken ikinci sırada ise, 41-50 yaş grubuna aittir.

1.2.3. Din Görevlilerinin Hizmet Yılları

Tablo 3. Din Görevlilerinin Hizmet Yılları

	KÜTAHYA		ESKİŞEHİR		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1-5	59	26.2	29	23.2	88	25.1
6-10	67	29.8	26	20.8	93	26.6
11-15	21	9.3	20	16.0	41	11.7
16-25	36	16.0	26	20.8	62	17.7
26 ve üzeri	42	18.7	24	19.2	66	18.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Din görevlilerinin hizmet yılları verileri şöyledir:

Hizmet yılı 1-5 aralığında olanlar 88 kişi (% 25.1), 6-10 aralığında olanlar 93 kişi (%26.6), 11-15 aralığında olanlar 41 kişi (%11.7), 16-25 aralığında olanlar 62 kişi (%17.7), 26 ve üzeri aralığında olanlar ise 66 kişi (%18.9)'dir.

İllere göre dağılım ise; Kütahya'da görev yapan din görevlilerinin hizmet yılları dağılımı; 1-5 aralığında olanlar 59 kişi (% 26.2), 6-10 aralığında olanlar 67 kişi (%29.8), 11-15 aralığında olanlar 21 kişi (%9.3), 16-25 aralığında olanlar 36 kişi (%16.0), 26 ve üzeri aralığında olanlar ise 42 kişi (%18.7)'dir. Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinin hizmet yılları dağılımı ise 1-5 aralığında olanlar 29 kişi (% 23.2), 6-10 aralığında olanlar 26 kişi (%20.8), 11-15 aralığında olanlar 20 kişi (%16.0), 16-25 aralığında olanlar 26 kişi (%20.8), 26 ve üzeri aralığında olanlar ise 24 kişi (%19.2)'dir.

Genel olarak oranlara bakıldığında din görevlileri en fazla buldukları hizmet yılı aralığı 6-10 yıldır. İkinci sırada; 1-5 hizmet yılı, üçüncü sırada ise, 26 ve üzeri hizmet yılına sahip din görevliler bulunmaktadır. Eskişehir ilinde ise ilk sırada 1-5

hizmet yılına sahip olanlar, ikinci sırada ise,6-10 hizmet yılı ile 16-25 hizmet yılına sahip olanlar, üçüncü sırada da 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar yer almaktadır.

1.2.4. Din Görevlilerinin Eğitim Durumları

Tablo 4. Din Görevlilerinin Eğitim Durumları

	KÜTAHYA		ESKİŞEHİR		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İhl	27	12.0	13	10.4	40	11.4
Ön lisans	136	60.4	78	62.4	214	61.1
İlahiyat	47	20.9	27	21.6	74	21.1
Diğer Lisans	13	5.8	6	4.8	19	5.4
Yüksek Lisans	2	0.9	1	0.8	3	0.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Din görevlilerinin eğitim durumları ile ilgili veriler şöyledir: Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden; 27 kişi (% 12.0) İhl mezunu, 136 kişi (% 60.4) ön lisans ilahiyat mezunu, 47 kişi (% 20.9) ilahiyat fakültesi mezunu, 13 kişi (% 5.8) diğer lisans mezunu ve 2 kişi (% 0.9) yüksek lisans mezunudur. Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden ise; 13 kişi(% 10.4) İhl mezunu, 78 kişi (% 62.4) ön lisans mezunu, 27 kişi (% 21.6) ilahiyat fakültesi mezunu, 6 kişi (% 4.8) diğer lisans mezunu ve 1 kişi (% 0.8) yüksek lisans mezunudur.

Genel olarak değerlendirildiğinde, din görevlilerinin % 61.1 ön lisans mezunu, % 21.1 ilahiyat mezunu, % 11.4 ihl mezunudur.

1.2.5. Din Görevlilerinin Görev Yeri Türleri

Tablo 5. Din Görevlilerinin Görev Yeri Türleri

	KÜTAHYA		ESKİŞEHİR		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İl Merkezi	131	58.2	23	18.4	154	44.0
İlçe Merkezi	22	9.8	65	52.0	87	24.9
Kasaba	11	4.9	11	8.8	22	6.3
Köy	61	27.1	26	20.8	87	24.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Konu ile ilgili veriler şöyledir:

Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden 131 kişi (% 58.2) il merkezinde, 22 kişi (% 9.8) ilçe merkezinde, 11 kişi (% 4.9) kasabada, 61 kişi (% 27.1) köyde görev yapmaktadır. Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden 23 kişi (% 18.4) il merkezinde, 65 kişi (% 52.0) ilçe merkezinde, 11 kişi (% 8.8) kasabada, 87 kişi (% 24.9) köyde görev yapmaktadır

1.3. Din Görevlilerinin Kaynak Bilgilerinin Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin okudukları hadis kitaplarını tespit etmek için kendilerine bazı hadis kitaplarının isimleri verilerek tamamını okudum, kısmen okudum, okumadım şıklarını işaretlemelerini istedik. Din görevlilerinin verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

1.3.1. Din Görevlilerinin Okuduğu Hadis Kitapları

Tablo 6. Din Görevlilerinin Okudukları Hadis Kitaplarına Göre Dağılımları

Kitap Adı	Tamamını Okudum		Kısmen Okudum		Okumadım		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sahih-i Buhari	71	20.29	149	42.57	130	37.14	350	100.0
Sahih-i Müslim	16	4.58	93	26.57	241	68.85	350	100.0
Sünen-i Ebû Dâvûd	11	3.14	46	13.14	293	83.72	350	100.0
Sünen-i Tirmizî	15	4.28	53	15.15	282	80.57	350	100.0
Sünen-i Nesâf	7	2	27	7.7	316	90.3	350	100.0
Sünen-i İbn Mâce	11	3.15	30	8.57	309	88.28	350	100.0
Riyâzu's-Sâlihîn	121	34.6	160	45.7	69	19.7	350	100.0
Râmuze'l Ehâdis	11	3.2	21	6	318	90.8	350	100.0
Hadislerle İslam	82	23.4	145	41.4	123	35.2	350	100.0

Din görevlilerinin okuduğunu ifade ettiği hadis kitaplarına göre yapılan dağılımları incelediğimizde en çok okunan kitap Nevevi'nin *Riyâzu's-Sâlihîn* isimli eseridir. Din görevlilerinin % 34.6'sı kitabı tamamen, % 45.7'si ise kısmen okuduğunu belirtmiştir. İkinci sırada *Hadislerle İslam* kitabı yer almaktadır. Din görevlilerinin % 23.4 kitabı tamamen, % 41.4 ise kısmen okuduğunu ifade etmiştir. Üçüncü sırada ise *Sahih-i Buhari* kitabı yer almaktadır. Din görevlilerinin % 20.29 kitabı tamamen, % 42.57 ise kısmen okuduğunu belirtmiştir. Diğer kitaplar okunma oranlarına göre şöyle sıralanmaktadır: *Sahih-i Müslim*, *Sünen-i Tirmizî*, *Sünen-i Ebu Davud*, *Sünen-i İbn Mâce*, *Sünen-i Nesâf* ve *Râmuze'l Ehâdis*. *Riyâzu's-Sâlihîn*, *Hadislerle İslam* ve *Sahih-i Buhari* isimli eserlerin en çok okunan kitaplar olmasında, bu kitapların Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanmalarının büyük etkisi olduğu kanaatindeyiz.

Tablo 7. Din Görevlilerinin Okudukları Hadis Kitaplarının İllere Göre Dağılımları

Kitap Adı	Şehir Adı	Tamamını Okudum		Kısmen Okudum		Okumadım		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sahih-i Buhari	Eskişehir	24	19.2	56	44.8	45	36.0	125	100.0
	Kütahya	47	20.8	93	41.3	85	37.7	225	100.0
Sahih-i Müslim	Eskişehir	5	4.0	26	20.8	87	69.6	125	100.0
	Kütahya	11	4.8	60	26.6	154	68.4	225	100.0
Sünen-i Ebû Dâvûd	Eskişehir	1	0.8	23	18.4	101	80.8	125	100.0
	Kütahya	9	4.0	24	10.6	192	85.3	225	100.0
Sünen-i Tirmizî	Eskişehir	5	4.0	23	18.4	97	77.6	125	100.0
	Kütahya	10	4.4	30	13.3	185	82.2	225	100.0
Sünen-i Nesâî	Eskişehir	0	0.0	14	11.2	111	88.8	125	100.0
	Kütahya	7	3.1	13	5.7	205	91.1	225	100.0
Sünen-i İbn Mâce	Eskişehir	2	1.6	13	10.4	110	88.0	125	100.0
	Kütahya	9	4.0	17	7.5	199	88.4	225	100.0
Riyâzu's-Sâlihîn	Eskişehir	46	36.8	54	43.2	25	20.0	125	100.0
	Kütahya	75	33.3	106	47.1	44	19.5	225	100.0
Râmuze'l Ehâdis	Eskişehir	2	1.6	6	4.8	117	93.6	125	100.0
	Kütahya	9	4.0	15	6.6	201	89.3	225	100.0
Hadislerle İslam	Eskişehir	36	28.8	47	37.6	42	33.6	125	100.0
	Kütahya	46	20.4	98	43.5	81	36.0	225	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinin tamamını en çok okuduğunu ifade ettikleri hadis kitabı % 36.8 (46 kişi) *Riyâzu’s-Sâlihîn*, % 28.8 (36 kişi) ile Hadislerle İslam, % 19.2 ile (24 kişi) Sahih-i Buhari’dir.

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinin tamamını en çok okuduğunu ifade ettikleri hadis kitabı % 33.3 (75 kişi) *Riyâzu’s-Sâlihîn*, % 20.4 (46 kişi) ile Hadislerle İslam, % 20.8 ile (47 kişi) Sahih-i Buhari’dir.

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinin kısmen en çok okuduklarını ifade ettikleri hadis kitabı % 44.8 (56 kişi) Sahih-i Buhari, % 43.2 (54 kişi) ile *Riyâzu’s-Sâlihîn*, % 37.6 ile (47 kişi) Hadislerle İslam’dır.

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinin kısmen en çok okuduklarını ifade ettikleri hadis kitabı % 47.1 (106 kişi) *Riyâzu’s-Sâlihîn*, % 41.3 (93 kişi) ile Sahih-i Buhari, % 43.5 ile (98 kişi) Hadislerle İslam’dır.

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinin en çok okumadığını ifade ettiği hadis kitaplarının sıralaması, % 93.6 (117 kişi) *Râmuze’l Ehâdis*, % 88.8 (111 kişi) ile *Sünen-i Nesâî*, % 80.8 ile (101 kişi) *Sünen-i Ebû Dâvûd*’tur.

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinin en çok okumadığını ifade ettiği hadis kitaplarının sıralaması, % 91.1 (205 kişi) *Sünen-i Nesâî*, % 89.3 (201 kişi) ile *Râmuze’l Ehâdis*, % 88.4 ile (199 kişi) *Sünen-i İbn Mâce*’dir.

Din görevlilerinin okudukları hadis kitapları ile ilgili tablo incelendiğinde, en çok okunan hadis kitaplarının sırası ile *Riyâzu’s-Sâlihîn*, *Hadislerle İslam* ve *Sahih-i Buhari* olduğu görülmektedir. Bu kitapların daha fazla okunma sebebinin tercümelerinin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanmasının etkisi olduğu kanaatindeyiz.

Elde ettiğimiz bulgular, din görevlilerinin temel hadis kaynaklarını okumadıklarını; dolayısıyla hadis literatürüne yeteri ölçüde vakıf olmadıklarını göstermektedir.

Din Görevlilerinin Okudukları Hadis Kitaplarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Din görevlilerinden hadis kitaplarını okuduğunu ifade edenlerin eğitim durumlarına göre dağılımları şu şekildedir:

İmam-hatip lisesi mezunlarından 8 kişi (%20) *Sahih-i Buhari*'nin tamamını, 15 kişi (%17) ise bir kısmını okumuştur. *Sahih-i Müslim*'in tamamını okuyan 2 kişi (%5), bir kısmını okuyan ise 6 kişi (% 15)'dir. *Ebû Dâvûd'un* tamamını okuyan 2 kişi (% 5) olup, bir kısmını okuyan da 2 kişi (% 5)'dir. *Sünen-i Tirmizî'nin* tamamını okuyan 2 kişi (% 5) olup, bir kısmını okuyan 6 kişi (%15)'dir. *Sünen-i Nesâî'nin* tamamını okuyan 1 kişi (%2.5) olup, bir kısmını okuyan da 1 kişi (%2.5)'dir. *Sünen-i İbn Mâce'nin* tamamını okuyan 1 kişi (%2.5) olup, bir kısmını okuyan ise 2 kişi (%5)'dir. *Riyâzu's-Sâlihinin* tamamını okuyan 18 kişi (%45) olup, bir kısmını okuyan 14 kişi (% 35)'dir. *Râmuze'l Ehâdis'in* tamamını okuyan 1 kişi (% 2.5) olup, bir kısmını okuyan 2 kişi (% 5)'dir. *Hadislerle İslam'ın* tamamını okuyan 11 kişi (% 27.5) olup, bir kısmını okuyan 13 kişi (% 32.5)'dir.

Ön lisan mezunlarından 41 kişi (% 19.15) *Sahih-i Buhari*'nin tamamını, 89 kişi(% 41.5)ise bir kısmını okumuştur. *Sahih-i Müslim*'in tamamını okuyan 10 kişi (%4.6), bir kısmını okuyan ise 52 kişi (% 24.3)'dir. *Ebû Dâvûd'un* tamamını okuyan 7 kişi (% 3.2) olup, bir kısmını okuyan da 27 kişi (% 12.6)'dir. *Sünen-i Tirmizî'nin* tamamını okuyan11 kişi (% 5.1) olup, bir kısmını okuyan 26 kişi (%12.1)'dir. *Sünen-i Nesâî'nin* tamamını okuyan 5 kişi (%2.3) olup, bir kısmını okuyan da 15 kişi (% 7)'dir. *Sünen-i İbn Mâce'nin* tamamını okuyan 8 kişi (% 3.7) olup, bir kısmını okuyan ise 18 kişi (% 8.4)'dir. *Riyâzu's-Sâlih'inin* tamamını okuyan 68 kişi (% 31.7) olup, bir kısmını okuyan 103 kişi (% 48.1)'dir. *Râmuze'l Ehâdis'in* tamamını okuyan 8 kişi (% 3.7) olup, bir kısmını okuyan 11 kişi (% 5.1)'dir. *Hadislerle İslam'ın* tamamını okuyan 47 kişi (% 21.9) olup, bir kısmını okuyan 94 kişi (% 43.9)'dir.

İlahiyat (lisan) mezunlarından 16 kişi (%21.6) *Sahih-i Buhari*'nin tamamını, 35 kişi (%68.9) ise bir kısmını okumuştur. *Sahih-i Müslim*'in tamamını okuyan 4 kişi (%5.4), bir kısmını okuyan ise 30 kişi (% 40.5)'dir. *Ebû Dâvûd'un* tamamını okuyan

1 kişi (% 1.3) olup, bir kısmını okuyan da 14 kişi (% 18.9)'dir. *Sünen-i Tirmizî'nin* tamamını okuyan 1 kişi (% 0.2) olup, bir kısmını okuyan 16 kişi (%21.6)'dir. *Sünen-i Nesâî'nin* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan da 9 kişi (% 12.1)'dir. *Sünen-i İbn Mâce'nin* tamamını okuyan 1 kişi (% 1.3) olup, bir kısmını okuyan ise 7 kişi (% 9.4)'dir. *Riyâzu's-Sâlihîn'in* tamamını okuyan 27 kişi (% 36.4) olup, bir kısmını okuyan 36 kişi (% 48.6)'dir. *Râmuze'l Ehâdis'in* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan 5 kişi (% 6.75)'dir. Hadislerle İslam'ın tamamını okuyan 17 kişi (% 22.9) olup, bir kısmını okuyan 30 kişi (% 40.5)'dir.

Diğer lisans mezunlarından 5 kişi (% 26.5) *Sahih-i Buhari'nin* tamamını, 8 kişi (%42.1) ise bir kısmını okumuştur. *Sahih-i Müslim'in* tamamını okuyan 1 kişi (%5.3), bir kısmını okuyan ise 3 kişi (% 15.8)'dir. *Ebû Dâvûd'un* tamamını okuyan 1 kişi (% 5.2) olup, bir kısmını okuyan da 1 kişi (%5.2)'dir. *Sünen-i Tirmizî'nin* tamamını okuyan 1 kişi (% 5.2) olup, bir kısmını okuyan 3 kişi (%15.7)'dir. *Sünen-i Nesâî'nin* tamamını okuyan 1 kişi (% 5.2) olup, bir kısmını okuyan da 1 kişi (% 5.2)'dir. *Sünen-i İbn Mâce'nin* tamamını okuyan 1 kişi (% 5.2) olup, bir kısmını okuyan ise 2 kişi (% 10.5)'dir. *Riyâzu's-Sâlihîn'in* tamamını okuyan 8 kişi (% 42.1) olup, bir kısmını okuyan 4 kişi (% 21.5)'dir. *Râmuze'l Ehâdis'in* tamamını okuyan 2 kişi (% 10.5) olup, bir kısmını okuyan 2 kişi (% 10.5)'dir. *Hadislerle İslam'ın* tamamını okuyan 7 kişi (% 36.8) olup, bir kısmını okuyan 6 kişi (% 31.5)'dir.

Yüksek lisans mezunlarından 1 kişi (%33.3) *Sahih-i Buhari'nin* tamamını, 2 kişi (% 66.6) ise bir kısmını okumuştur. *Sahih-i Müslim'in* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan ise 1 kişi (% 33.3)'dir. *Ebû Dâvûd'un* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan da 2 kişi (% 66.6)'dir. *Sünen-i Tirmizî'nin* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan 2 kişi (% 66.6)'dir. *Sünen-i Nesâî'nin* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan da 1 kişi (% 33.3)'dir. *Sünen-i İbn Mâce'nin* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan ise 1 kişi (% 33.3)'dir. *Riyâzu's-Sâlihîn'in* tamamını okuyan 1 kişi (% 33.3) olup, bir kısmını okuyan 2 kişi (% 66.6)'dir. *Râmuze'l Ehâdis'in* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan 1 kişi (% 33.3)'dir. *Hadislerle İslam'ın* tamamını okuyan olmayıp, bir kısmını okuyan 2 kişi (% 66.6)'dir.

1.3.2. Din Görevlilerinin Kütüphanelerinde Bulunan Hadis Kitapları

Tablo 8. Din Görevlilerinin Kütüphanelerinde Bulunan Hadis Kitaplarının Dağılımları

Kitap Adı	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sahih-i Buhari	201	57.4	149	42.6	350	100.0
Sahih-i Müslim	96	27.4	254	72.6	350	100.0
Sünen-i Ebû Dâvûd	49	14.0	301	86.0	350	100.0
Sünen-i Tirmizî	55	15.7	295	84.3	350	100.0
Sünen-i Nesâî	31	8.9	319	91.1	350	100.0
Sünen-i İbn Mâce	38	10.9	312	89.1	350	100.0
Riyâzu's-Sâlihîn	275	78.6	75	21.4	350	100.0
Râmuze'l Ehâdis	35	10.0	315	90.0	350	100.0
Hadislerle İslam	227	64.9	123	35.1	350	100.0

Din görevlilerinin ifadelerine göre kütüphanelerinde en çok bulunan kitap; %78.6 ile *Riyâzu's-Sâlihîn*'dir. İkinci sırada, %64.9 ile *Hadislerle İslam*, üçüncü sırada ise, %57.4 ile Sahih-i Buhari yer alıyor. Bundan sonra ise sırasıyla, *Sahih-i Müslim*, *Sünen-i Tirmizî*, *Sünen-i Ebû Dâvûd*, *Sünen-i İbn Mâce*, *Sünen-i Nesâî* ve *Râmuze'l Ehâdis* yer alıyor.

Din görevlilerinin kütüphanelerinde bulunan hadis kaynak kitapları ile bu kitapları okuma oranlarına bakıldığında aralarında anlamlı bir bağlantı olduğu görülmektedir. Din görevlilerinin en çok okudukları *Riyâzu's-Sâlihîn* isimli eserin okuma oranı % 80.3 iken kütüphanelerinde bulunma oranı ise % 78.6 'dır. Aynı şekilde din görevlilerinin en az okuduklarını söyledikleri hadis kitabı Sünen-i Nesâî eserinin okunma oranı % 8.7 iken kütüphanede bulunma oranı % 8.9'tur. Bu bağlamda diğer kaynak eserlerin kütüphanede bulunma oranı ile okunma oranları arasında anlamlı bağlantı vardır.

1.4. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekte Sorulara Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

İstenilen durum ve istenmeyen durumun ortaya konulmasını amaçlayan olumlu ve olumsuz durumlarının eşit madde ile ifade edildiği ölçeklere likert tipi ölçek denir. Durum analizi yapılırken sorulan soruya; kesinlikle evet, evet, kararsızım, hayır, kesinlikle hayır cevap seçenekleri konulur. Çalışmamızın bu bölümünde din görevlilerine likert tipi ölçekle sorulan sorular değerlendirilecektir.

1.4.1. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 1. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru:1-Hadis alanında yeterli bilgiye sahibim.-*

Tablo 9. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	4	1.8	0	0.0	4	1.1
Evet	58	25.8	35	28.0	93	26.5
Kararsızım	70	31.1	43	34.4	113	32.2
Hayır	67	29.8	35	28.0	102	29.1
Kesinlikle Hayır	26	11.6	12	9.6	38	10.8
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 4 kişi (%1.8) kendisini hadis alanında kesinlikle yeterli görüyor. 58 kişi (%25.8) ise yeterli görüyor. 70 kişi (% 31.1) kararsız.26 kişi (% 11.6) kendini hadis alanında yetersiz görüyor. 26 kişi (%11.6) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden hiç kimse kendisini kesinlikle yeterli görmüyor. 35 kişi (%28.0) ise yeterli görüyor. 43 kişi (% 34.4) kararsız 35 kişi (% 28.0) kendini hadis alanında yetersiz görüyor. 12 kişi (% 9.6) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

Tablo 10. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Görev Türü	İmam		Müezzin		K.K.		Toplam	
	Hatip		Kayyım		Öğreticisi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	1	0.5	2	4.3	1	0.8	4	1.1
Evet	58	31.2	12	26.1	23	19.5	93	26.6
Kararsızım	59	31.7	13	28.3	41	34.7	113	32.3
Hayır	48	25.2	15	32.6	39	33.1	102	29.1
Kesinlikle Hayır	20	10.8	4	8.7	14	11.9	38	10.9
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam hatip olarak görev yapan din görevlilerinden 1 kişi (% 0.5) kendisini hadis alanında kesinlikle yeterli görüyor. 58 kişi (% 31.2) ise yeterli görüyor. 59 kişi (% 31.7) kararsız.48 kişi (% 25.2) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 20 kişi (% 10.8) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

Müezzin kayyım olarak görev yapan din görevlilerinden 2 kişi (% 4.3) kendisini hadis alanında kesinlikle yeterli görüyor. 12 kişi (% 26.1) ise yeterli görüyor. 13 kişi (% 28.3) kararsız.15 kişi (% 32.6) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 4 kişi (% 8.7) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

Kur'an kursu öğreticisi olarak görev yapan din görevlilerinden 1 kişi (% 0.8) kendisini hadis alanında kesinlikle yeterli görüyor. 23 kişi (% 19.5) ise yeterli görüyor. 41 kişi (% 34.7) kararsız.39 Kişi (% 33.1) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 14 kişi (% 11.9) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

Tablo 11. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	21-30		31-40		41-50		51 ve üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	0	0.0	1	0.7	3	2.9	0	0.0	4	1.1
Evete	19	30.2	28	20.1	24	23.3	22	48.9	93	26.6
Kararsızım	23	36.5	40	28.8	39	37.9	11	24.4	113	32.3
Hayır	16	25.4	52	37.4	26	25.2	8	17.8	102	29.1
Kesinlikle Hayır	5	7.9	18	12.9	11	10.7	4	8.9	38	10.9
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

21-30 Yaş grubu din görevlilerinden 19 kişi (% 30.2) kendini hadis alanında yeterli görüyor. 23 kişi (% 36.5) kararsız. 16 kişi (% 25.4) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 5 kişi (% 7.9) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

31-40 yaş grubu din görevlilerinden 1 kişi (% 0.7) kendisini hadis alanında kesinlikle yeterli görüyor. 28 kişi (% 20.1) ise yeterli görüyor. 40 kişi (% 28.8) kararsız. 52 Kişi (% 37.4) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 18 kişi (% 12.9) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

41-50 yaş grubu din görevlilerinden 3 kişi (% 2.9) kendisini hadis alanında kesinlikle yeterli görüyor. 24 kişi (% 23.3) ise yeterli görüyor. 39 kişi (% 37.9) kararsız. 26 Kişi (% 25.2) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 11 kişi (% 10.7) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

51 ve üzeri yaş grubu din görevlilerinden ise 22 kişi (% 48.9) yeterli görüyor. 11 kişi (% 24.4) kararsız. 8 Kişi (% 17.8) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 4 kişi (% 8.9) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

İstatiksel analiz sonuçlarına göre din görevlilerinin yaşları ile hadis alanında yeterli bilgiye sahip olmaların arasında $p=0.012 < 0.05$ olduğundan anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifade ile yaş ile hadis alanında bilgi sahibi olma anlamlı bir şekilde değişmiştir. 51 ve üzeri yaş grubu bu alanda daha fazla bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 12. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	2	2.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	3.0	4	1.1
Evet	22	25.0	24	25.8	5	12.2	15	24.2	27	40.9	93	26.6
Kararsızım	32	36.4	23	24.7	19	46.3	24	38.7	15	22.7	113	32.3
Hayır	26	29.5	31	33.3	11	26.8	16	25.8	18	27.3	102	29.1
Kesinlikle Hayır	6	6.8	15	16.1	6	14.6	7	11.3	4	6.1	38	10.9
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

1-5 Hizmet yılına sahip din görevlilerinden 2 kişi (% 2.3) ise kendisini hadis alanında kesinlikle yeterli görüyor. 22 kişi (% 25.0) yeterli görüyor. 32 Kişi (% 36.4) kararsız. 26 kişi (% 7.9) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 6 kişi (% 6.8) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

6-10 Hizmet yılına sahip din görevlilerinden 24 kişi (% 25.8) hadis alanında kendini yeterli görüyor. 32 Kişi (% 36.4) kararsız. 26 kişi (% 7.9) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 6 kişi (% 6.8) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

11-15 Hizmet yılına sahip din görevlilerinden 5 kişi (% 12.2) yeterli görüyor. 19 kişi (% 46.3) kararsız. 11 Kişi (% 26.8) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 6 kişi (% 14.6) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

16-25 Hizmet yılına sahip din görevlilerinden 15 kişi (% 24.2) hadis alanında kendini yeterli görüyor. 24 kişi (% 38.7) kararsız.16 Kişi (% 25.8) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 7 kişi (% 11.3) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

26 ve Üzeri hizmet yılına sahip din görevlilerinden 2 kişi (% 3.0) hadis alanında kendisini kesinlikle yeterli görüyor. 27 kişi (% 40.9) hadis alanında kendini yeterli görüyor. 15 kişi (% 22.7) kararsız.18 Kişi (% 27.3) hadis alanında kendini yetersiz görüyor. 4 kişi (% 6.1) ise kesinlikle yetersiz görüyor.

Hizmet yılı ile hadis alanında yeterli bilgiye sahip olma arasında yapılan istatistiksel analizi yapılan sonuçlara göre, hizmet yılı ile hadis alanında yeterli bilgiye sahip olma arasında $p= 0.034 < 0.05$ olduğu için anlamlı fark vardır. 26 ve üzeri hizmet yılına sahip din görevlileri bu alanda kendilerini daha yeterli görmektedir.

Tablo 13. Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İhl		Ön lisans		Lisans		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	1	2.5	1	0.5	1	1.4	1	5.3	0	0.0	4	1.1
Evet	8	20.0	60	28.0	20	27.0	4	21.1	1	33.3	93	26.6
Kararsızım	19	47.5	61	28.5	23	31.1	9	47.4	1	33.3	113	32.3
Hayır	11	27.5	66	30.8	21	28.4	4	21.1	0	0.0	102	29.1
Kesinlikle Hayır	1	2.5	26	12.1	9	12.2	1	5.3	1	33.3	38	10.9
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

Din görevlilerinden hadis alanında, ihl mezunlarından 1 kişi (%2.5), ön lisans mezunlarından 1 kişi (% 0.5), lisans mezunlarından 1 kişi (% 1.4), diğer lisans mezunlarından 1 kişi (% 5.3) kesinlikle kendisini yeterli görüyor. Yüksek lisans mezunlarından anketimize katılan hiç kimse kesinlikle kendini hadis alanında yeterli görmüyor.

Din görevlilerinden hadis alanında, ihl mezunlarından 8 kişi (% 20.0), ön lisans mezunlarından 60 kişi (% 28.0), lisans mezunlarından 20 kişi (% 27.0), diğer lisans mezunlarından 4 kişi (% 21.1), yüksek lisan mezunlarından 1 kişi (% 33.3) kendisini yeterli görüyor. %33.3 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla kendisini yeterli görüyor.

Hadis alanında yeterli bilgiye sahibim sorusuna kararsızım cevabı verenler; ihl mezunlarından 19 kişi (% 47.5), ön lisans mezunlarından 61 kişi (% 28.5), lisans mezunlarından 23 kişi (% 31.1), diğer lisans mezunlarından 9 kişi (% 47.4), yüksek lisan mezunlarından 1 kişi (% 33.3) 'dir. % 47.5 İle ihl mezunları en fazla kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Din görevlilerinden hadis alanında, ihl mezunlarından 11 kişi (% 27.5), ön lisans mezunlarından 66 kişi (% 30.8), lisans mezunlarından 21 kişi (% 28.4), diğer lisans mezunlarından 4 kişi (% 21.1) kendilerini yeterli görmüyor.

Din görevlilerinden hadis alanında, ihl mezunlarından 1 kişi (% 2.5), ön lisans mezunlarından 26 kişi (% 12.1), lisans mezunlarından 9 kişi (% 12.2), diğer lisans mezunlarından 1 kişi (% 5.3), yüksek lisan mezunlarından 1 kişi (% 33.3) kendisini kesinlikle yeterli görmüyor.

Tablo 14. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	3	1.9	0	0.0	0	0.0	1	1.1	4	1.1
Evet	37	24.0	25	28.7	6	27.3	25	28.7	93	26.6
Kararsızım	45	29.2	32	36.8	6	27.3	30	34.5	113	32.3
Hayır	49	31.8	22	25.3	6	27.3	25	28.7	102	29.1
Kesinlikle Hayır	20	13.0	8	9.2	4	18.2	6	6.9	38	10.9
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

Din görevlilerinden il merkezinde görev yapanlardan 37 kişi (% 24.0), ilçe merkezinde görev yapanlardan 25 kişi (% 28.7), köyde görev yapanlardan 1 kişi (% 1.1) hadis alanında kendisini kesinlikle yeterli görüyor.

Din görevlilerinden il merkezinde yaşayanlardan 37 kişi (% 24.0), ilçe merkezinde yaşayanlardan 25 kişi (% 28.7), kasabada görev yapanlardan 6 kişi (% 27.3), köyde görev yapanlardan 25 kişi (% 28.7) hadis alanında kendisini yeterli görüyor.

Hadis alanında yeterli bilgiye sahibim sorusuna kararsızım cevabı verenler; il merkezinde görev yapanlardan 45 kişi (%29.2), ilçe merkezinde görev yapanlardan 32 kişi (%36.8), kasabada görev yapanlardan 6 kişi (% 27.3), köyde görev yapanlardan 30 kişi (% 34.5)'tir.

Din görevlilerinden il merkezinde görev yapanlardan 49 kişi (% 31.8), ilçe merkezinde görev yapanlardan 22 kişi (% 25.3), kasabada görev yapanlardan 6 kişi (% 27.3), köyde görev yapanlardan 25 kişi (% 28.7) hadis alanında kendisini yeterli görmüyor. Din görevlilerinden il merkezinde görev yapanlardan 20 kişi (% 13.0), ilçe merkezinde görev yapanlardan 8 kişi (% 9.2), kasabada görev yapanlardan 4 kişi (% 18.2), köyde görev yapanlardan 6 kişi (% 6.9) hadis alanında kendisini kesinlikle yeterli görmüyor.

1.4.2. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 2. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru:2-Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri ilgiyle takip ederim.

Tablo 15. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	3	1.3	1	0.8	4	1.1
Evet	45	20.0	43	34.4	88	25.1
Kararsızım	86	38.2	33	26.4	119	34.0
Hayır	83	36.9	43	34.4	126	36.0
Kesinlikle Hayır	8	3.6	5	4.0	13	3.8
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 3 kişi (%1.3) kendisini hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin kesinlikle takip ettiğini söylüyor. 45 kişi (% 20.0) ise hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin takip ettiğini söylüyor. 86 kişi (% 38.2) kararsız. 83 kişi (% 36.6) kendisini hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin takip etmediğini söylüyor. 8 kişi (% 3.6) ise kesinlikle hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin takip etmediğini ifade ediyor.

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 1 kişi (% 0.8) hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin kesinlikle takip ettiğini söylüyor. 43 kişi (% 34.4) hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin takip ettiğini söylüyor. 33 kişi (% 26.4) kararsız 43 kişi (% 34.4) kendisini hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin takip etmediğini söylüyor. 5 kişi (% 4.0) ise kesinlikle hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makalelerin takip etmediğini ifade ediyor.

Tablo 16. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

Görev Türü	İmam		Müezzin		K.K.		Toplam	
	Hatip		Kayyım		Öğreticisi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	1	0.5	2	4.3	1	0.8	4	1.1
Evet	46	24.7	11	23.9	31	26.3	88	25.1
Kararsızım	71	38.2	10	21.7	38	32.2	119	34.0
Hayır	60	32.3	19	41.3	46	39.0	125	35.7
Kesinlikle Hayır	8	4.3	4	8.7	2	1.6	14	4.1
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; imam hatiplerden 1 kişi (% 0.5), müezzin kayyımlardan 2 kişi (% 4.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 1 kişi (% 0.8) ilgiyle kesinlikle takip ettiğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; imam hatiplerden 46 kişi (% 24.7), müezzin kayyımlardan 11 kişi (% 23.9), Kur'an kursu öğreticilerinden 31 kişi (% 26.3) ilgiyle takip ettiğini söylüyor. % 26.3 ile Kur'an kursu öğreticileri diğer din görevlilerinden daha fazla ilgili olduğunu ifade ediyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri ilgiyle takip ediyorum sorusuna, kararsızım cevabını verenler, imam hatiplerden 71 kişi (% 38.2), müezzin kayyımlardan 10 kişi (% 21.7), Kur'an kursu öğreticilerinden 38 kişi (% 32.2) yer alıyor. Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; imam hatiplerden 60 kişi (% 32.3), müezzin kayyımlardan 19 kişi (% 41.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 46 kişi (% 39.0) ilgiyle takip etmediğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; imam hatiplerden 8 kişi (% 4.3), müezzin kayımlardan 4 kişi (% 8.7), Kur'an kursu öğreticilerinden 2 kişi (% 1.6) ilgiyle kesinlikle takip etmediğini söylüyor.

Tablo 17. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

	21-30		31-40		41-50		51 ve üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	1	1.6	1	0.7	2	1.9	0	0.0	4	1.1
Evet	13	20.6	37	26.6	25	24.3	13	28.9	88	25.1
Kararsızım	23	36.5	46	33.1	34	33.0	16	35.6	119	34.0
Hayır	24	38.1	51	36.7	37	35.9	13	28.9	125	35.7
Kesinlikle Hayır	2	3.2	4	2.9	5	4.9	3	6.7	14	4.1
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; 21-30 yaş grubundan 1 kişi (% 1.6), 31-40 yaş grubundan 1 kişi (% 0.7) 41-50 yaş grubundan 2 kişi (%1.9) ilgiyle kesinlikle takip ettiğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; 21-30 yaş grubundan 13 kişi (% 20.6), 31-40 yaş grubundan 37 kişi (% 26.6), 41-50 yaş grubundan 25 kişi (% 24.3) 51 ve üstü yaş grubundan 13 kişi (%28.9) ilgiyle takip ettiğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri ilgiyle takip ediyorum sorusuna, kararsızım cevabını veren; 21-30 yaş grubundan 23 kişi (% 36.5) 31-40 yaş grubundan 46 kişi, (% 33.1), 41-50 yaş grubundan 34 kişi (% 33.0) 51 ve üstü yaş grubundan 16 kişi (% 35.6) bulunuyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; imam hatiplerden 21-30 yaş grubundan 24 kişi (% 38.1), 31-40 yaş grubundan 51 kişi (% 36.7), 41-50 yaş

grubundan 37 kişi (% 35.9) 51 ve üstü yaş grubundan 13 kişi (%28.9) takip etmediğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; imam hatiplerden 21-30 yaş grubundan 2 kişi (% 3.2), 31-40 yaş grubundan 4 kişi (% 2.9), 41-50 yaş grubundan 5 kişi (% 4.9) 51 ve üstü yaş grubundan 3 kişi (% 6.7) kesinlikle takip etmediğini söylüyor.

Tablo 18. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	1	1.1	1	1.1	0	0.0	1	1.6	1	1.5	4	1.1
Evet	20	22.7	31	33.3	6	14.6	15	24.2	16	24.2	88	25.1
Kararsızım	32	36.4	25	26.9	19	46.3	20	32.3	23	34.8	119	34.0
Hayır	31	35.2	32	34.4	14	34.1	25	40.3	23	34.8	125	35.7
Kesinlikle Hayır	4	4.5	4	4.3	1	4.8	0	0.0	3	4.5	14	4.1
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; 1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (% 1.1), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (% 1.1) 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (%1.6), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (%1.5) ilgilyle kesinlikle takip ettiğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; 1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 20 kişi (% 22.7), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 31 kişi (% 33.3), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 6 kişi (% 14.6), 16-25 hizmet yılı görev

yapanlardan 15 kişi (% 24.2), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 16 kişi (% 24.2) ilgiyle takip ettiğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri ilgiyle takip ediyorum sorusuna, kararsızım cevabını veren; 1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 32 kişi (% 36.4), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 25 kişi (% 26.9), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 19 kişi (% 46.3), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 20 kişi (% 32.3), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 23 kişi (% 34.8) bulunuyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; 1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 31 kişi (% 35.2), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 32 kişi (% 34.4), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 14 kişi (% 34.1), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 25 kişi (% 40.3), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 23 kişi (% 34.8) ilgiyle takip etmediğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; 1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 4 kişi (% 4.5), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 4 kişi (% 4.3), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (% 4.8), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 3 kişi (% 4.5) kesinlikle ilgiyle takip etmediğini söylüyor.

Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İhl		Ön lisans		Lisans		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	0	0.0	1	0.5	3	4.1	0	0.0	0	0.0	4	1.1
Evet	9	22.5	55	25.7	18	24.3	3	15.8	3	100.0	88	25.1
Kararsızım	13	32.5	75	35.0	23	31.1	8	42.1	0	0.0	119	34.0
Hayır	15	37.5	75	35.0	29	39.2	6	31.6	0	0.0	125	35.7
Kesinlikle Hayır	3	7.5	8	3.8	1	1.4	2	10.5	0	0.0	13	3.7
Toplam	0	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; ön lisans mezunlarından 1 kişi (% 0.5), lisans mezunlarından 3 kişi (% 4.1) kesinlikle ilgiyle takip ettiğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; ihl mezunlarından 9 kişi (% 22.5), ön lisans mezunlarından 55 kişi (% 25.7), lisans mezunlarından 18 kişi (% 24.3), diğer lisans mezunlarından 3 kişi (% 15.8), yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) ilgiyle takip ettiğini söylüyor. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerine göre hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri takip etmede daha ilgili olduğu görülmektedir.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri ilgiyle takip ediyorum sorusuna karasızım cevabını veren; ihl mezunlarından 13 kişi (% 32.5), ön lisans mezunlarından 75 kişi (% 33.5), lisans mezunlarından 23 kişi (% 31.1), diğer lisans mezunlarından 8 kişi (% 42.1) bulunuyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; ihl mezunlarından 15 kişi (% 37.5), ön lisans mezunlarından 75 kişi (% 35.0), lisans mezunlarından 29 kişi (% 39.2), diğer lisans mezunlarından 6 kişi (% 31.6) ilgiyle takip etmediğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; ihl mezunlarından 3 kişi (% 7.5), ön lisans mezunlarından 8 kişi (% 3.8), lisans mezunlarından 1 kişi (% 1.4), diğer lisans mezunlarından 2 kişi (% 10.5) kesinlikle ilgiyle takip etmediğini söylüyor.

Tablo 20. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	3	1.9	0	0.0	0	0.0	1	1.1	4	1.1
Evet	37	24.0	26	29.9	3	13.6	22	25.3	88	25.1
Kararsızım	53	34.4	30	34.5	7	31.8	29	33.3	119	34.0
Hayır	56	36.4	27	31.0	12	54.5	30	34.5	125	35.7
Kesinlikle Hayır	5	3.1	4	4.6	0	0.0	5	5.7	14	4.1
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; il merkezinde görev yapan 3 kişi (% 1.9), köyde görev yapanlardan 1 kişi (% 1.1) kesinlikle ilgiyle takip ettiğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; il merkezinde yaşayanlardan 37 kişi (% 24.0), ilçe merkezinde yaşayanlardan 26 kişi (% 29.9), kasabada görev yapanlardan 3 kişi (% 13.6), köyde görev yapanlardan 22 kişi (% 25.3) ilgiyle takip ettiğini söylüyor. % 29.9 ilçe merkezinde görev yapanlar diğerlerine göre daha fazla ilgili olduğu görülüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri ilgiyle takip ediyorum sorusuna kararsızım cevabını veren;il merkezinde görev yapanlardan 53 kişi (% 34.4), ilçe merkezinde görev yapanlardan 30 kişi (% 34.5), kasabada görev yapanlardan 7 kişi (% 31.8), köyde görev yapanlardan 29 kişi (% 33.3) bulunuyor.

Hadis alanı ile ilgili yayınlanan kitap ve makaleleri; il merkezinde görev yapanlardan 56 kişi (% 36.4), ilçe merkezinde görev yapanlardan 27 kişi (% 31.0), kasabada görev yapanlardan 12 kişi (% 54.5), köyde görev yapanlardan 30 kişi (% 34.5) ilgiyle takip etmediğini söylüyor.

Hadis alanı ile ilgili yayımlanan kitap ve makaleleri; il merkezinde görev yapanlardan yaşayanlardan 5 kişi (% 3.1), ilçe merkezinde görev yapanlardan 4 kişi (% 4.6), köyde görev yapanlardan 5 kişi (% 5.7) kesinlikle ilgiyle takip etmediğini söylüyor.

1.4.3. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 3. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru:3-Başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim.

Tablo 21. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	92	40.9	56	44.8	148	42.2
Evet	109	48.4	48	38.4	157	44.8
Kararsızım	21	9.3	17	13.6	38	10.8
Hayır	1	0.4	3	2.4	4	1.1
Kesinlikle Hayır	2	0.9	1	0.8	3	0.8
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 92 kişi (% 40.9) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemediğini söylüyor.109 kişi (% 48.4) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemediğini söylüyor. 21 kişi (% 9.3) ise kararsız. 1 kişi (% 0.4) hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemediğini söylüyor. 2 kişi (% 0.9) hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemediğini söylüyor.

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 56 kişi (% 44.8) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsedini söylüyor. 48 kişi (% 38.4) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsedini söylüyor. 17 kişi (% 13.6) ise kararsız. 3 kişi (% 2.4) hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemediğini söylüyor. 1 kişi (% 0.8) hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemediğini söylüyor.

Tablo 22. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

Görev Türü	İmam		Müezzin		K.K.		Toplam	
	Hatip		Kayyım		Öğreticisi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	65	34.9	23	50.0	60	50.8	148	42.3
Evet	91	48.9	14	30.4	52	44.1	157	44.9
Kararsızım	26	14.0	7	15.2	5	4.2	38	10.9
Hayır	2	1.1	1	2.2	1	0.8	4	1.1
Kesinlikle Hayır	2	1.1	1	2.2	0	0.0	3	0.9
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam hatiplerden 65 kişi (% 34.9), müezzin kayyımlardan 23 kişi (% 50.0), Kur’an kursu öğreticilerinden 60 kişi (% 50.8) kesinlikle başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim, demiştir.

İmam hatiplerden 91 kişi (% 48.9), müezzin kayyımlardan 14 kişi (% 30.4), Kur’an kursu öğreticilerinden 52 kişi (% 44.1) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim, demiştir.

Başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim sorusuna kararsızım cevabını veren; imam hatiplerden 26 kişi (% 14.0), müezzin kayımlardan 7 kişi (% 15.2), Kur'an kursu öğreticilerinden 5 kişi (% 4.2) bulunmaktadır.

İmam hatiplerden 2 kişi (% 1.1), müezzin kayımlardan 1 kişi (% 2.2), Kur'an kursu öğreticilerinden 1 kişi (% 0.8) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemem demiştir.

İmam hatiplerden 2 kişi (% 1.1), müezzin kayımlardan 1 kişi (% 2.2) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemem demiştir.

Başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini konusu ile görev türü arasında yapılan istatistiksel analizi yapılan sonuçlara göre $p=0.024 < 0.05$ olduğu için anlamlı fark vardır. Başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemediğini ifade edenlerin oran sıralaması; Kur'an kursu öğreticileri, imam hatipler ve müezzinler şeklindedir.

Tablo 23. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

	21-30		31-40		41-50		51 ve üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	29	46.0	60	43.2	45	43.7	14	31.1	148	42.3
Evet	24	38.1	66	47.5	43	41.7	24	53.3	157	44.9
Kararsızım	7	11.1	12	8.6	14	13.6	5	11.1	38	10.9
Hayır	3	4.8	1	0.7	0	0.0	0	0.0	4	1.1
Kesinlikle Hayır	0	0.0	0	0.0	1	1.0	2	4.4	3	0.9
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

21-30 yaş grubundan 29 kişi (% 46.0), 31-40 yaş grubundan 60 kişi (% 43.2), 41-50 yaş grubundan 45 kişi (% 43.7) 51 ve üstü yaş grubundan 14 kişi (% 31.1) kesinlikle başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim, demiştir.

21-30 yaş grubundan 24 kişi (% 38.1), 31-40 yaş grubundan 66 kişi (% 47.5), 41-50 yaş grubundan 43 kişi (% 41.7) 51 ve üstü yaş grubundan 24 kişi (% 53.3) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim, demiştir.

Başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim sorusuna karasızım cevabını veren; 21-30 yaş grubundan 7 kişi (% 11.1), 31-40 yaş grubundan 12 kişi (% 8.6), 41-50 yaş grubundan 14 kişi (% 13.6) 51 ve üstü yaş grubundan 5 kişi (% 11.1) bulunmaktadır.

21-30 yaş grubundan 3 kişi (% 4.8), 31-40 yaş grubundan 1 kişi (% 0.7) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemem, cevabını vermiştir.

41-50 yaş grubundan 1 kişi (% 1.1), 51 ve üstü yaş grubundan 2 kişi (% 4.4) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemem, demiştir.

Başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini konusu ile din görevlilerinin yaşları arasında yapılan istatiksels analizi yapılan sonuçlara göre $p= 0.033 < 0.05$ olduğu için anlamlı fark vardır. Yaş ile başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumu, temel hadis kaynaklarında yer alıp alması arasında anlamlı ilgi vardır.

Tablo 24. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	48	54.5	37	39.8	16	39.0	22	35.5	25	37.9	148	42.3
Evet	29	33.0	49	52.7	18	43.9	29	46.8	32	48.5	157	44.9
Kararsızım	9	10.2	5	5.4	7	17.1	11	17.7	6	9.1	38	10.9
Hayır	2	2.3	2	2.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4	1.1
Kesinlikle Hayır	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	4.5	3	0.9
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 48 kişi (% 54.5), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 37 kişi (% 39.8), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 16 kişi (% 39.0), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 22 kişi (% 35.5), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 25 kişi (% 37.9)başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemserim, demiştir.

1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 29 kişi (% 33.0), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 49 kişi (% 52.7), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 18 kişi (% 43.9), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 29 kişi (% 46.8), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 32 kişi (% 48.5)başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim, demiştir.

Başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim sorusuna kararsızım cevabını veren;9 kişi (% 10.2), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 5 kişi (% 5.4), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 7 kişi (% 17.1), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 11 kişi (% 17.7), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 6 kişi (% 9.1) bulunmaktadır.

1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 2 kişi (% 2.3), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 2 kişi (% 2.2) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemem demiştir.

26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 3 kişi (% 4.5) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemem, demiştir.

Başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini konusu ile din görevlilerinin hizmet yılları arasında yapılan istatistiksel analizi yapılan sonuçlara göre $p=0.009 < 0.05$ olduğu için anlamlı fark vardır. Hizmet yılı ile başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumu, temel hadis kaynaklarında yer alıp alması arasında anlamlı ilgi vardır.

Tablo 25. Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İhl		Ön lisans		Lisans		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	11	27.5	85	39.7	45	60.8	6	31.6	1	33.3	148	42.3
Evet	19	47.5	102	47.7	27	36.5	7	36.8	2	66.7	157	44.9
Kararsızım	8	20.0	23	10.7	2	2.7	5	26.3	0	0.0	38	10.9
Hayır	1	2.5	3	1.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4	1.1
Kesinlikle Hayır	1	2.5	1	0.5	0	0.0	1	5.3	0	0.0	3	0.9
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 11 kişi (% 27.5), ön lisans mezunlarından 85 kişi (% 39.7), lisans mezunlarından 6 kişi (% 31.6), diğer lisans mezunlarından 6 kişi (%31.6), yüksek lisans mezunlarından 1 kişi (% 33.3) başkalarına aktaracağım hadislerin

sahihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemserim, demiştir.

İhl mezunlarından 19 kişi (% 47.5), ön lisans mezunlarından 102 kişi (% 47.7), lisans mezunlarından 27 kişi (% 36.5), diğer lisans mezunlarından 7 kişi (%36.8), yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7)başkalarına aktaracağım hadislerin sahihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim, demiştir.

Başkalarına aktaracağım hadislerin sahihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim sorusuna karasızım cevabını veren; ihl mezunlarından 8 kişi (% 20.0), ön lisans mezunlarından 23 kişi (% 10.7), lisans mezunlarından 2 kişi (% 2.7), diğer lisans mezunlarından 5 kişi (% 26.3) bulunmaktadır.

İhl mezunlarından 1 kişi (% 2.5), ön lisans mezunlarından 3 kişi (% 1.4), l)başkalarına aktaracağım hadislerin sahihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemem, demiştir.

İhl mezunlarından 1 kişi (% 2.5), ön lisans mezunlarından 1 kişi (% 0.5), diğer lisans mezunlarından 1 kişi (% 5.3) başkalarına aktaracağım hadislerin sahihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemem, demiştir.

Başkalarına aktarılan hadislerin sahihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini konusu ile din görevlilerinin eğitim durumları arasında yapılan istatistiksel analizi yapılan sonuçlara göre $p= 0.011 < 0.05$ olduğu için anlamlı fark vardır. Eğitim durumları ile başkalarına aktarılan hadislerin sahihlik durumu, temel hadis kaynaklarında yer alıp alması arasında anlamlı ilgi vardır.

Tablo 26. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	67	43.5	40	46.0	10	45.5	31	35.6	148	42.3
Evet	75	48.7	30	34.5	7	31.8	45	51.7	157	44.9
Kararsızım	8	5.2	15	17.2	5	22.7	10	11.5	38	10.9
Hayır	1	0.6	2	2.3	0	0.0	1	1.1	4	1.1
Kesinlikle Hayır	3	1.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	0.9
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde yaşayanlardan 67 kişi (% 43.5), ilçe merkezinde yaşayanlardan 40 kişi (% 46.0), kasabada görev yapanlardan 10 kişi (% 45.5), köyde görev yapanlardan 31 kişi (% 35.6)başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemserim, demiştir.

İl merkezinde yaşayanlardan 75 kişi (% 48.7), ilçe merkezinde yaşayanlardan 30 kişi (% 34.5), kasabada görev yapanlardan 7 kişi (% 31.8), köyde görev yapanlardan 45 kişi (% 51.7) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim, demiştir.

Başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim sorusuna kararsızım cevabını veren; il merkezinde görev yapanlardan 8 kişi (% 5.2), ilçe merkezinde görev yapanlardan 15 kişi (% 17.2), kasabada görev yapanlardan 5 kişi (% 22.7), köyde görev yapanlardan 10 kişi (% 11.5) bulunmaktadır.

İl merkezinde görev yapanlardan 1 kişi (% 0.6), ilçe merkezinde görev yapanlardan 2 kişi (% 2.3), köyde görev yapanlardan 1 kişi (% 1.1)başkalarına

aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemsemem, demiştir.

İl merkezinde görev yapanlardan 3 kişi (% 1.9) başkalarına aktaracağım hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini kesinlikle önemsemem, demiştir.

Başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini konusu ile din görevlilerinin görev yeri türü arasında yapılan istatistiksel analizi yapılan sonuçlara göre $p= 0.04 < 0.05$ olduğu için anlamlı fark vardır. Görev yeri türü ile başkalarına aktarılan hadislerin saihlik durumu, temel hadis kaynaklarında yer alıp alması arasında anlamlı ilgi vardır.

1.4.4. Din Görevlilerinin Likert Tipi Ölçekle 4. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru:4-Hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum.

Tablo 27. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	90	40.0	57	45.6	147	42.0
Evet	100	44.4	41	32.8	141	40.3
Kararsızım	30	13.3	19	15.2	49	14.0
Hayır	4	1.8	7	5.6	11	3.2
Kesinlikle Hayır	1	0.4	1	0.8	2	0.5
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 90 kişi (% 40.0) kesinlikle hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyor. 100 kişi (% 44.4) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyor. 30 kişi (% 13.3) ise kararsız. 4 kişi (% 1.8) kesinlikle hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olmadığını düşünüyor. 1 kişi (% 0.4) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olmadığını düşünüyor.

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 57 kişi (% 45.6) kesinlikle hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyor. 41 kişi (% 32.8) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyor. 19 kişi (% 15.2) ise kararsız. 7 Kişi (% 5.6) kesinlikle hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olmadığını düşünüyor. 1 kişi (% 0.8) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olmadığını düşünüyor.

Tablo 28. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

Görev Türü	İmam Hatip		Müezzin Kayyım		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	72	38.7	19	41.3	56	47.5	147	42.0
Evet	80	43.0	20	43.5	41	34.7	141	40.3
Kararsızım	25	13.4	6	13.0	18	15.3	49	14.0
Hayır	7	3.8	1	2.2	3	2.5	11	3.1
Kesinlikle Hayır	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam hatiplerden 72 kişi (% 38.7), müezzin kayyımlardan 19 kişi (% 41.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 56 kişi (% 47.5) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle evet cevabını vermiştir.

İmam hatiplerden 80 kişi (% 43.0), müezzin kayyımlardan 20 kişi (% 43.5), Kur'an kursu öğreticilerinden 41 kişi (% 34.7) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna evet cevabını vermiştir.

İmam hatiplerden 25 kişi (% 13.4), müezzin kayyımlardan 6 kişi (% 13.0), Kur'an kursu öğreticilerinden 18 kişi (% 15.3) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kararsızım cevabını vermiştir.

İmam hatiplerden 7 kişi (% 3.8), müezzin kayyımlardan 1 kişi (% 2.2), Kur'an kursu öğreticilerinden 3 kişi (% 2.5) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır cevabını vermiştir.

İmam hatiplerden 2 kişi (% 1.1) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle hayır cevabını vermiştir.

Tablo 29. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	21-30		31-40		41-50		51 ve üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	28	44.4	58	41.7	48	46.6	13	28.9	147	42.0
Evet	22	34.9	60	43.2	37	35.9	22	48.9	141	40.3
Kararsızım	13	20.6	15	10.8	13	12.6	8	17.8	49	14.0
Hayır	0	0.0	4	2.9	5	4.9	2	4.4	11	3.1
Kesinlikle Hayır	0	0.0	2	1.4	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

21-30 yaş grubundan 28 kişi (% 44.4), 31-40 yaş grubundan 58 kişi (% 41.7), 41-50 yaş grubundan 48 kişi (% 46.6) 51 ve üstü yaş grubundan 13 kişi (% 28.9) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle evet cevabını vermiştir.

21-30 yaş grubundan 22 kişi (% 34.9), 31-40 yaş grubundan 60 kişi (% 43.2), 41-50 yaş grubundan 37 kişi (% 35.9) 51 ve üstü yaş grubundan 22 kişi (% 48.9) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle hayır cevabını vermiştir.

Tablo 30. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	38	43.2	43	46.2	14	34.1	30	48.4	22	33.3	147	42.0
Evete	31	35.2	38	40.9	19	46.3	20	32.3	33	50.0	141	40.3
Kararsızım	18	20.5	10	10.8	5	12.2	9	14.5	7	10.6	49	14.0
Hayır	1	1.1	2	2.2	2	4.9	2	3.2	4	6.1	11	3.1
Kesinlikle Hayır	0	0.0	0	0.0	1	2.4	1	1.6	0	0.0	2	0.6
Toplam	8	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 38 kişi (% 43.2), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 43 kişi (% 46.2), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 14 kişi (% 34.1), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 30 kişi (% 48.4), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 22 kişi (% 33.3) hurafelerin halk arasında yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle evet cevabını vermiştir.

1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 31 kişi (% 35.2), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 38 kişi (% 40.9), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 19 kişi (% 46.3), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 20 kişi (% 32.3), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 33 kişi (% 50.0) hurafelerin halk arasında yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna evet cevabını vermiştir.

1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 18 kişi (% 20.5), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 10 kişi (% 10.8), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 5 kişi (% 12.2), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 9 kişi (% 14.5), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 7 kişi (% 10.6) hurafelerin halk arasında yerleşmesinin en büyük

etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kararsızım cevabını vermiştir.

1-5 hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (% 1.1), 6-10 hizmet yılı görev yapanlardan 2 kişi (% 2.2), 11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 2 kişi (% 4.9), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 2 kişi (% 3.2), 26 ve üzeri hizmet yılı görev yapanlardan 4 kişi (% 6.1) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır cevabını vermiştir.

11-15 hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (% 2.4), 16-25 hizmet yılı görev yapanlardan 1 kişi (% 1.6) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır cevabını vermiştir.

Tablo 31. Eğitim Durumuna Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İhl		Ön lisans		Lisans		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	15	37.5	82	38.3	39	52.7	10	52.6	1	33.3	147	42.0
Evet	14	35.0	92	43.0	29	39.2	4	21.1	2	66.7	141	40.3
Kararsızım	8	20.0	31	14.5	5	6.8	5	26.3	0	0.0	49	14.0
Hayır	3	7.5	8	3.7	0	0.0	0	0.0	0	0.0	11	3.1
Kesinlikle Hayır	0	0.0	1	0.5	1	1.4	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 15 kişi (% 37.5), ön lisans mezunlarından 82 kişi (% 38.3), lisans mezunlarından 39 kişi (% 52.7), diğer lisans mezunlarından 10 kişi (% 52.7), yüksek lisans mezunlarından 1 kişi (% 33.3) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en

büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle evet cevabını vermiştir.

İhl mezunlarından 14 kişi (% 35.0), ön lisans mezunlarından 92 kişi (% 43.0), lisans mezunlarından 29 kişi (% 39.2), diğer lisans mezunlarından 4 kişi (% 21.1), yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna evet cevabını vermiştir.

İhl mezunlarından 8 kişi (% 20.0), ön lisans mezunlarından 31 kişi (% 14.5), lisans mezunlarından 5 kişi (% 6.8), diğer lisans mezunlarından 5 kişi (% 26.3), hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kararsız cevabını vermiştir.

İhl mezunlarından 3 kişi (% 7.5), ön lisans mezunlarından 8 kişi (% 3.7) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır cevabını vermiştir.

Ön lisans mezunlarından 1 kişi (% 0.5), lisans mezunlarından 1 kişi (% 1.4) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle hayır cevabını vermiştir.

Tablo 32. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kesinlikle Evet	59	38.3	39	44.8	9	40.9	40	46.0	147	42.0
Evet	68	44.2	28	32.2	11	50.0	34	39.1	141	40.3
Kararsızım	21	13.6	17	19.5	0	0.0	11	12.6	49	14.0
Hayır	5	3.2	3	3.4	1	4.5	2	2.3	11	3.1
Kesinlikle Hayır	1	0.6	0	0.0	1	4.5	0	0.0	2	0.6
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapanlardan 59 kişi (% 38.3), ilçe merkezinde görev yapanlardan 39 kişi (% 44.8), kasabada görev yapanlardan 9 kişi (% 40.9), köyde görev yapanlardan 40 kişi (% 46.0) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle evet cevabını vermiştir.

İl merkezinde görev yapanlardan 68 kişi (% 44.2), ilçe merkezinde görev yapanlardan 28 kişi (% 32.2), kasabada görev yapanlardan 11 kişi (% 50.0), köyde görev yapanlardan 34 kişi (% 39.1) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna evet cevabını vermiştir.

İl merkezinde görev yapanlardan 21 kişi (% 13.6), ilçe merkezinde görev yapanlardan 17 kişi (% 19.5), köyde görev yapanlardan 11 kişi (% 12.6) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kararsızım cevabını vermiştir.

İl merkezinde görev yapanlardan 5 kişi (% 3.2), ilçe merkezinde görev yapanlardan 3 kişi (% 3.4), kasabada görev yapanlardan 1 kişi (% 4.5), köyde görev yapanlardan 2 kişi (% 2.3) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır cevabını vermiştir.

İl merkezinde görev yapanlardan 1 kişi (% 0.6), kasabada görev yapanlardan 1 kişi (% 4.5) hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birisinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum sorusuna kesinlikle hayır cevabını vermiştir.

Birinci bölümde din görevlilerinin görev tanımları ve durumları tespit edilmiştir. 350 din görevlisine uygulanan anket çalışmasında 225 kişi Kütahya'dan 125 kişi Eskişehir'den katılmıştır. Demografik bilgilere bakıldığında görev ünvanları, yaş dağılımları, hizmet yılları, eğitim durumları ve görev yeri türleri açısından heterojen bir grup olduğu görülmektedir. Rastlantısal olarak seçilen grubun evreni temsil ettiği düşünülmektedir.

Din görevlilerinin hadis kitaplarının okuma ve kütüphanelerinde bulunma oranları ise hadis alanı ile ilgili durumların ortaya koymaktadır. Hadis kitaplarının okuma oranları ile kütüphanelerinde kitapların bulunma oranı paraleldir. En çok okuduklarını ifade ettikleri kitaplar sırası ile; *Riyâzu's-Sâlihîn*, *Hadislerle İslam*, *Sahih-i Buhari*, *Sahih-i Müslim*, *Sünen-i Tirmizî*, *Sünen-i Ebû Dâvûd*, *Sünen-i İbn Mâce*, *Sünen-i Nesâî* ve *Râmuze'l Ehâdis* şeklindedir.

Din görevlilerinin hadis alanında kendilerini yeterli görmedikleri, bu alanla ilgili okumalar yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Fakat hadis alanı ile ilgili eksikliklerinin farkında oldukları görülmektedir.

Genel olarak din görevlilerinin görev tanım ve durumları tespit edildikten sonra ikinci bölümde din görevlilerin hadis usûlü ve kaynak bilgileri ile ilgili anket sorularına verdikleri cevaplar değerlendirilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

DİN GÖREVLİLERİNİN HADİS USÛLÜ VE DİNİ METİNLERİ BİLME YETİLERİNİN ÖLÇÜLMESİ

Din görevlilerine hadis usulü ile ilgili on tane soru yöneltilmiştir. Bu sorularla din görevlilerinin hadis ilmi ile irtibatları, genel kavramları bilip bilmedikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Din görevlilerine dokuz adet ayet, dokuz adet sahih hadis, dokuz adet mevzu hadis ve dokuz adet atasözü karışık olarak yöneltilerek bu ifadelerin kaynak bilgileri sorulmuştur. Bu bağlamda hadis alanı ile ilgili alan çalışması yapılması hedeflenmiştir. Bu bölümde anket çalışmasının verileri tablolar halinde verilerek açıklanmış ve değerlendirilmiştir.

2.1. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli Sorulara Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

2.1.1. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 1-Hadiste râvinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?

- a) Ta'dil   b) Cerh   c) Tevsik   d) Mevkuf

Tablo 33. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 1-Hadiste râvinin adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ta'dil	15	12.0	33	14.7	48	13.8
Cerh	82	65.6	166	73.8	248	70.8
Tevsik	8	6.4	9	4.0	17	4.8
Mevkuf	20	16.0	17	7.6	37	10.6
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 82 kişi (% 65.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden ise 166 kişi (% 73.8) doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmıştır.

Tablo 34. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 1-Hadiste râvinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Ta’dil	25	13.4	10	21.7	13	11.0	48	13.8
Cerh	137	73.7	27	58.7	84	71.2	248	70.8
Tevsik	5	2.7	5	10.9	7	5.9	17	4.8
Mevkuf	19	10.2	4	8.7	14	11.9	37	10.6
Toplam	186	53.1	46	13.1	118	33.7	350	100.0

İmamlardan 137 kişi (%73.7), müezzinlerden 27 kişi (% 58.7) ve Kur’an kursu öğreticilerinden 84 kişi (%71.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. İmamlar bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 35. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 1-Hadiste râvinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ta'dil	6	9.5	20	14.4	14	13.6	8	17.8	48	13.8
Cerh	46	73.0	102	73.4	71	68.9	29	64.4	248	70.8
Tevsik	5	7.9	6	4.3	6	5.8	0	0.0	17	4.8
Mevkuf	6	9.5	11	7.9	12	11.7	8	21.6	37	10.6
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 46 kişi (%73.0), 31-40 yaş arası 102 kişi (%73.4), 41-50 yaş arası 71 kişi (%68.9) ve 51 yaş üzeri 29 kişi (%64.4) soruya doğru cevap vermiştir. %73.4 ile 31-40 yaş arasının bu soruya daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo 36. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 1-Hadiste râvinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ta'dil	11	12.5	15	16.1	4	9.8	6	9.7	12	18.1	48	13.8
Cerh	61	69.3	69	74.2	27	65.9	47	75.8	44	66.7	248	70.8
Tevsik	6	6.8	4	4.3	4	9.8	3	4.8	0	0.0	17	4.8
Mevkuf	10	11.4	5	5.4	6	14.6	6	9.7	10	15.2	37	10.6
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 61 kişi (%69.3), 6-10 aralığındaki 69 kişi (%74.2), 11-15 aralığındaki 27 kişi (%65.9), 16-25 aralığındaki 47 kişi (%75.8), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 44 kişi (%66.7) doğru cevap vermiştir.

Tablo 37. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 1-Hadiste râvinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ta'dil	4	10.0	26	12.1	14	18.9	4	21.1	0	0.0	48	13.8
Cerh	33	82.5	152	71.0	49	66.2	12	63.2	2	66.7	248	70.8
Tevsik	0	0.0	13	6.1	3	4.1	1	5.3	0	0.0	17	4.8
Mevkuf	3	7.5	23	10.7	8	10.8	2	10.5	1	33.3	37	10.6
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl lisesi mezunlarından 33 kişi (% 82.5), ön lisans mezunlarından 152 kişi (% 71.0), ilahiyat mezunlarından 49 kişi (% 66.2), diğer lisans mezunlarından 12 kişi (%63.2), yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) soruya doğru cevap vermiştir. % 82.5 ile ihl mezunlarının diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 38. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 1-Hadiste râvinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ta'dil	25	16.2	11	12.6	2	9.1	10	11.5	48	13.8
Cerh	111	72.1	58	66.7	18	81.8	61	70.1	248	70.8
Tevsik	6	3.9	7	8.0	0	0.0	4	4.6	17	4.8
Mevkuf	12	7.8	11	12.6	2	9.1	12	13.8	37	10.6
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 111 kişi (% 72.1), ilçe merkezinde görev yapan 58 kişi (% 66.7), kasabada görev yapan 18 kişi (% 81.8), ve köyde görev yapan 61 kişi (% 70.1) soruya doğru cevap vermiştir. % 81.8 ile kasabada görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 1. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 1. Soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. İmamlar ile yaş gruplarından 31-40 arası din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılına göre ise 16-25 arasında olanlar bu soruyu daha doğru cevaplandırmıştır. İhl mezunları ve kasabada görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni

ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

2.1.2. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 2-İsnadı sahabe de son bulan hadise ne ad verilir?

a) *Merfû hadis*   b) *Mevkuf hadis*   c) *Âhad hadis*   d) *Maktû hadis*

Tablo 39. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 2-İsnadı sahabe de son bulan hadise ne ad verilir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Merfû	24	19.2	45	20	69	19.7
Mevkuf	65	52.0	129	57.3	194	55.4
Âhad	12	12	8	3.6	20	5.7
Maktû	24	9	43	19.1	67	19.2
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 65 kişi (% 52) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 129 kişi (%57.3) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 57.3 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmiştir.

Tablo 40. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 2-İsnadı sahabede son bulan hadise ne ad verilir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Merfû	33	17.7	8	17.4	28	23.7	69	19.7
Mevkuf	110	59.1	25	54.3	59	50.0	194	55.4
Âhad	10	5.4	4	8.7	6	5.1	20	5.7
Maktû	33	17.7	9	19.6	25	21.2	67	19.2
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 110kişi (% 59.1) müezzinlerden 25 kişi (% 54.3) ve Kur'an kursu öğreticilerinden 59 kişi (% 50) bu soruya doğru cevap vermiştir. İmamlar bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 41. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 2-İsnadı sahabede son bulan hadise ne ad verilir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Merfû	10	15.9	27	19.4	22	21.4	10	22.2	69	19.7
Mevkuf	40	63.5	78	56.1	55	53.4	21	46.7	194	55.4
Âhad	3	4.8	6	4.3	6	5.8	5	11.1	20	5.7
Maktû	10	15.9	28	20.1	20	19.4	9	20.0	67	19.2
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 40 kişi (% 63.5), 31-40 yaş arası 78 kişi (% 56.1), 41-50 yaş arası 55 kişi (%53.4) ve 51 yaş üzeri 21 kişi (%46.7) soruya doğru cevap vermiştir. % 63 ile 21-30 yaş arasının bu soruya daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo 42. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 2-İsnadı sahabede son bulan hadise ne ad verilir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Merfû	18	20.5	22	23.7	5	12.2	8	12.9	16	24.2	69	19.7
Mevkuf	49	55.7	58	62.4	21	51.2	35	56.5	31	47.0	194	55.4
Âhad	5	5.7	1	1.1	2	4.9	4	6.5	8	12.1	20	5.7
Maktû	16	18.2	12	12.9	13	31.7	15	24.2	11	16.7	67	19.2
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 yıl aralığındaki 49 kişi (%55.7), 6-10 yıl aralığındaki 58kişi (% 62.4), 11-15 yıl aralığındaki 21kişi (%51.2), 16-25 yıl aralığındaki 35 kişi (% 56.5), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 31 kişi (% 47) doğru cevap vermiştir.

Tablo 43. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 2-İsnadı sahabede son bulan hadise ne ad verilir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Merfû	6	15	41	19.2	18	24.3	3	15.8	1	33.3	69	19.7
Mevkuf	22	55	116	54.2	46	62.2	9	47.4	1	33.3	194	55.4
Âhad	4	10	15	7	0	0	1	5.3	0	0	20	5.7
Maktû	8	20	42	19.6	10	13.5	6	31.6	1	33.3	67	19.2
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 22 kişi (%55), ön lisans mezunlarından 116 kişi (%54.2), ilahiyat mezunlarından 46 kişi (% 62.2), diğer lisans mezunlarından 9 kişi (%47.4), yüksek lisans mezunlarından 1 kişi (% 33.3) soruya doğru cevap vermiştir. % 62.2 ile ilahiyat mezunlarının diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 44. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 2-İsnadı sahabede son bulan hadise ne ad verilir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Merfû	35	22.7	17	19.5	2	9.1	15	17.2	69	19.7
Mevkuf	85	55.2	48	55.2	15	68.2	46	52.9	194	55.4
Âhad	4	2.6	7	8	2	9.1	7	8	20	5.7
Maktû	30	19.5	15	17.2	3	13.6	19	21.8	67	19.2
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 85 kişi (%55.2), ilçe merkezinde görev yapan 48kişi (% 55.2), kasabada görev yapan15kişi (% 68.2), ve köyde görev yapan 46 kişi (%52.9) soruya doğru cevap vermiştir. % 68.2 ile kasabada görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 2. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 2. soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. İmamlar ile yaş gruplarından 21-30 arası din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılına göre ise 6-10 arasında olanlar bu soruyu daha doğru cevaplandırmıştır. İlahiyat mezunları ve kasabada görev yapanlar da daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

2.1.3. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislere ne denir?

- a) *Garîbü'l-hadis*   b) *Rivâyetü'l-hadis*   c) *Kudsi hadis*   d) *Merfu hadis*

Tablo 45. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislere ne denir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Garibü'l-hadis	0	0	1	0.4	1	0.3
Rivâyetü'l-hadis	5	4	4	1.8	9	2.5
Kudsi hadis	117	93.6	219	97.3	336	96.0
Merfu hadis	3	2.4	1	0.4	4	1.2
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden 117 kişi (% 93.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden ise 219 kişi (% 97.3) doğru cevap vermiştir. Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmıştır.

Tablo 46. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislere ne denir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Garibü'l-hadis	1	0.5	0	0	0	0	1	0.3
Rivâyetü'l-hadis	5	2.7	1	2.2	3	2.5	9	2.5
Kudsi hadis	178	95.7	44	95.7	114	96.6	336	96.0
Merfu hadis	2	1.1	1	2.2	1	0.8	4	1.2
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 178 kişi (% 95.7) müezzinlerden 44 kişi (% 95.7) ve Kur'an kursu öğrencilerinden 114 kişi (% 96.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kur'an kursu öğrencileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 47. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislerle ne denir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Garîbü'l-hadis	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0.3
Rivâyetü'l-hadis	4	6.3	3	2.2	1	1	1	2.2	9	2.5
Kudsi hadis	57	90.5	134	96.4	101	98.1	44	97.8	336	96.0
Merfu hadis	2	3.2	2	1.4	0	0	0	0	4	1.2
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 57 kişi (% 90.5), 31-40 yaş arası 134 kişi (% 96.4), 41-50 yaş arası 101 kişi (% 98.1) ve 51 yaş üzeri 44 kişi (% 97.8) soruya doğru cevap vermiştir. % 97.8 ile 51 yaş ve üzeri bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 48. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislere ne denir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Garibü'l-hadis	1	1.1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.3
Rivâyetü'l-hadis	3	3.4	2	2.2	1	2.4	2	3.2	1	1.5	9	2.5
Kudsi hadis	82	93.2	90	96.8	40	97.6	59	95.2	65	98.5	336	96.0
Merfu hadis	2	2.3	1	1.1	0	0	1	1.6	0	0	4	1.2
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 82 kişi (% 93.2), 6-10 yıl aralığındaki 90 kişi (% 96.8), 11-15 yıl aralığındaki 40 kişi (% 97.6), 16-25 yıl aralığındaki 59 kişi (% 95.2), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 65 kişi (% 98.5) doğru cevap vermiştir.

Tablo 49. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislere ne denir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Garibü'l-hadis	1	2.5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.3
Rivâyetü'l-hadis	1	2.5	8	3.7	0	0	0	0	0	0	9	2.5
Kudsi hadis	36	90.0	204	95.3	74	100.0	19	100.0	3	100.0	336	96.0
Merfu hadis	2	5	2	0.9	0	0	0	0	0	0	4	1.2
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 36 kişi (% 90.0), ön lisans mezunlarından 204 kişi (% 95.3), ilahiyat mezunlarından 74 kişi (% 100.0), diğer lisans mezunlarından 19 kişi (% 100.0), yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) soruya doğru cevap vermiştir. Bu soruyu ilahiyat, diğer lisans ve yüksek lisans mezunlarının tamamı doğru cevap vermiştir.

Tablo 50. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislere ne denir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Garîbü'l-hadis	0	0.0	1	1.1	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Rivâyetü'l-hadis	3	1.9	2	2.3	0	0.0	4	4.6	9	2.5
Kudsi hadis	150	97.4	84	96.6	21	95.5	81	93.1	336	96.0
Merfu hadis	1	0.6	0	0.0	1	1.5	2	2.3	4	1.2
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 150 kişi (% 97.4), ilçe merkezinde görev yapan 84 kişi (% 96.6), kasabada görev yapan 21 kişi (% 95.5), ve köyde görev yapan 81 kişi (% 93.1) soruya doğru cevap vermiştir. % 97.4 ile il merkezinde görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 3. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 3.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğreticileri ile yaş gruplarından 51 ve üzeri olan din

görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılına göre 26 ve üzeri olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Ankete katılan; ilahiyat, diğer lisans ve yüksek lisans mezunlarının hepsi bu soruya doğru cevap vermiştir. İl merkezinde görev yapan din görevlileri diğer yerleşim yerlerinde görev yapanlara göre daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

2.1.4. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?

- a) Mürsel   b) Mevzû   c) Makbûl   d) Munkatı*

Tablo 51. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mürsel	11	8.8	11	4.9	22	6.3
Mevzû	105	84.0	199	88.4	304	86.9
Makbûl	0	0.0	1	0.4	1	0.3
Munkatı	9	7.2	14	6.2	23	6.5
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 105 kişi (% 84.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 199 kişi (% 88.4) doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmiştir.

Tablo 52. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Mürsel	16	8.6	4	8.7	2	1.7	22	6.3
Mevzû	156	83.9	40	87.0	108	91.5	304	86.9
Makbûl	0	0.0	0	0.0	1	0.8	1	0.3
Munkatı	14	7.5	2	4.3	7	5.9	23	6.5
Toplam	188	53.1	46	13.1	118	33.7	350	100.0

İmamlardan 156 kişi (% 83.9), müezzinlerden 40 kişi (% 87.0) ve Kur'an kursu öğreticilerinden 108 kişi (% 91.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kur'an kursu öğreticileri bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 53. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mürsel	4	6.3	6	4.3	10	9.7	2	4.4	22	6.3
Mevzû	58	92.1	122	87.8	84	81.6	40	88.9	304	86.9
Makbûl	0	0.0	1	0.7	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Munkatı	1	1.6	10	7.2	9	8.7	3	6.7	23	6.5
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 58 kişi (% 92.1), 31-40 yaş arası 122 kişi (%87.8), 41-50 yaş arası 84 kişi (% 81,6) ve 51 yaş üzeri 40 kişi (% 88.9) soruya doğru cevap vermiştir. % 92.1 ile 21-30 yaş arasının bu soruya daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo 54. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mürsel	7	8.0	2	2.2	2	4.9	3	4.8	8	12.1	22	6.3
Mevzû	79	89.8	83	89.2	35	85.4	54	87.1	53	80.3	304	86.9
Makbûl	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Munkatı	1	1.1	8	8.6	4	9.8	5	8.1	5	7.66	23	6.5
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	62	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 79 kişi (% 89.8), 6-10 aralığındaki 83 kişi (% 89.2), 11-15 aralığındaki 35 kişi (% 85.4), 16-25 aralığındaki 54 kişi (% 87.1), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 53 kişi (% 80.3) doğru cevap vermiştir.

Tablo 55. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mürsel	5	12.5	13	6.1	3	4.1	1	5.3	0	0.0	22	6.3
Mevzû	28	70.0	185	86.4	71	95.9	18	94.7	2	66.7	304	86.9
Makbûl	1	2.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Munkatı	6	15.0	16	7.5	0	0.0	0	0.0	1	33.3	23	6.5
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İmam-hatip lisesi mezunlarından 28 kişi (% 70.0), ön lisans mezunlarından 185 kişi (% 86.4), ilahiyat mezunlarından 71 kişi (% 95.9), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7), yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) soruya doğru cevap vermiştir. % 95.9 ile ilahiyat mezunlarını daha başarılı olmuştur.

Tablo 56. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mürsel	9	5.8	1	1.1	3	13.6	9	10.3	22	6.3
Mevzû	136	88.3	83	95.4	17	77.3	68	78.2	304	86.9
Makbûl	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.1	1	0.3
Munkatı	9	5.8	3	3.4	2	9.1	9	10.3	23	6.5
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 136 kişi (% 88.3), ilçe merkezinde görev yapan 83 kişi (% 95.4), kasabada görev yapan 17 kişi (% 77.3), ve köyde görev yapan 68 kişi (% 78.2) soruya doğru cevap vermiştir. % 95.4 ile ilçe merkezinde görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 4. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 4.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğretmenleri ile 21-30 yaş grubunda olan din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılı 1-5 arası olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. İlahiyat mezunları ve ilçede görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; görev, yaş durumu, hizmet süresi ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

Bağımsız değişkenler bağlamında eğitim durumlarına göre hadis usulü 4. Soru arasında istatistiksel analiz sonuçlarına göre $p=0.007$ olduğu için, eğitim durumu ile bu soru arasında anlamlı bir fark vardır. ($p=0.007 < 0.005$) Din görevlilerinin bu soruyu bilmelerinde eğitim seviyelerinin önemli bir etkisi vardır.

2.1.5. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildir?

- a) *Fethu'l-Bâri* b) *Umdetu'l-Kâri* c) *İrşâdu's-Sâri* d) *el-Müntekâ*

Tablo 57. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fethu'l-Bâri	10	8.0	10	4.4	20	5.8
Umdetu'l-Kâri	15	12.0	36	16.0	51	14.5
İrşâdu's-Sâri	36	28.8	43	19.1	79	22.5
El-Müntekâ	64	51.2	136	60.4	200	57.2
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 64 kişi (% 51.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden ise 136 kişi (% 60.4) doğru cevap vermiştir.

Tablo 58. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari’nin el-Câmiu’s-Sahîh şerhlerinden değildir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Fethu’l-Bâri	17	9.1	3	6.5	0	0.0	20	5.8
Umdetu’l-Kâri	28	15.1	6	13.0	17	14.4	51	14.5
İrşâdu’s-Sâri	39	21.0	9	19.6	31	26.3	79	22.5
El-Müntekâ	102	54.8	28	60.9	70	59.3	200	57.2
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 102 kişi (% 54.8), müezzinlerden 28 kişi (% 60.9) ve Kur’an kursu öğreticilerinden 70 kişi (% 59.3) bu soruya doğru cevap vermiştir. Müezzinler bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 59. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fethu'l-Bâri	1	1.6	5	3.6	11	10.7	3	6.7	20	5.8
Umdetu'l-Kâri	4	6.3	17	12.2	19	18.4	11	24.4	51	14.5
İrşâdu's-Sâri	20	31.7	35	25.2	19	18.4	5	11.1	79	22.5
El-Müntekâ	38	60.3	82	60.3	54	52.4	26	57.8	200	57.2
Toplam	63	100.0	139	100.0	106	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 38 kişi (% 60.3), 31-40 yaş arası 82 kişi (% 60.3), 41-50 yaş arası 54 kişi (% 52.4) ve 51 yaş üzeri 26 kişi (% 57.8) soruya doğru cevap vermiştir. % 60.3 ile 21-30 ve 31-40 yaş arasındakiler bu soruyu daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo 60. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fethu'l-Bâri	3	3.4	2	2.2	4	9.8	7	11.3	4	6.1	20	5.8
Umdetu'l-Kâri	6	6.8	17	18.3	5	12.2	9	14.5	14	21.2	51	14.5
İrşâdu's-Sâri	29	36.7	20	21.5	9	22.0	10	16.1	11	16.7	79	22.5
El-Müntekâ	50	56.8	54	58.1	23	11.5	36	58.1	37	56.1	200	57.2
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 50 kişi (% 56.8), 6-10 aralığındaki 54 kişi (%58.1), 11-15 aralığındaki 23 kişi (% 11.5), 16-25 aralığındaki 36 kişi (% 58.1), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 37 kişi (% 56.1) doğru cevap vermiştir.

Tablo 61. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fethu'l-Bâri	2	5.0	17	7.9	1	1.4	0	0.0	0	0.0	20	5.8
Umdetu'l-Kâri	6	15.0	34	15.9	7	9.5	4	21.4	0	0.0	51	14.5
İrşâdu's-Sâri	12	30.0	43	20.1	20	27.0	2	10.5	2	66.7	79	22.5
El-Müntekâ	20	50.0	120	56.1	46	62.2	13	68.4	1	33.3	200	57.2
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 20 kişi (% 50.0), ön lisans mezunlarından 120 kişi (% 56.1), ilahiyat mezunlarından 46kişi (% 62.2), diğer lisans mezunlarından 13 kişi (% 68.4), yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) soruya doğru cevap vermiştir. % 68.4 diğer lisans mezunlarının diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 62. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fethu'l-Bâri	6	3.9	6	6.9	3	13.6	5	5.7	20	5.8
Umdetu'l-Kâri	20	13.0	15	17.2	2	9.1	14	14.6	51	14.5
İrşâdu's-Sâri	28	18.2	23	26.4	7	31.8	21	22.6	79	22.5
El-Müntekâ	100	64.9	43	49.4	10	45.5	47	54.0	200	57.2
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 100 kişi (% 64.9), ilçe merkezinde görev yapan 43 kişi (% 49.4), kasabada görev yapan 10 kişi (% 45.5), ve köyde görev yapan 47 kişi (% 54.0) soruya doğru cevap vermiştir. İl merkezinde görev yapanların % 64.9 oranı ile daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 5. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 5.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. Müezzinler ile 31-40 yaş grubunda olan din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılı 6-10 ile 16-25 arası olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Diğer lisans mezunları ve il merkezinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; görev, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerinin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

Bağımsız değişkenler bağlamında din görevlilerinin yaşları ile hadis usulü 5. soru arasında istatistiksel analiz sonuçlarına göre $p=0.010$ olduğu için, din görevlilerinin yaşları ile bu soru arasında anlamlı bir fark vardır. ($p=0.010 < 0.05$) Din görevlilerinin bu soruyu bilmelerinde yaş durumlarının önemli bir anlam vardır.

2.1.6. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislere ne ad verilir?

a)Mevzû b)Merfû c)Zayıf d)Meşhur

Tablo 63. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislere ne ad verilir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mevzû	8	6.4	20	8.9	28	8.0
Merfû	8	6.4	18	8.0	26	7.4
Zayıf	93	74.4	148	65.8	241	68.9
Meşhur	16	12.8	39	17.3	55	15.7
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 93 kişi (% 74.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden ise 148 kişi (% 65.8) doğru cevap vermiştir.

Tablo 64. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislerle ne ad verilir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Mevzû	16	8.6	3	6.5	9	7.6	28	8.0
Merfû	14	7.5	6	13.0	6	5.1	26	7.4
Zayıf	120	64.5	28	60.9	93	78.8	241	68.9
Meşhur	36	19.4	9	19.6	10	8.5	55	15.7
Toplam	186	53.1	46	13.1	118	33.7	350	100.0

İmamlardan 120 kişi (% 64.5) müezzinlerden 28 kişi (% 60.9) ve Kur’an kursu öğreticilerinden 93 kişi (% 78.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kur’an kursu öğreticileri bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 65. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislere ne ad verilir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mevzû	4	6.3	12	8.6	9	8.7	3	6.7	28	8.0
Merfû	3	4.8	15	10.8	5	4.9	3	6.7	26	7.4
Zayıf	45	71.4	96	69.1	66	64.1	34	75.6	241	68.9
Meşhur	11	17.5	16	11.5	23	22.3	5	11.1	55	15.7
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 45 kişi (% 71.4), 31-40 yaş arası 96 kişi (% 69.1), 41-50 yaş arası 66 kişi (% 64.1) ve 51 yaş üzeri 34 kişi (% 75.6) soruya doğru cevap vermiştir. % 75.6 ile 51 ve üzeri yaşta olanlar bu soruya daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo 66. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislere ne ad verilir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mevzû	8	9.1	6	6.5	2	4.9	6	9.7	6	9.1	28	8.0
Merfû	4	4.5	8	8.6	5	12.2	6	9.7	3	4.5	26	7.4
Zayıf	70	79.5	62	66.7	27	65.9	38	15.8	44	66.7	241	68.9
Meşhur	6	6.8	17	18.3	7	17.1	12	19.4	13	19.7	55	15.7
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 70 kişi (% 79.5), 6-10 aralığındaki 62 kişi (% 66.7), 11-15 aralığındaki 27 kişi (% 65.9), 16-25 aralığındaki 38 kişi (% 15.8), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 44 kişi (% 66.7) doğru cevap vermiştir.

Tablo 67. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislerle ne ad verilir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mevzû	2	5.0	15	7.0	7	9.5	3	15.8	1	33.3	28	8.0
Merfû	6	15.0	15	7.0	2	2.7	2	10.5	1	33.3	26	7.4
Zayıf	28	70.0	148	69.2	51	68.9	13	68.4	1	33.3	241	68.9
Meşhur	4	10.0	36	16.8	14	18.9	1	5.3	0	0.0	55	15.7
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İmam-hatip lisesi mezunlarından 28 kişi (% 70.0), ön lisans mezunlarından 148 kişi (% 69.2), ilahiyat mezunlarından 51 kişi (% 68.9), diğer lisans mezunlarından 13 kişi (% 68.4), yüksek lisans mezunlarından 1 kişi (% 33.3) soruya doğru cevap vermiştir. % 70.0 ile imam hatip lisesi mezunlarının diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 68. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislere ne ad verilir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mevzû	15	9.7	3	3.4	0	0.0	10	11.5	28	8.0
Merfû	13	8.4	7	8.0	1	4.5	5	5.7	26	7.4
Zayıf	100	64.9	67	77.0	15	68.2	59	67.8	241	68.9
Meşhur	26	16.9	10	11.5	6	27.3	13	14.9	55	15.7
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 100 kişi (%64.9), ilçe merkezinde görev yapan 67 kişi (% 77.0), kasabada görev yapan 15 kişi (% 68.2), ve köyde görev yapan 59 kişi (% 67.8) soruya doğru cevap vermiştir. % 77.0 ile ilçe merkezinde görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 6. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 6.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Eskişehir ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğreticileri ile yaş gruplarından 51 ve üzeri olan din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılı 1-5 olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Ankete katılan ihl mezunlarını diğerlerine göre bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. İlçe merkezinde görev yapanlar diğer yerleşim yerlerinde görev yapanlara göre daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi

sonuçlarına bakıldığında; görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

2.1.7. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?

- a) *Tirmizî, es-Sünen*
- b) *Nesâî, es-Sünen*
- c) *İbn Mâce, es-Sünen*
- d) *İmam Mâlik, el-Muvatta*

Tablo 69. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tirmizî, es-Sünen	2	1.6	4	1.8	6	1.7
Nesâî, es-Sünen	10	8.0	9	4.0	19	5.5
İbn Mâce, es-Sünen	2	1.6	4	1.8	6	1.7
İmam Mâlik, el-Muvatta	111	88.8	208	92.4	319	91.1
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 111 kişi (% 88.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden ise 208 kişi (% 92.4) doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmıştır.

Tablo 70. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Tirmizî, es-Sünen	5	2.7	1	2.2	0	0.0	6	1.7
Nesâî, es-Sünen	11	5.9	1	2.2	7	5.9	19	5.5
İbn Mâce, es-Sünen	2	1.1	3	6.5	1	0.8	6	1.7
İmam Mâlik, el-Muvatta	168	90.3	41	89.1	110	93.2	319	91.1
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 168 kişi (% 90.3) müezzinlerden 41 kişi (%89.1) ve Kur'an kursu öğreticilerinden 110 kişi (% 93.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kur'an kursu öğreticilerinin bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 71. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tirmizî, es-Sünen	0	0.0	2	1.4	3	2.9	1	2.2	6	1.7
Nesâî, es-Sünen	3	4.8	7	5.0	6	5.8	3	6.7	19	5.5
İbn Mâce, es-Sünen	0	0.0	3	2.2	1	1.0	2	4.4	6	1.7
İmam Mâlik, el-Muvatta	60	18.8	127	91.4	93	90.3	39	86.7	319	91.1
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 60 kişi (% 18.8), 31-40 yaş arası 127 kişi (% 91.4), 41-50 yaş arası 93 kişi (% 90.3) ve 51 yaş üzeri 39 kişi (% 86.7) soruya doğru cevap vermiştir.% 91.4 ile 31-40 yaş arasının bu soruya daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo 72. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tirmizî, es-Sünen	1	1.1	1	1.1	2	4.9	1	1.6	1	1.5	6	1.7
Nesâî, es-Sünen	3	3.4	6	6.5	2	4.9	4	6.5	4	6.1	19	5.5
İbn Mâce, es-Sünen	0	0.0	1	1.1	1	2.4	1	1.6	3	4.5	6	1.7
İmam Mâlik, el-Muvatta	84	95.5	85	91.4	36	87.8	56	90.3	58	87.9	319	91.1
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 84 kişi (% 95.5), 6-10 aralığındaki 85 kişi (% 91.4), 11-15 aralığındaki 36 kişi (% 87.8), 16-25 aralığındaki 56 kişi (% 90.3), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 58 kişi (% 87.9) doğru cevap vermiştir.

Tablo 73. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tirmizî, es-Sünen	1	2.5	5	2.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	6	1.7
Nesâî, es-Sünen	6	15.0	11	5.1	2	2.7	0	0.0	0	0.0	19	5.5
İbn Mâce, es-Sünen	1	2.5	4	1.9	0	0.0	1	5.3	0	0.0	6	1.7
İmam Mâlik, el-Muvatta	32	80.0	194	90.7	72	97.3	18	94.7	3	100.0	319	91.1
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İmam-hatip lisesi mezunlarından 32 kişi (% 80.0), ön lisans mezunlarından 194 kişi (% 90.7), ilahiyat mezunlarından 72 kişi (%97.3), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7), yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunlarının diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 74. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tirmizî, es-Sünen	0	0.0	2	2.3	1	4.5	3	3.4	6	1.7
Nesâî, es-Sünen	7	4.5	4	4.6	2	9.1	6	6.9	19	5.5
İbn Mâce, es-Sünen	4	2.6	1	1.1	0	0.0	1	1.1	6	1.7
İmam Mâlik, el-Muvatta	143	92.9	80	92.0	19	86.4	77	88.5	319	91.1
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 143 kişi (% 92.9), ilçe merkezinde görev yapan 80 kişi (% 92.0), kasabada görev yapan 19 kişi (% 86.4), ve köyde görev yapan 77 kişi (% 88.5) soruya doğru cevap vermiştir. % 92.9 ile il merkezinde görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 7. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 7.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğreticileri ile yaş gruplarından 31-40 olan din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılı 1-5 olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Ankete katılan yüksek lisans mezunlarını diğerlerine göre bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. İl merkezinde görev yapanlar diğer yerleşim yerlerinde görev yapanlara göre daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerinin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

2.1.8. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?

a) Ebû Hüreyre b) Hz. Aişe c) Abdullah b. Ömer d) Hz. Ömer

Tablo 75. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ebû Hüreyre	2	1.6	4	1.8	6	1.7
Hz. Aişe	4	3.2	8	3.6	12	3.4
Abdullah b. Ömer	25	20.0	33	14.7	58	16.6
Hz. Ömer	94	75.2	180	80.0	274	78.3
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 94 kişi (% 75.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden ise 180 kişi (%80.0) doğru cevap vermiştir. % 80.0 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmıştır.

Tablo 76. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Ebü Hüreyre	4	2.2	1	2.2	1	0.8	6	1.7
Hz. Aişe	7	3.8	0	0.0	5	4.2	12	3.4
Abdullah b. Ömer	39	21.0	9	19.6	10	17.2	58	16.6
Hz. Ömer	136	73.1	36	78.3	102	86.4	274	78.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 136 kişi (% 73.1) müezzinlerden 36 kişi (%78.3) ve Kur'an kursuöğreticilerinden102 kişi (%86.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kur'an kursu öğreticileri bu soruyu daha çok doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 77. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ebü Hüreyre	0	0.0	3	2.2	3	2.9	0	0.0	6	1.7
Hz. Aişe	3	4.8	4	2.9	4	3.9	1	2.2	12	3.4
Abdullah b. Ömer	57	90.5	19	13.7	17	16.5	19	42.2	58	16.6
Hz. Ömer	63	18.0	113	81.3	79	76.7	25	55.6	274	78.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 63 kişi (% 18.0), 31-40 yaş arası 113 kişi (% 81.3), 41-50 yaş arası 79 kişi (% 76.7) ve 51 yaş üzeri 25 kişi (% 55.6) soruya doğru cevap vermiştir. %81.3 ile 31-40 yaş arasının bu soruya daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo78. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ebû Hüreyre	1	1.1	1	1.1	2	4.9	1	1.6	1	1.5	6	1.7
Hz. Aişe	2	2.3	4	4.3	2	4.9	1	1.6	3	4.5	12	3.4
Abdullah b. Ömer	4	4.5	18	19.4	5	12.2	9	14.5	22	33.3	58	16.6
Hz. Ömer	81	92.0	70	75.3	32	78.0	51	82.3	40	60.6	274	78.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 81 kişi (% 92.0), 6-10 aralığındaki 70 kişi (% 75.3), 11-15 aralığındaki 32 kişi (% 78.0), 16-25 aralığındaki 51 kişi (% 82.3), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 40 kişi (% 60.6) doğru cevap vermiştir.

Tablo 79. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ebû Hüreyre	1	2.5	4	1.9	0	0.0	1	1.2	0	0.0	6	1.7
Hz. Aişe	1	2.5	9	4.2	2	2.7	0	0.0	0	0.0	12	3.4
Abdullah b. Ömer	10	25.0	34	15.9	9	12.2	5	26.3	0	0.0	58	16.6
Hz. Ömer	28	70.0	167	78.0	63	85.1	13	68.4	3	100.0	274	78.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 28 kişi (% 70.0), ön lisans mezunlarından 167 kişi (% 78.0), ilahiyat mezunlarından 63 kişi (% 85.1), diğer lisans mezunlarından 13 kişi (% 68.4), yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunlarının diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 80. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ebû Hüreyre	2	1.3	3	3.4	0	0.0	1	1.1	6	1.7
Hz. Aişe	6	3.9	2	2.3	1	4.5	3	3.4	12	3.4
Abdullah b. Ömer	21	13.6	16	18.4	7	31.8	14	16.1	58	16.6
Hz. Ömer	125	81.2	66	75.9	14	63.6	69	79.3	274	78.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 125 kişi (% 81.2), ilçe merkezinde görev yapan 66 kişi (% 75.9), kasabada görev yapan 1014 kişi (% 63.6), ve köyde görev yapan 69 kişi (% 79.3) soruya doğru cevap vermiştir. % 81.2 ile il merkezinde görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 8. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 8.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Eskişehir ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğreticileri ile yaş gruplarından 31-40 olan din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılı 1-5 olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Ankete katılan yüksek lisans mezunları diğerlerine göre bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. İl merkezinde görev yapanlar diğer yerleşim yerlerinde görev yapanlara göre daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi

sonuçlarına bakıldığında; görev, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerinin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

Bağımsız değişkenler bağlamında din görevlilerinin yaşları ile hadis usulü 8. soru arasında istatistiksel analiz sonuçlarına göre $p=0.000$ olduğu için, din görevlilerinin yaşları ile bu soru arasında anlamlı bir fark vardır. ($p=0.000< 0.05$) Din görevlilerinin bu soruyu bilmelerinde yaş durumlarının önemli bir etkisi vardır.

Din görevlilerinin hizmet süreleri ile hadis usulü 8. soru arasında istatistiksel analiz sonuçlarına göre $p=0.003$ olduğu için, din görevlilerinin hizmet süreleri ile bu soru arasında anlamlı bir fark vardır. ($p=0.003< 0.05$)

2.1.9. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?

- a) *Sened*   b) *Râvi*   c) *Haber*   d) *Metin*

Tablo 81. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sened	109	87.2	189	84.0	298	85.2
Râvi	11	8.8	29	12.9	40	11.4
Haber	4	3.2	1	0.4	5	1.4
Metin	1	0.8	6	2.7	7	2.0
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 109 kişi (% 87.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden ise 189 kişi (% 84.0) doğru cevap vermiştir. % 87.2 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmıştır.

Tablo 82. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Sened	157	84.4	41	89.1	100	84.7	298	85.2
Râvi	19	10.2	5	10.9	16	13.6	40	11.4
Haber	5	2.7	0	0.0	0	0.0	5	1.4
Metin	5	2.7	0	0.0	2	1.7	7	2.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 157 kişi (% 84.4) müezzinlerden 41kişi (% 89.1) ve Kur’an kursu öğreticilerinden 100 kişi (% 84.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. Müezzinler bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 83. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sened	51	81.0	119	85.6	86	83.5	42	93.3	298	85.2
Râvi	9	14.3	16	11.5	12	11.7	3	6.7	40	11.4
Haber	2	3.2	1	0.7	2	1.9	0	0.0	5	1.4
Metin	1	1.6	3	2.2	3	2.9	0	0.0	7	2.0
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 51 kişi (% 81.0), 31-40 yaş arası 119 kişi (% 85.6), 41-50 yaş arası 86 kişi (% 83.5) ve 51 yaş üzeri 42 kişi (% 93.3) soruya doğru cevap vermiştir.% 93.3 ile 51 ve üstü yaş grubu bu soruya daha çok doğru cevaplamıştır.

Tablo 84. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sened	73	83.0	77	82.8	35	85.4	53	85.5	60	90.9	298	85.2
Râvi	13	14.8	12	12.9	5	12.2	4	6.5	6	9.1	40	11.4
Haber	1	1.1	1	1.1	0	0.0	3	4.8	0	0.0	5	1.4
Metin	1	1.1	3	3.2	1	2.4	2	3.2	0	0.0	7	2.0
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığndaki 73 kişi (% 83.0), 6-10 aralığndaki 77 kişi (% 82.8), 11-15 aralığndaki 35 kişi (% 85.4), 16-25 aralığndaki 53 kişi (% 85.5), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 60kişi (% 90.9) doğru cevap vermiştir.

Tablo 85. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sened	30	75.0	182	85.0	68	91.9	16	84.2	2	66.7	298	85.2
Râvi	9	22.5	24	11.2	4	5.4	2	10.5	1	33.3	40	11.4
Haber	0	0.0	2	1.9	0	0.0	1	5.3	0	0.0	5	1.4
Metin	1	2.5	2	1.9	2	2.7	0	0.0	0	0.0	7	2.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 30 kişi (% 75.0), ön lisans mezunlarından 182 kişi (% 85.0), ilahiyat mezunlarından 68 kişi (% 91.9), diğer lisans mezunlarından 16 kişi (% 84.2), yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) soruya doğru cevap vermiştir. % 91.9 ile ilahiyat mezunlarının diğerlerinden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 86. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sened	132	85.7	75	86.2	20	90.9	71	81.6	298	85.2
Râvi	18	11.7	9	10.3	1	4.5	12	13.8	40	11.4
Haber	2	1.3	2	2.3	0	0.0	1	1.1	5	1.4
Metin	2	1.3	1	1.1	1	4.5	3	3.4	7	2.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 132 kişi (% 85.7), ilçe merkezinde görev yapan 75 kişi (% 86.2), kasabada görev yapan 20 kişi (% 90.9), ve köyde görev yapan 71 kişi (% 81.6) soruya doğru cevap vermiştir. % 90.9 ile kasabada görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 9. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 9.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. Müezzinler ile yaş gruplarından 51 ve üzeri olan din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılı 26 ve üzeri olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Ankete katılan ilahiyat mezunlarını diğerlerine göre bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Kasabada görev yapanlar diğer yerleşim yerlerinde görev yapanlara göre daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni

ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile görev, yaş durumu, hizmet süresi, eğitim durumu değişkeni ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

2.1.10. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Soru 10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?

a) *Maklûb*   b) *Munkatı*   c) *Muzdarib*   d) *Şazz*

Tablo 87. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?						
	Eskişehir		Kütahya		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Maklûb	6	4.8	16	7.1	22	6.2
Munkatı	24	19.2	33	14.7	57	16.5
Muzdarib	19	15.2	32	14.2	51	14.5
Şazz	76	60.8	144	64.0	220	62.8
Toplam	125	100.0	225	100.0	350	100.0

Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 76 kişi (% 60.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden ise 144 kişi (% 64.0) doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha fazla bilmıştır.

Tablo 88. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	Toplam
Maklûb	15	8.1	0	0.0	7	5.9	22	6.2
Munkatı	27	14.5	10	21.7	20	16.9	57	16.5
Muzdarib	35	1.5	11	23.9	5	4.2	51	14.5
Şazz	109	58.6	25	54.3	86	72.9	220	62.8
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 109 kişi (% 58.6) müezzinlerden 25 kişi (% 54.3) ve Kur'an kursu öğreticilerinden 86 kişi (% 72.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kur'an kursu öğreticileri % 72.9 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 89. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?										
	21-30		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Maklûb	3	4.8	7	5.0	10	9.7	2	4.4	22	6.2
Munkatı	11	17.5	20	14.4	21	20.4	5	11.1	57	16.5
Muzdarib	7	11.1	19	13.7	16	15.5	9	20.0	51	14.5
Şazz	42	66.7	93	66.9	56	54.4	29	64.4	220	62.8
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarının verdikleri cevaplara bakıldığında; 21-30 yaş arası 42 kişi (% 66.7), 31-40 yaş arası 93 kişi (% 66.9), 41-50 yaş arası 56 kişi (% 54.4) ve 51 yaş üzeri 29 kişi (% 64.4) soruya doğru cevap vermiştir.

Tablo 90. Hizmet Yıllarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve +		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Maklûb	9	10.2	1	1.1	3	7.3	6	9.7	3	4.5	22	6.2
Munkatı	13	14.8	19	20.4	7	17.1	8	12.9	10	15.2	57	16.5
Muzdarib	5	5.7	15	16.1	7	17.1	11	17.7	13	19.7	51	14.5
Şazz	61	69.3	58	62.4	24	58.5	37	59.7	40	60.6	220	62.8
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 61 kişi (% 69.3), 6-10 aralığındaki 58 kişi (% 62.4), 11-15 aralığındaki 24 kişi (% 58.5), 16-25 aralığındaki 37 kişi (% 59.7), 26 yıl ve üzeri gruptakilerden 40 kişi (% 60.6) doğru cevap vermiştir.

Tablo 91. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Maklûb	1	7.5	15	7.0	2	2.7	1	5.3	1	33.3	22	6.2
Munkatı	6	15.0	40	18.7	7	9.5	3	15.8	1	33.3	57	16.5
Muzdarib	2	5.0	38	17.8	6	8.1	4	21.1	1	33.3	51	14.5
Şazz	29	72.5	121	56.5	59	79.7	11	57.9	0	0.0	220	62.8
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 29 kişi (% 72.5), ön lisans mezunlarından 121 kişi (% 56.5), ilahiyat mezunlarından 59 kişi (% 79.7), diğer lisans mezunlarından 11 kişi (% 57.6) doğru cevap vermiştir. Yüksek lisans mezunlarından bilen olmamıştır. % 72.5 ile imam hatip lisesi mezunlarının daha başarılı olduğu görülmüştür.

Tablo 92. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verdikleri Cevaplar

Soru 10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Maklûb	12	7.8	2	2.3	0	0.0	8	9.2	22	6.2
Munkatı	20	13.0	19	21.8	6	27.3	12	13.8	57	16.5
Muzdarib	23	14.9	9	10.3	6	27.3	13	14.9	51	14.5
Şazz	99	64.3	57	65.5	10	45.5	54	62.1	220	62.8
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl Merkezinde görev yapan 99 kişi (% 64.3), ilçe merkezinde görev yapan 57 kişi (% 65.5), kasabada görev yapan 10 kişi (% 45.5), ve köyde görev yapan 54 kişi (% 62.1) soruya doğru cevap vermiştir. % 65.5 ile ilçe merkezinde görev yapanların daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis Usûlü İle İlgili Çoktan Seçmeli 10. Soruya Verilen Cevapların Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin hadis usulü ile ilgili çoktan seçmeli 10.soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Kütahya ilinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğretmenleri ile yaş gruplarından 31-40 olan din görevlileri bu soruyu bilmede diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Hizmet yılı 1-5 olanlar bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. Ankete katılan ihl mezunları diğerlerine göre bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur. İlçe merkezinde görev yapanlar diğer yerleşim yerlerinde görev yapanlara göre daha başarılı olmuştur.

Din görevlilerinin bağımsız değişkenler bağlamında hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruya verdikleri cevaplara ilişkin yapılan istatistiksel analizi sonuçlarına bakıldığında; yaş, hizmet yılı ve görev yeri türleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Başka bir deyişle din görevlilerin hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli bu soruyu bilmeleri ile yaş, hizmet yılı ve görev yeri türlerinin önemli bir etkisi yoktur.

Bağımsız değişkenler bağlamında ankete katılan din görevlilerinin görev türü ile hadis usulü 10. soru arasında istatistiksel analiz sonuçlarına göre $p=0.001$ olduğu için, din görevlilerinin görev türü ile bu soru arasında anlamlı bir fark vardır. ($p=0.001 < 0.05$) Din görevlilerinin bu soruyu bilmelerinde görev türlerinin önemli bir etkisi vardır. Din görevlilerinin eğitim durumları ile hadis usulü 10. soru arasında istatistiksel analiz sonuçlarına göre $p=0.024$ olduğu için, din görevlilerinin eğitim durumları ile bu soru arasında anlamlı bir fark vardır. ($p=0.024 < 0.05$) Din görevlilerinin bu soruyu bilmelerinde eğitim durumlarının önemli bir etkisi vardır.

2.2. Din Görevlilerinin Dini Metinler ve Atasözleri ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplar ve Değerlendirilmesi

Bu bölümde 36 ifade bulunmaktadır. 9 konu başlığı tespit edilerek her konuda bir ayet, bir sahih hadis, bir mevzu hadis ve bir atasözü karışık olarak verilmiştir. Din görevlilerinin karışık olarak kendilerine yöneltilen bu ifadelerden ait oldukları kategoriye işaretlemeleri istenmiştir.

2.2.1. İman İle İlgili İfadeler

İman İle İlgili Ayet

Soru 29. “Ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır.”³⁹

Tablo 93. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 29. “Ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	223	99.1	123	98.4	346	98.8
Sahih Hadis	1	0.4	1	0.8	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	1	0.8	1	0.3
Atasözü	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 223 kişi (% 99.1), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 123 kişi (% 98.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. Bu soruya toplamda 4 din görevlisi yanlış cevap vermiştir.

³⁹Saff, 61/8

Tablo 94. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 29. “Ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	185	99.5	46	100.0	115	97.5	346	98.8
Sahih Hadis	1	0.5	0	0.0	1	0.8	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	1	0.8	1	0.3
Atasözü	0	0.0	0	0.0	1	0.8	1	0.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 185 kişi (% 99.5), müezzinlerden 46 kişi (% 100.0) ve Kur’an kursu öğreticilerinden 115 kişi (% 97.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. Bu soruya müezzinlerin hepsi doğru cevap vermiştir. Din görevlileri içerisinde diğer görevlilerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 95. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 29. “Ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır. “										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	62	98.4	139	100.0	101	98.1	44	97.8	346	98.8
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	1	1.0	1	2.2	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	1	1.0	0	0.0	1	0.3
Atasözü	1	1.6	0	0.0	0	0	0	0.0	1	0.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş aralığı 18-31 arasında olanlardan 62 kişi (% 98.4), 31-40 yaş aralığında olanlardan 139 kişi (% 100.0), 41-50 yaş aralığında olanlardan 101 kişi (% 98.1) ve 51 yaş ve üzerindeki 44 kişi (% 97.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile 31-40 yaş aralığındakiler bu ayeti diğerlerinden daha fazla bilmıştır.

Tablo 96. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 29. “Ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır. “												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	87	98.9	93	100.0	40	97.6	61	98.4	65	98.5	346	98.8
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	1	1.5	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Atasözü	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 arasında olanlardan 87 kişi (% 98.9), 6-10 yıl arasında olanlardan 93 kişi (%100.0), 11-15 yıl arasında olanlardan 40 kişi (% 97.6), 16-25 yıl arasında olanlardan 61 kişi (% 98.4) ve 26 yıl ve üzerinde hizmet yılı olanlardan 65 kişi (% 98.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100 ile hizmet yılı 6-10 yıl aralığında görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

Tablo 97. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 29. "Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	39	97.5	211	98.6	74	100.0	19	100.0	3	100.0	346	98.8
Sahih Hadis	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Atasözü	1	2.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

Eğitim durumlarına göre bakıldığında ilahiyat, diğer lisans ve yüksek lisans mezunlarının hepsi % 100 ile bu soruya doğru cevap vermiş, bu ayeti bilmişleridir. İhl mezunlarından 39 kişi (% 97.5), ön lisans mezunlarından 211 kişi (% 98.6) bu soruya doğru cevap vermiştir.

Tablo 98. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 29. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 29. "Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	152	98.7	86	98.9	22	100.0	86	98.9	346	98.8
Sahih Hadis	2	1.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	1	1.1	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.1	1	0.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapanlardan 152 kişi (% 98.7), ilçe merkezinde görev yapanlardan 86 kişi (% 98.9), kasabada görev yapanlardan 22 kişi (% 100.0) ve köyde görev yapanlardan 86 kişi (% 98.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100 ile kasabada görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

İman İle İlgili Sahih Hadis

Soru 3. “Esnemek şeytandandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun.”⁴⁰

Tablo 99. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 3. “Esnemek şeytandandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.4	1	0.8	2	0.5
Sahih Hadis	172	76.4	89	71.2	261	74.6
Mevzu Hadis	49	21.8	34	27.2	83	23.8
Atasözü	3	1.3	1	0.8	4	1.1
Toplam	250	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 172 kişi (% 76.4), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 261 kişi (% 71.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri bu sahîh hadîsi bilme de daha başarılı olmuştur.

⁴⁰Buhârî, Bed’ul- Halk, 11; Müslim, Zühd, 10; Tirmizî, Salât, 157.

Tablo 100. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 3. "Esneklik şeytandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun. "								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	136	73.1	30	65.2	95	80.5	261	74.6
Mevzu Hadis	45	24.2	16	34.8	22	18.6	83	23.8
Atasözü	3	1.6	0	0.0	1	0.8	4	1.1
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 136 kişi (% 73.1), müezzinlerden 30 kişi (% 65.2) ve Kur'an kursu öğreticilerinden 95 kişi (% 80.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 80.5 ile Kur'an kursu öğreticileri bu sahif hadisi bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 101. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahif Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 3. "Esneklik şeytandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	2	1.4	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahif Hadis	53	84.1	103	74.1	70	68.0	35	77.8	261	74.6
Mevzu Hadis	9	14.3	32	23.0	33	32.0	9	20.0	83	23.8
Atasözü	1	1.6	2	1.4	0	0.0	1	2.2	4	1.1
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

18-31 Yaş grubundan 53 kişi (% 84.1), 31-40 yaş grubundan 103 kişi (% 74.1), 41-50 yaş grubundan 70 kişi (% 68.0) ve 51 yaş ve üzeri gruptan 35 kişi (% 77.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 84.1 ile 18-31 yaş grubu diğerlerinden daha fazla bu sahîh hadisi bilmişlerdir.

Tablo 102. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahîh Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 3. "Esnelemek şeytandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahîh Hadis	75	85.2	66	71.0	31	75.6	39	62.9	50	75.8	261	74.6
Mevzu Hadis	12	13.6	23	24.7	10	24.4	23	37.1	15	22.7	83	23.8
Atasözü	0	0.0	3	3.2	0	0.0	0	0.0	1	0.0	4	1.1
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında olanlardan 75 kişi (% 85.2), 6-10 yıl aralığındakilerden 66 kişi (% 71.0), 11-15 yıl aralığındakilerden 31 kişi (% 75.6), 16-25 yaş aralığındakilerden 39 kişi (% 62.9) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 50 kişi (% 75.8) ile bu soruya doğru cevap vermiştir. % 85.2 ile hizmet yılı 1-5 yıl aralığında olanlar daha başarılı olmuştur.

Tablo 103. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 3. "Esnemek şeytandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	29	72.5	158	73.8	57	77.0	15	78.9	2	66.7	261	74.6
Mevzu Hadis	11	27.5	51	23.8	16	21.6	4	21.1	1	33.3	83	23.8
Atasözü	0	0.0	3	1.4	1	1.4	0	0.0	0	0.0	4	1.1
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 29 kişi (% 72.5), ön lisans mezunlarından 158 kişi (% 73.8), ilahiyat mezunlarından 57 kişi (% 77.0), diğer lisans mezunlarından 15 kişi (% 78.9) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 78.9 ile diğer lisans mezunları bu soruda daha başarılı olmuştur.

Tablo 104. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 3. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 3. "Esnemek şeytandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.6	0	0.0	0	0.0	1	1.1	2	0.6
Sahih Hadis	125	81.2	64	73.6	17	77.3	55	63.2	261	74.6
Mevzu Hadis	27	17.5	22	25.3	5	22.7	29	33.3	83	23.7
Atasözü	1	0.6	1	1.1	0	0.0	2	2.3	4	1.1
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapanlardan 125 kişi (% 81.2), ilçe merkezinde görev yapanlardan 64 kişi (% 73.6), kasabada görev yapanlardan 17 kişi (% 77.3) ve köyde görev yapanlardan 55 kişi (%63.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 81.2 ile il merkezinde görev yapanlar diğerlerine göre daha başarılı olmuştur.

İman İle İlgili Mevzu Hadis

Soru 2. “Vatan sevgisi imandandır.”⁴¹

Tablo 105. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 2. “Vatan sevgisi imandandır.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.4	1	0.8	2	0.5
Sahih Hadis	113	50.2	70	56.0	183	52.3
Mevzu Hadis	57	25.3	21	16.8	78	22.3
Atasözü	54	24.0	33	26.4	87	24.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 57 kişi (% 25.3), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 21 kişi (% 16.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 25.3 ile bu mevzu rivayeti bilmede daha başarılı olmuştur.

⁴¹Sehâvî, El- Makâsidü’l-Hasene, 297; Aclûni, Keşfu’l Hafâ, I, 345.

Tablo 106. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 2. "Vatan sevgisi imandandır. "								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	95	51.1	25	54.3	63	53.4	183	52.3
Mevzu Hadis	39	21.0	10	21.7	29	24.6	78	22.3
Atasözü	50	26.9	11	23.9	26	22.0	87	24.9
Toplam	186	53.1	46	13.1	118	33.7	350	100.0

İmamlardan 39 kişi (% 21.0), müezzinlerden 10 kişi (% 21.7), Kur'an kursu öğretmenlerinden 29 kişi (% 24.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 24.6 ile Kur'an kursu öğretmenleri bu mevzu rivayeti bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 107. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 2. "Vatan sevgisi imandandır. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	0.7	1	1.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	36	57.1	90	64.7	36	35.0	21	46.7	183	52.3
Mevzu Hadis	13	20.6	27	19.4	26	25.2	12	26.7	78	22.3
Atasözü	14	22.2	21	15.1	40	38.8	12	26.7	87	24.9
Toplam	63	18.0	139	39.7	103	29.4	45	12.9	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığından 13 kişi (% 20.6), 31-40 yaş aralığından 27 kişi (% 19.4), 41-50 yaş aralığından 26 kişi (% 25.2) ve 51 ve üzeri yaş grubundan 12 kişi (% 26.7) bu mevzu rivayeti doğru cevaplandırmıştır. % 26.7 ile 51 ve üzeri yaş grubu bu soruda diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 108. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 2. "Vatan sevgisi imandandır. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	51	58.0	55	59.1	22	53.7	30	48.4	25	37.9	183	52.3
Mevzu Hadis	20	22.7	18	19.4	9	22.0	17	27.4	14	21.2	78	22.3
Atasözü	16	18.2	19	20.4	10	24.4	15	24.2	27	40.9	87	24.9
Toplam	88	25.1	93	26.6	41	11.7	62	17.7	66	18.9	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki görevlilerden 20 kişi (% 22.7), 6-10 yıl aralığındakilerden 18 kişi (% 19.4), 11-15 yıl aralığındakilerden 9 kişi (% 22.0), 16-25 yıl aralığındakilerden 17 kişi (% 27.4) ve 26 yıl ve üzerindekiilerden 14 kişi (% 21.2) bu mevzu rivayeti doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 109. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 2. "Vatan sevgisi imandandır. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	2.5	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	17	42.5	113	52.8	41	55.4	10	52.6	2	66.7	183	52.3
Mevzu Hadis	6	15.0	43	20.1	24	32.4	5	26.3	0	0.0	78	22.3
Atasözü	16	40.0	57	26.6	9	12.2	4	21.1	1	33.3	87	24.9
Toplam	40	11.4	214	61.1	74	21.1	19	5.4	3	0.9	350	100.0

İhl mezunlarından 6 kişi (% 15.0), ön lisans mezunlarından 43 kişi (% 20.1), ilahiyat mezunlarından 24 kişi (% 32.4), diğer lisans mezunlarından 5 kişi (% 26.3) ve yüksek lisans mezunlarından bu mevzu rivayeti doğru cevaplandırmıştır. Yüksek lisans mezunlarından bu soruya doğru cevap veren olmamıştır. % 32.4 ile ilahiyat mezunları bu soruda diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 110. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 2. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 2. "Vatan sevgisi imandandır. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.6	1	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	77	50.0	47	54.0	11	50.0	48	55.2	183	52.3
Mevzu Hadis	38	24.7	24	27.6	5	22.7	20	23.0	78	22.3
Atasözü	38	24.7	24	27.6	5	22.7	20	23.0	87	24.9
Toplam	154	44.0	87	24.9	22	6.3	87	24.9	350	100.0

İl merkezinde görev yapanlardan 38 kişi (% 24.7), ilçe merkezinde görev yapanlardan 24 kişi (% 27.6), kasabada görev yapanlardan 5 kişi ve köyde görev yapanlarda 20 kişi (% 23.0) bu mevzu rivayeti doğru bilmişlerdir. % 27.6 ile ilçe merkezinde görev yapanlar diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

İman İle İlgili Atasözü

Soru 35. "Para ile imanın kimde olduğu bilinmez."⁴²

⁴²Salan, Zeynep Pınar, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s. 305, Salan Yay, İstanbul, 1998.

Tablo 111. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 35. "Para ile imanın kimde olduğu bilinmez. "						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	5	2.2	0	0.0	5	1.5
Mevzu Hadis	5	2.2	1	0.8	6	1.7
Atasözü	214	95.1	124	99.2	338	96.5
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 214 kişi (% 95.1), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 124 kişi (% 99.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri bu soruda daha başarılı olmuştur.

Tablo 112. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 35. "Para ile imanın kimde olduğu bilinmez. "								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	4	2.2	0	0.0	1	0.8	5	1.5
Mevzu Hadis	3	1.6	2	4.3	1	0.8	6	1.7
Atasözü	178	95.7	44	95.7	116	98.3	338	96.5
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 178 kişi (% 95.7), müezzin olarak görev yapanlardan 44 kişi (% 95.7) ve Kur'an kursu öğreticilerinden 116 kişi (% 98.3) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 98.3 ile Kur'an kursu öğreticileri atasözünü diğer görevlilerden daha fazla bilmıştır.

Tablo 113. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 35. "Para ile imanın kimde olduğu bilinmez. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	1	1.6	4	2.9	0	0.0	0	0.0	5	1.5
Mevzu Hadis	0	0.0	2	1.4	4	3.9	0	0.0	6	1.7
Atasözü	61	96.8	133	95.7	99	96.1	45	100.0	338	96.5
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

18-31 Yaş aralığında görev yapanlardan 61 kişi (% 96.8), 31-40 yaş aralığında 133 kişi (% 95.7), 41-50 yaş aralığında 99 kişi (% 96.1) ve % 51 yaş ve üzerinden 45 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir.% 100.0 ile % 51 yaş ve üzeri bu atasözünü bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 114. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 35. "Para ile imanın kimde olduğu bilinmez. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	2	2.3	2	2.2	1	2.4	0	0.0	0	0.0	5	1.5
Mevzu Hadis	0	0.0	3	3.2	0	0.0	2	3.2	1	1.5	6	1.7
Atasözü	85	96.6	88	94.6	40	97.6	60	96.8	65	98.5	338	96.5
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında olanlardan 85 kişi (% 96.6), 6-10 yıl aralığında 88 kişi (% 94.6), 11-15 yıl aralığında 40 kişi (% 97.6), 16-25 yıl aralığında 60 kişi (% 96.89), 26 yıl ve üzeri görev yapanlardan 65 kişi (% 98.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 98.5 ile 26 yıl ve üzeri görev yapanlar diğerlerine göre daha başarılı olmuştur.

Tablo 115. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 35. "Para ile imanın kimde olduğu bilinmez. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	2.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	1	2.5	3	1.4	1	1.4	0	0.0	0	0.0	5	1.5
Mevzu Hadis	0	0.0	5	2.3	0	0.0	1	5.3	0	0.0	6	1.7
Atasözü	38	95.0	206	96.3	73	98.6	18	94.7	3	100.0	338	96.5
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 38 kişi (% 95.0), ön lisans mezunlarından 206 kişi (% 96.3), ilahiyat mezunlarından 73 kişi (% 98.6), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisan mezunlarından 3 kişi (% 100.0) doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerine göre daha başarılı olmuştur.

Tablo 116. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İmanla İlgili 35. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 35. "Para ile imanın kimde olduğu bilinmez. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	4	2.6	0	0.0	0	0.0	1	1.1	5	1.5
Mevzu Hadis	4	2.6	1	1.1	0	0.0	1	1.1	6	1.7
Atasözü	145	94.2	86	98.9	22	100.0	85	97.7	338	96.5
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 145 kişi (% 94.2), ilçe merkezinde görev yapan 86 kişi (% 98.9), kasabada görev yapan 22 kişi (% 100) ve köyde görev yapan 85 kişi (% 97.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100 ile kasabada görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

İman İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Din görevlilerinin % 98.8 'i iman ile ilgili ayete doğru cevap vermiştir. 4 tane din görevlisi bu soruya yanlış cevap vermiştir. İllere göre değerlendirme yapıldığında Kütahya'da görev yapan din görevlileri iman ile ilgili ayeti bilmede daha başarılı olmuştur.

İmanla ilgili sahih hadisi bilme oranına bakıldığında, Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Bu soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde, Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden % 21.8, Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden, % 27.2 bu sahih hadise mevzu hadis cevabını vermiştir. Bu iki oran gayet yüksektir.

İmanla ilgili mevzu hadis olarak anketimizde yer alan vatan sevgisi imandandır ifadesi hakkında Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden % 25.3, Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden % 16.8 bu ifadenin mevzu hadis olduğunu bilmiştir. Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden % 50.2, Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden %56.0 ise bu mevzu rivayeti sahih hadis olarak cevaplandırmıştır. Kişinin doğduğu, yerleştiği, barındığı ve yaşadığı yer manasına gelen⁴³ vatan kelimesi Müslüman toplumunda vatandaşlık duygusu ve milliyetçilik ideolojini güçlendirilmesi algısının da bu cevaplarda etkin olduğu düşünülmektedir. Bu oranlar çok yüksektir. Din görevlilerinin sahih hadislerle mevzu hadisleri birbirinden ayıramadıkları görülmektedir. Hz. Peygamberin hadisi olarak gelen rivâyetlerin, gerçekten sahih olup olmadığını araştırma yapılmaksızın kabul etme

⁴³Çağrı, Mustafa "Vatan", DİA, c. XLII, s. 563-564, İstanbul, 1995.

eğiliminin bu sonuçları oluşturduğu düşünülmektedir. Hadis eğitiminde mevzu hadisleri tanıma yolları ve metin tenkiti üzerinde çalışmalar yapılmalıdır.

İmanla ilgili atasözünü bilmede Eskişehir’de görev yapan din görevlileri, daha başarılı olmuştur. Bu soruya 12 kişi yanlış cevap vermiştir.

İmanla ilgili ifadeleri genel olarak demografik değişkenler bağlamında değerlendirildiğinde, 2 numaralı mevzu hadis ile yaş arasındaki $p=0.002 < 0.05$ olduğundan, bu mevzu hadisi bilme ile yaş arasındaki ilinti anlamlıdır. Yani yaş değeri arttıkça istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşmaktadır. Bu bağlamda 51 ve üzeri yaş grubu bu mevzu hadisi bilmede daha başarılıdır. 41-50, 31-40 şeklinde başarı devam etmektedir.

2.2.2. Ahkâmla İlgili İfadeler

Ahkâmla İle İlgili Ayet

*Soru 8."Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "Öf"bile demeyesin. "*⁴⁴

Tablo 117. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 8. "Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "Öf"bile demeyesin. "						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	198	88.0	106	84.8	304	86.8
Sahih Hadis	22	9.8	18	14.4	40	11.5
Mevzu Hadis	5	2.2	1	0.8	6	1.7
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

⁴⁴İsrâ, 17/23

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 198 kişi (% 88.0), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 106 kişi (% 84.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 88.0 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 118. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 8. “Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa onlara karşı "Öf "bile demeyesin. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	157	84.4	41	89.1	106	89.8	304	86.8
Sahih Hadis	24	12.9	5	10.9	11	9.3	40	11.5
Mevzu Hadis	5	2.7	0	0.0	1	0.8	6	1.7
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 157 kişi (% 84.4), müezzin olarak görev yapanlardan 41 kişi (% 89.1), Kur’an kursu öğreticilerinden 106 kişi (% 89.8) bu ayeti bilmiştir. % 89.8 ile Kur’an kursu öğreticileri daha başarılı olmuştur.

Tablo 119. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 8. "Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "Öf"bile demeyesin. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	50	79.4	119	85.6	93	90.3	42	93.3	304	86.8
Sahih Hadis	12	19.0	16	11.5	9	8.7	3	6.7	40	11.5
Mevzu Hadis	1	1.6	4	2.9	1	1.0	0	0.0	6	1.7
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 50 kişi (% 79.4), 31-40 yaş aralığındakilerden 119 kişi (% 85.6), 41-50 yaş aralığındakilerden 93 kişi (% 90.3) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 42 kişi (% 93.3) doğru cevap vermiştir. % 93.3 ile 51 yaş ve üzeri diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 120. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 8. "Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "Öf"bile demeyesin. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	74	84.1	72	77.4	39	95.1	57	91.9	62	93.9	304	86.8
Sahih Hadis	13	14.8	17	18.3	2	4.9	4	6.5	4	6.1	40	11.5
Mevzu Hadis	1	1.1	4	4.3	0	0.0	1	1.6	0	0.0	6	1.7
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındakilerden 74 kişi (% 84.1), 6-10 yıl aralığındakilerden 72 kişi (% 77.4), 11-15 yıl aralığındakilerden 39 kişi (% 95.1), 16-25 yıl aralığındakilerden 57 kişi (% 91.9) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 62 kişi (% 93.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 95.1 ile 11-15 hizmet yılına sahip olanlar bu ayeti bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 121. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 8. "Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "Öf "bile demeyesin. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	30	75.0	187	87.4	67	90.5	18	94.7	2	66.7	304	86.8
Sahih Hadis	8	20.0	23	10.7	7	9.5	1	5.3	1	33.3	40	11.5
Mevzu Hadis	2	5.0	4	1.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	6	1.7
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 30 kişi (% 75.0), ön lisans mezunlarından 187 kişi (% 87.4), ilahiyat mezunlarından 67 kişi (% 90.5), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. %94.7 il diğer lisans mezunları bu ayeti bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 122. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 8. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 8. "Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "Öf "bile demeyesin. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	139	90.3	75	86.2	19	86.4	71	81.6	304	86.8
Sahih Hadis	11	7.1	12	13.8	3	13.6	14	16.1	40	11.5
Mevzu Hadis	4	2.6	0	0.0	0	0.0	2	2.3	6	1.7
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 139 kişi (% 90.3), ilçe merkezinde görev yapan 75 kişi (% 86.2), kasabada görev yapan 19 kişi (% 86.4) ve köyde görev yapan 71 kişi (% 81.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 90.3 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ahkâmla İlgili Hadis

*Soru 9. "Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah'ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz. "*⁴⁵

⁴⁵ Buhârî, Ezan, 53; Tirmizî, Cuma, 57; Nesai, İmamet, 38.

Tablo 123. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 9. “Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah’ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	1.3	1	0.8	4	1.3
Sahih Hadis	123	54.7	68	54.4	191	54.5
Mevzu Hadis	98	43.6	55	44.0	153	43.7
Atasözü	1	0.4	1	0.8	2	0.5
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 123 kişi (% 54.7), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 68 kişi (% 54.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 54.7 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Tablo 124. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 9. “Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah’ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.1	0	0.0	2	1.7	4	1.3
Sahih Hadis	105	56.5	24	52.2	62	52.5	191	54.5
Mevzu Hadis	78	41.9	22	47.8	53	44.9	153	43.7
Atasözü	1	0.5	0	0.0	1	0.8	2	0.5
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 105 kişi (% 56.5), müezzin olarak görev yapanlardan 24 kişi (% 52.2), Kur'an kursu öğretmenlerinden 62 kişi (% 52.5) bu ayeti bilmıştır. % 56.5 ile imamlar bu sahih hadisi bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 125. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 9. "Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah'ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	3.2	1	0.7	1	1.0	0	0.0	4	1.3
Sahih Hadis	33	52.4	78	56.1	50	48.5	30	66.7	191	54.5
Mevzu Hadis	28	44.4	58	41.7	52	50.5	15	33.3	153	43.7
Atasözü	0	0.0	2	1.4	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	12.9	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 33 kişi (% 52.4), 31-40 yaş aralığındakilerden 78 kişi (% 56.1), 41-50 yaş aralığındakilerden 50 kişi (% 48.5) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 30 kişi (% 66.7) doğru cevap vermiştir. % 66.7 ile 51 yaş ve üzeri diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 126. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 9. "Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah'ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	2.3	1	1.1	0	0.0	1	1.6	0	0.0	4	1.3
Sahih Hadis	48	54.5	48	51.6	20	48.8	36	58.1	39	59.1	191	54.5
Mevzu Hadis	38	43.2	43	46.2	20	48.8	25	40.3	27	40.9	153	43.7
Atasözü	0	0.0	1	1.1	1	2.4	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındakilerden 48 kişi (% 54.5), 6-10 yıl aralığındakilerden 48 kişi (% 51.6), 11-15 yıl aralığındakilerden 20 kişi (% 48.8), 16-25 yıl aralığındakilerden 36 kişi (% 58.1) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 39 kişi (% 59.1) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 59.1 ile 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar bu ayeti bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 127. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 9. "Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah'ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	2	0.9	2	2.7	0	0.0	0	0.0	4	1.3
Sahih Hadis	26	65.0	120	56.1	30	40.5	13	68.4	2	66.7	191	54.5
Mevzu Hadis	14	35.0	90	42.1	42	56.8	6	31.6	1	33.3	153	43.7
Atasözü	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 26 kişi (% 65.0), ön lisans mezunlarından 120 kişi (% 56.1), ilahiyat mezunlarından 30 kişi (% 40.5), diğer lisans mezunlarından 13 kişi (% 68.4) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 68.4 ile diğer lisans mezunları daha başarılı olmuştur.

Tablo 128. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 9. Sıradaki Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 9. “Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah’ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz.”										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.3	1	1.1	0	0.0	1	1.1	4	1.3
Sahih Hadis	86	55.8	50	57.5	10	45.5	45	51.7	191	54.5
Mevzu Hadis	66	43.9	35	40.2	12	54.5	40	46.0	153	43.7
Atasözü	0	0.0	1	1.1	0	0.0	1	1.1	2	0.5
Toplam	154	44.0	87	24.9	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 86 kişi (% 55.8), ilçe merkezinde görev yapan 50 kişi (% 57.5), kasabada görev yapan 10 kişi (% 45.5) ve köyde görev yapan 45 kişi (% 51.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 57.5 ile ilçe merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ahkâmla İlgili Mevzu Hadis

Soru 26. “Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır.”⁴⁶

⁴⁶Aliyyu'l-Kâri, El-Esrâru'l-Merfâ, 325; Aclûni, Keşfu'l Hafâ, II/310; Şevkânî, Fevâid, 42

Tablo 129. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 26. “Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.4	1	0.8	2	0.5
Sahih Hadis	25	11.1	15	12.0	40	11.5
Mevzu Hadis	190	84.4	107	85.6	297	84.8
Atasözü	9	4.0	2	1.6	11	3.2
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 190 kişi (% 84.4), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 107 kişi (% 85.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri. % 85.6 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 130. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 26. “Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	19	10.2	4	8.7	17	14.4	40	11.5
Mevzu Hadis	155	83.3	42	91.3	100	84.7	297	84.8
Atasözü	10	5.4	0	0.0	1	0.8	11	3.2
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 155 kişi (% 83.3), müezzin olarak görev yapanlardan 42 kişi (% 91.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 100 kişi (% 84.7) bu ayeti bilmıştır. Müezzinler bu soruyu bilmede % 91.3 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 131. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 26. "Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.6	0	0.0	0	0.0	1	2.2	2	0.5
Sahih Hadis	10	15.9	15	10.8	12	11.7	3	6.7	40	11.5
Mevzu Hadis	51	81.0	121	87.1	86	83.5	39	86.7	297	84.8
Atasözü	1	1.6	3	2.2	5	4.9	2	4.4	11	3.2
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 51 kişi (% 81.0), 31-40 yaş aralığındakilerden 121 kişi (% 87.1), 41-50 yaş aralığındakilerden 86 kişi (% 83.5) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 39 kişi (% 86.7) doğru cevap vermiştir. % 87.1 ile 31-40 grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 132. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 26. "Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.5	2	0.5
Sahih Hadis	14	15.9	10	10.8	6	14.6	5	8.1	5	7.6	40	11.5
Mevzu Hadis	72	81.8	80	86.0	34	82.9	53	85.5	58	87.9	297	84.8
Atasözü	1	1.1	3	3.2	1	2.4	4	6.5	2	3.0	11	3.2
Toplam	88	25.1	93	100.0	41	11.7	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 72 kişi (% 81.8), 6-10 yıl aralığında 80 kişi (% 86.0), 11-15 yıl aralığında 34 kişi (% 82.9), 16-25 yıl aralığında 53 kişi (% 85.5) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 58 kişi (% 87.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 87.9 ile 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar bu mevzu rivayeti bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 133. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 26. "Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	2.5	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	11	27.5	23	10.7	4	5.4	2	10.5	0	0.0	40	11.5
Mevzu Hadis	27	67.5	181	84.6	69	93.2	17	89.5	3	100.0	297	84.8
Atasözü	1	2.5	9	4.2	1	1.4	0	0.0	0	0.0	11	3.2
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 27 kişi (% 67.5), ön lisans mezunlarından 181 kişi (% 84.6), ilahiyat mezunlarından 69 kişi (% 93.2), diğer lisans mezunlarından 17 kişi (% 89.5) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları daha başarılı olmuştur.

Tablo 134. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 26. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 26. “Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.6	1	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	19	12.3	9	10.3	1	4.5	11	12.6	40	11.5
Mevzu Hadis	130	84.4	77	88.5	19	86.4	71	81.6	297	84.8
Atasözü	4	2.6	0	0.0	2	9.1	5	5.7	11	3.2
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 130 kişi (% 84.4), ilçe merkezinde görev yapan 77 kişi (% 88.5), kasabada görev yapan 19 kişi (% 86.4) ve köyde görev yapan 71 kişi (% 81.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 88.5 ile ilçe merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ahkâmla İlgili Atasözü

Soru 18. “Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz. “⁴⁷

⁴⁷ Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s. 286, Salan Yay, İstanbul, 1998.

Tablo 135. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 18. “Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	0.9	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	13	5.8	2	1.6	15	4.3
Mevzu Hadis	9	4.0	4	3.2	13	3.7
Atasözü	201	89.3	119	95.2	320	91.5
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 201 kişi (% 89.3), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 119 kişi (% 95.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri % 95.2 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 136. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 18. “Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	11	5.9	0	0.0	4	3.4	15	4.3
Mevzu Hadis	4	2.2	4	8.7	5	4.2	13	3.7
Atasözü	169	90.9	42	91.3	109	92.4	320	91.5
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 169 kişi (% 90.9), müezzin olarak görev yapanlardan 42 kişi (% 91.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 109 kişi (% 92.4) bu atasözünü bilmiştir. Kur'an kursu öğreticileri % 92.4 ile bu soruda daha başarılı olmuştur.

Tablo 137. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 18. "Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	2	1.9	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	5	7.9	6	4.3	3	2.9	1	2.2	15	4.3
Mevzu Hadis	3	4.8	5	3.6	5	4.9	0	0.0	13	3.7
Atasözü	55	87.3	128	92.1	93	90.3	44	97.8	320	91.5
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 55 kişi (% 87.3), 31-40 yaş aralığındakilerden 128 kişi (% 92.1), 41-50 yaş aralığındakilerden 93 kişi (% 90.3) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 44 kişi (% 97.8) doğru cevap vermiştir. % 97.8 ile 51 ve üstü yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 138. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 18. "Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	3.2	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	6	6.8	5	5.4	1	2.4	2	3.2	1	1.5	15	4.3
Mevzu Hadis	3	3.4	4	4.3	1	2.4	4	6.5	1	1.5	13	3.7
Atasözü	79	89.8	84	90.3	39	95.1	54	87.1	64	97.0	320	91.5
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 79 kişi (% 89.8), 6-10 yıl aralığındaki 84 kişi (% 90.3), 11-15 yıl aralığındaki 39 kişi (% 95.1), 16-25 yıl aralığındaki 54 kişi (% 87.1) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 64 kişi (% 97.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 97.0 ile 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar bu atasözünü bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 139. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 18. "Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.5
Sahih Hadis	5	12.5	8	3.7	2	2.7	0	0.0	0	0.0	15	4.3
Mevzu Hadis	2	5.0	9	4.2	1	1.4	1	5.3	0	0.0	13	3.7
Atasözü	33	82.5	195	91.1	71	95.9	18	94.7	3	100.0	320	91.5
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 33 kişi (% 82.5), ön lisans mezunlarından 195 kişi (% 91.1), ilahiyat mezunlarından 71 kişi (% 95.9), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları daha başarılı olmuştur.

Tablo 140. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ahkâmla İlgili 18. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 18. "Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.6	0	0.0	0	0.0	1	1.1	2	0.5
Sahih Hadis	10	6.5	1	1.1	0	0.0	4	4.6	15	4.3
Mevzu Hadis	5	3.2	4	4.6	1	4.5	3	3.4	13	3.7
Atasözü	138	89.6	82	94.3	21	95.5	79	90.8	320	91.5
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 138 kişi (% 89.6), ilçe merkezinde görev yapan 82 kişi (% 94.3), kasabada görev yapan 21 kişi (% 95.5) ve köyde görev yapan 79 kişi (% 90.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 95.5 ile kasabada görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ahkâmla İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Kütahya'da görev yapan din görevlileri, Eskişehir'de görev yapan din görevlilerine göre ahkâmla ilgili ayeti bilmede daha başarılı olmuştur. Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden % 9.8 Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden % 14.4 bu ayete sahih hadis olarak cevap vermiştir. Din görevlilerinin Kur'an-ı Kerim'in mealini bilmede başarısız oldukları görülmektedir.

Hizmet yılı ile bu ayeti bilme arasında istatistiksel analiz sonuçlarında bakıldığında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. ($p=0.032 < 0.05$) Başka bir

deyişle din görevlilerinin bu ayeti bilmeleri hizmet sürelerine bağılı olarak anlamlı bir şekilde değışmektedir.

Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah'ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz sahih hadisini bilmede Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. İmamlar diğere din görevlilerine göre daha başarılı olmuştur. Fakat imamlardan % 41.9 müezzinlerden % 47.8 ve Kur'an kursu öğreticilerinden % 44.9 bu sahih hadise mevzu hadistir, cevabını vermiştir. Bu veriler bize din görevlilerinin sahih hadis ile mevzu rivâyetleri ayıramadığını göstermektedir. Konu itibari ile bu sahih hadisi imam ve müezzinlerin daha çok bilmesi gerekirken verilen cevaplar hadis alanı ile bilgi düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Bu konu ile ilgili aynı manada bir çok rivâyet bulunmaktadır. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur: "İmam (kendisine uyanların namazlarına) kefil, müezzin ise (namaz vakitleri konusunda) kendisine güvenilen kimsedir. Allah'ım! İmamlara (kefil oldukları konuda) muvaffakiyet ver, müezzinleri de (olası taksirlerinden dolayı) bağışla!"⁴⁸Başka bir hadiste ise şöyle denilmektedir: "İmam ancak kendisine uyulmak için vardır. Öyleyse (namazda) ondan farklı davranmayın. O rükûa varınca siz derükûa varın. 'Semiallâhü limen hamideh' dediği zaman 'Rabbenâ leke'l-hamd' deyin. Secdeye gittiği zaman siz de secdeye gidin. Oturarak namaz kıldığı vakit siz de hep birlikte oturarak kılın. Namazda safı düzgün tutun. Çünkü safı düzgün tutmak namazın güzelliğindedir."⁴⁹

Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır, mevzu rivayetini bilmede Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Görev türüne göre başarı sırası, müezzinler, Kur'an kursu öğreticileri ve imamlar şeklindedir. Kur'an kursu öğreticilerinden % 14.4 imamlardan % 10.2 müezzinlerden % 8.7 bu rivâyete sahih hadistir, cevabını vermiştir. Sahih hadis ile mevzu rivâyetlerin karıştırıldığı görülmektedir. Eğitim durumlarına göre başarı sırası ise; yüksek lisans mezunları, ilahiyat mezunları, diğere lisans mezunları, ön lisans mezunları ve ihl mezunları şeklindedir.

⁴⁸ Tirmizî, Salât, 39.

⁴⁹ Buhâri, Ezân, 74.

Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olamaz atasözüne verilen cevaplara bakıldığında Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Bu atasözüne imamlarda % 5.9 sahih hadistir cevabını vermesi düşündürücüdür. Kur’an kursu öğreticileri diğer görevlilere göre bu atasözünü bilmede daha başarılı olmuştur.

2.2.3. Kadın ve Aile İle İlgili İfadeler

Kadın ve Aile İle İlgili İfadeler

Soru 31. “Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dır. “⁵⁰

Tablo 141. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 31. “Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dır. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	147	65.3	85	68.0	232	66.3
Sahih Hadis	55	24.4	28	22.4	83	23.7
Mevzu Hadis	21	9.3	12	9.6	33	9.4
Atasözü	2	0.9	0	0.0	2	0.6
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 147 kişi (% 65.3), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 85 kişi (% 68.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 68.0 ile Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

⁵⁰Nisâ, 4/34.

Tablo 142. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

" Soru 31. "Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dir. "								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	117	62.9	36	78.3	79	66.9	232	66.3
Sahih Hadis	49	26.3	6	13.0	28	23.7	83	23.7
Mevzu Hadis	19	10.2	3	6.5	11	9.3	33	9.4
Atasözü	1	0.5	1	2.2	0	0.0	2	0.6
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 117 kişi (% 62.9), müezzin olarak görev yapanlardan 36 kişi (% 78.3), Kur'an kursu öğretmenlerinden 79 kişi (% 66.9) bu ayeti bilmiştir. % 78.3 ile müezzinler bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 143. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 31. "Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dir. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	38	60.3	97	69.8	67	65.0	30	66.7	232	66.3
Sahih Hadis	17	27.0	30	21.6	26	25.2	10	22.2	83	23.7
Mevzu Hadis	8	12.7	11	7.9	9	8.7	5	11.1	33	9.4
Atasözü	0	0.0	1	0.7	1	1.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	63	18.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 38 kişi (% 60.3), 31-40 yaş aralığındakilerden 97 kişi (% 69.8), 41-50 yaş aralığındakilerden 67 kişi (% 65.0) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 30 kişi (% 66.7) doğru cevap vermiştir. % 69.8 ile 31-40 yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 144. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 31. “Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dir.”												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	55	62.5	64	68.8	28	68.3	42	67.7	43	66.2	232	66.3
Sahih Hadis	18	20.5	22	23.7	10	24.4	16	25.8	17	25.8	83	23.7
Mevzu Hadis	15	17.0	5	5.4	3	7.3	4	6.5	6	9.1	33	9.4
Atasözü	0	0.0	2	2.2	0	0.0	0	0.0	0	0	2	0.6
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 55 kişi (% 62.5), 6-10 yıl aralığındaki 64 kişi (% 68.8), 11-15 yıl aralığındaki 28 kişi (% 68.3), 16-25 yıl aralığındaki 42 kişi (% 67.7) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 43 kişi (% 66.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 68.8 ile 6-10 hizmet yılına sahip olanlar bu ayeti bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 145. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 31. “Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dir. “												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	27	67.5	138	64.5	51	68.9	14	73.7	2	66.7	232	66.3
Sahih Hadis	9	22.5	56	26.2	15	20.3	2	10.5	1	33.3	83	23.7
Mevzu Hadis	4	10.0	18	8.4	8	10.8	3	15.8	0	0.0	33	9.4
Atasözü	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	40	11.4	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 27 kişi (% 67.5), ön lisans mezunlarından 138 kişi (% 64.5), ilahiyat mezunlarından 51 kişi (% 68.9), diğer lisans mezunlarından 14 kişi (% 73.7) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 73.7 ile diğer lisans mezunları ayeti bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 146. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile İlgili 31. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

" Soru 31. "Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dir. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	108	70.1	61	70.1	17	77.3	46	52.9	232	66.3
Sahih Hadis	29	18.8	23	26.4	3	13.6	28	32.2	83	23.7
Mevzu Hadis	16	10.4	3	3.4	2	9.1	12	13.8	33	9.4
Atasözü	1	0.6	0	0.0	0	0.0	1	1.1	2	0.6
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 108 kişi (% 70.1), ilçe merkezinde görev yapan 61 kişi (% 70.1), kasabada görev yapan 17 kişi (% 77.3) ve köyde görev yapan 46 kişi (% 52.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kasabada görev yapan din görevlileri % 77.3 ile daha başarılı olmuştur.

Kadın ve Aile ile İlgili Sahih Hadis

*Soru 10. "Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin. "*⁵¹

⁵¹Buhârî, Nikah, 16; Müslim, Râdâ', 1 ; Tirmizî, Rada', 1.

Tablo 147. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 10. “Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	9	4.0	3	2.4	12	3.5
Sahih Hadis	209	92.9	119	95.2	328	93.7
Mevzu Hadis	6	2.7	3	2.4	9	2.5
Atasözü	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 209 kişi (% 92.9), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 119 kişi (% 95.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri % 95.2 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 148. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 10. “Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin.”								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	6	3.2	2	4.3	4	3.4	12	3.5
Sahih Hadis	172	92.5	44	95.7	112	94.9	328	93.7
Mevzu Hadis	7	3.8	0	0.0	2	1.7	9	2.5
Atasözü	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 172 kişi (% 92.5), müezzin olarak görev yapanlardan 44 kişi (% 95.7), Kur'an kursu öğreticilerinden 112 kişi (% 94.9) sahih hadisi bilmiştir. Müezzinler bu soruyu bilmede % 95.7 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 149. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 10. "Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	4	6.3	4	2.9	3	2.9	1	2.2	12	3.5
Sahih Hadis	57	90.5	130	93.5	97	94.2	44	97.8	328	93.7
Mevzu Hadis	2	3.2	5	3.6	2	1.9	0	0.0	9	2.5
Atasözü	0	0.0	0	0.0	1	1.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 57 kişi (% 90.5), 31-40 yaş aralığındakilerden 130 kişi (% 93.5), 41-50 yaş aralığındakilerden 97 kişi (% 94.2) ve 51 yaş ve üzerindeki 44 kişi (% 97.8) doğru cevap vermiştir. % 97.8 ile 51 ve üstü yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 150. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar

Soru 10. "Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olmanı elde et ki, Allah hayrını versin. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	4	4.5	4	4.3	1	2.4	1	1.6	2	3.0	12	3.5
Sahih Hadis	81	92.0	85	91.4	39	95.1	59	95.2	64	97.0	328	93.7
Mevzu Hadis	3	3.4	4	4.3	1	2.4	1	1.6	0	0.0	9	2.5
Atasözü	0	0.0	0	0.0	1	2.4	1	1.6	0	0.0	1	0.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	42	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 81 kişi (% 92.0), 6-10 yıl aralığındaki 85 kişi (% 91.4), 11-15 yıl aralığındaki 39 kişi (% 95.1), 16-25 yıl aralığındaki 59 kişi (% 95.2) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 64 kişi (% 97.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar % 97.0 ile bu sahih hadisi bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 151. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10.Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 10. “Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin.”												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	5	12.5	6	2.8	1	1.4	0	0.0	0	0.0	12	3.5
Sahih Hadis	32	80.0	202	94.4	72	97.3	19	100.0	3	100.0	328	93.7
Mevzu Hadis	3	7.5	5	2.3	1	1.4	0	0.0	0	0.0	9	2.5
Atasözü	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 32 kişi (% 80.0), ön lisans mezunlarından 202 kişi (% 94.4), ilahiyat mezunlarından 72 kişi (% 97.3), diğer lisans mezunlarından 19 kişi (% 100.0) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Yüksek lisans ve diğer lisans mezunları % 100.0 ile sahih hadisi bilmede daha başarılı olmuşlardır.

Tablo 152. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 10. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 10. "Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin."										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	5	3.2	2	2.3	0	0.0	5	5.7	12	3.5
Sahih Hadis	143	92.9	82	94.3	22	100.0	81	93.1	328	93.7
Mevzu Hadis	4	3.2	3	3.4	0	0.0	1	1.1	9	2.5
Atasözü	1	0.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 143 kişi (% 92.9), ilçe merkezinde görev yapan 82 kişi (% 94.3), kasabada görev yapan 22 kişi (% 100.0) ve köyde görev yapan 81 kişi (% 99.1) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kasabada görev yapan din görevlileri % 100.0 ile daha başarılı olmuştur.

Kadın ve Aile ile İlgili Mevzu Hadis

Soru 16. "Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin." ⁵²

⁵² Suyûtî, Leâli, I/199; Sehâvi, El- Makâsîdu'l-Hasene,248; İbn Arrâk, Tenzihu'ş-Şeri'a, I/253; Aliyyu'l-Kâri, El-Esrâru'l-Merfâ, 235; Aclûni, Keşfu'l Hafâ, II/4.

Tablo153. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 16. “Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	1.3	2	1.6	5	1.4
Sahih Hadis	19	8.4	6	4.8	25	7.2
Mevzu Hadis	183	81.3	110	88.0	293	83.7
Atasözü	20	8.9	7	5.6	27	7.7
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 183 kişi (% 81.3), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 110 kişi (% 88.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri % 88.0 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 154. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 16. “Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin.”								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.1	0	0.0	3	2.5	5	1.4
Sahih Hadis	12	6.5	2	4.3	11	9.3	25	7.2
Mevzu Hadis	158	84.9	41	89.1	94	79.7	293	83.7
Atasözü	14	7.5	3	6.5	10	8.5	27	7.7
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 158 kişi (% 84.9), müezzin olarak görev yapanlardan 41 kişi (% 89.1), Kur'an kursu öğreticilerinden 94 kişi (% 79.7) mevzu rivayeti bilmiştir. Müezzinler bu soruyu bilmede % 89.1 ile daha başarılı olmuştur.

Tablo 155. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 16. "Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	4.8	2	1.4	0	0.0	0	0.0	5	1.4
Sahih Hadis	6	9.5	11	7.9	5	4.9	3	6.7	25	7.2
Mevzu Hadis	50	79.4	117	84.2	90	87.4	36	80.0	293	83.7
Atasözü	4	6.3	9	.5	8	7.8	6	13.3	27	7.7
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 50 kişi (% 79.4), 31-40 yaş aralığındakilerden 130 kişi (% 84.2), 41-50 yaş aralığındakilerden 90 kişi (% 87.4) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 36 kişi (% 80.0) doğru cevap vermiştir. % 87.4 ile 41-50 yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 156. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 16. "Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	3.4	2	2.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	1.4
Sahih Hadis	8	9.1	10	10.8	1	2.4	4	6.5	2	3.0	25	7.2
Mevzu Hadis	68	77.3	78	83.9	36	87.8	53	85.5	58	87.9	293	83.7
Atasözü	9	10.2	3	3.2	4	9.8	5	8.1	6	9.1	27	7.7
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 68 kişi (% 77.3), 6-10 yıl aralığındaki 78 kişi (% 83.9), 11-15 yıl aralığındaki 36 kişi (% 87.8), 16-25 yıl aralığındaki 53 kişi (% 85.5) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 58 kişi (% 87.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 87.9 ile 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar bu mevzu haberi bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 157. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 16. "Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.9	1	0.5	1	1.4	1	5.3	0	0.0	5	1.4
Sahih Hadis	5	1.3	16	7.5	4	5.4	0	0.0	0	0.0	25	7.2
Mevzu Hadis	30	75.0	178	83.2	66	89.2	16	84.2	3	100.0	293	83.7
Atasözü	3	7.5	19	8.9	3	4.1	2	10.5	0	0.0	27	7.7
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 30 kişi (% 75.0), ön lisans mezunlarından 178 kişi (% 83.2), ilahiyat mezunlarından 66 kişi (% 89.2), diğer lisans mezunlarından 16 kişi (% 84.2) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları daha başarılı olmuşlardır.

Tablo 158. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 16. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 16. "Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin . "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.3	2	2.3	0	0.0	1	1.1	5	1.4
Sahih Hadis	12	7.8	4	4.6	0	0.0	9	10.3	25	7.2
Mevzu Hadis	124	80.5	79	90.8	21	95.5	69	79.3	293	83.7
Atasözü	16	10.4	2	2.3	1	4.5	8	9.2	27	7.7
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 124 kişi (% 80.5), ilçe merkezinde görev yapan 79 kişi (% 90.8), kasabada görev yapan 21 kişi (% 95.5) ve köyde görev yapan 69 kişi (% 79.3) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kasabada görev yapan din görevlileri % 95.5 ile daha başarılı olmuştur.

Kadın ve Aile ile İlgili Atasözü

Soru 25. “Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar.”⁵³

Tablo 159. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 25. “Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	15	6.7	10	8.0	25	7.2
Atasözü	209	92.9	115	92.0	324	92.5
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 209 kişi (% 92.9), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 115 kişi (% 92.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 92.9 ile daha başarılı olmuştur.

⁵³Yurtbaşı, Metin, *Sınıflandırılmış Türk Atasözleri*, s. 147, Özdemir yay. Ankara, 1994.

Tablo 160. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 25. "Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar. "									
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	
Sahih Hadis	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3	
Mevzu Hadis	15	8.1	0	0.0	10	8.5	25	7.2	
Atasözü	170	91.4	46	100.0	108	91.5	324	92.5	
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0	

İmam olarak görev yapanlardan 170 kişi (% 91.4), müezzin olarak görev yapanlardan 46 kişi (% 100 0), Kur'an kursu öğreticilerinden 108 kişi (% 91.5) mevzu rivayeti bilmiştir. % 100.0 ile müezzinler bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 161. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 25. "Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	1	1.1	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	3	4.8	11	7.9	9	8.7	2	4.4	25	7.2
Atasözü	60	95.2	128	92.1	93	90.3	43	95.6	324	92.5
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 60 kişi (% 95.2), 31-40 yaş aralığındakilerden 128 kişi (% 92.1), 41-50 yaş aralığındakilerden 93 kişi (% 90.3) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 43 kişi (% 95.6) doğru cevap vermiştir. % 95.6 ile 51 ve üstü yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 162. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 25. "Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	6	6.8	6	6.5	4	9.8	6	9.7	3	4.5	25	7.2
Atasözü	82	93.2	87	93.5	37	92.2	55	88.7	63	95.5	324	92.5
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 82 kişi (% 93.2), 6-10 yıl aralığındaki 87 kişi (% 93.5), 11-15 yıl aralığındaki 37 kişi (% 92.2), 16-25 yıl aralığındaki 55 kişi (% 88.7) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 63 kişi (% 95.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 95.5 ile 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar bu ayeti bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 163. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 25. “Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar. “												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	4	10.0	12	5.6	5	6.8	2	10.5	2	66.9	25	7.2
Atasözü	36	90.0	201	93.9	69	93.2	17	89.5	1	33.3	324	92.5
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	30	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 36 kişi (% 90.0), ön lisans mezunlarından 201 kişi (% 93.9), ilahiyat mezunlarından 69 kişi (% 93.2), diğer lisans mezunlarından 17 kişi (% 89.5) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 93.9 ile ön lisans mezunları mevzu haberi bilmede daha başarılı olmuşlardır.

Tablo 164. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Kadın ve Aile ile İlgili 25. Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 25. "Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.1	1	0.3
Mevzu Hadis	11	7.1	6	6.9	2	9.1	6	6.9	25	7.2
Atasözü	143	92.9	81	93.1	20	90.9	80	92.0	324	92.5
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 143 kişi (% 92.9), ilçe merkezinde görev yapan 81 kişi (% 93.1), kasabada görev yapan 20 kişi (% 90.9) ve köyde görev yapan 80 kişi (% 92.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 92.9 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Kadın ve Aile İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta)'tır, ayetini Eskişehir'de görev yapan din görevlileri daha fazla bilmıştır. Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden % 22.4, Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden % 24.4 bu ayete sahih hadistir cevabını vermiştir. Din görevlilerinin ayet ve hadis ayırımı noktasında başarılı olmadığı görülmüştür. Dini bilginin kaynağını araştırma ve sorgulama yapılmadığı düşünülmektedir. Toplumun temelini oluşturan aile mefhumunun kavranması açısından ciddi önem arz eden bu tür ayetlerin bilinmesi ve halkımızı doğru bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Özellikle imamların hem topluma örnek olma hem de sahih dini bilgiyi halka ulaştırma noktasında önem arz etmektedir.

Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin, sahih hadisini din görevlilerinden % 97.3 bilmiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Yüksek lisans mezunları ile diğer lisans mezunlarından anketimize katılan bütün bireyler bu sahih hadisi bilmiştir.

Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin mevzu rivayetini bilmede Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Din görevlilerinin % 7.1 sahih olduğunu söylemiştir. Peygamber Efendimiz’in hayatında eşleri ile istişâre ettiğine dair rivayetler bulunmaktadır. Nitekim Hudeybiye günü, Hudeybiye antlaşmasından sonra ashabına : " Haydi kalkın! Kurbanlarınızı kesip tıraş olun!" ⁵⁴ diye emir verip, sözlerini üç kere tekrar etmesine rağmen söylediklerini uygulamayan sahabeye karşı çaresiz kalan Peygamber Efendimiz Ümmü Seleme ile istişare edip, onun fikrine tamamen itaat ederek sorunu çözümlenmiştir. Efendimizin kurbanını kesip, ihramdan çıkması ile sahabe-i kiramda kurbanlarını kesip tıraş olup, ihramdan çıkmışlardır.⁵⁵ Din görevlilerinin aile münasebetleri hususunda kendilerini sahih bilgilerle eğitmeleri gerektiği kanaatindeyiz. Her konuda olduğu gibi aile hususunda da en büyük örneğimiz Peygamber Efendimizdir. Peygamber Efendimizin aile hayatı, eşleri ile münasebetleri sahih bilgiler doğrultusunda öğrenilip, rol model olarak alınmalıdır. Din görevlileri hem kendi aile hayatlarında Peygamber Efendimizin yaşadığı düsturları yaşamalı, hem de topluma bu konularda örnek olmalıdır.

Demografik değişkenler bağlamında yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına bakıldığında mevzu hadis ile eğitim durumu arasında $p=0.020 < 0.05$ olduğundan önemli düzeyde anlamlıdır. Başka bir deyişle bu mevzu rivayeti bilme ile eğitim durumlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. İlahiyat mezunları bu bağlamda başarılı olmuştur.

---

⁵⁴ Ebû Dâvûd, Cihâd, 156.

⁵⁵ Buhâri, Şurût, 15.

Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar atasözünü din görevlilerinden % 92.5 bilmiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

2.2.4. Yeme-İçme İle İlgili İfadeler

Yeme –İçme İle İlgili Ayet

Soru 33. “Onlar içleri çektikleri halde, yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.” Biz sizi ancak Allah’ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız ” derler. ”⁵⁶

Tablo 165. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme – İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 33. “Onlar içleri çektikleri halde, yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.” Biz sizi ancak Allah’ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız ” derler. ”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	215	95.6	116	92.8	331	94.6
Sahih Hadis	7	3.1	9	7.2	16	4.5
Mevzu Hadis	2	0.9	0	0.0	2	0.6
Atasözü	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 215 kişi (% 95.6), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 116 kişi (% 92.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 95.6 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

⁵⁶İnsan S. 76/8-10.

Tablo 166. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 33. "Onlar içleri çektikleri halde, yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler." " Biz sizi ancak Allah'ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız " derler. "								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	172	92.5	45	97.8	114	95.6	331	94.6
Sahih Hadis	11	5.9	1	2.2	4	3.4	16	4.5
Mevzu Hadis	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Atasözü	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 172 kişi (% 92.5), müezzin olarak görev yapanlardan 45 kişi (% 97.8), Kur'an kursu öğretmenlerinden 114 kişi (% 95.6) mevzu rivayeti bilmiştir. % 97.8 ile müezzinler bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 167. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 33. "Onlar içleri çektikleri halde, yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler." " Biz sizi ancak Allah'ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız " derler. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	58	92.1	135	97.1	96	93.2	42	93.3	331	94.6
Sahih Hadis	4	6.3	3	2.2	7	6.8	2	4.4	16	4.5
Mevzu Hadis	0	0.0	1	0.7	0	0.0	1	2.2	2	0.6
Atasözü	1	1.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 58 kişi (% 92.1), 31-40 yaş aralığındakilerden 135 kişi (% 97.1), 41-50 yaş aralığındakilerden 96 kişi (% 93.2) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 42 kişi (% 93.3) doğru cevap vermiştir. % 97.1 ile 31-40 yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 168. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 33. 'Onlar içleri çektikleri halde, yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.' " Biz sizi ancak Allah'ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız " derler. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	82	93.2	92	98.9	39	95.1	55	88.7	63	95.5	331	94.6
Sahih Hadis	5	5.7	0	0.0	1	2.4	7	11.3	3	4.5	16	4.5
Mevzu Hadis	0	0.0	1	1.1	1	2.4	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Atasözü	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 82 kişi (% 93.2), 6-10 yıl aralığındaki 92 kişi (% 98.9), 11-15 yıl aralığındaki 39 kişi (% 95.1), 16-25 yıl aralığındaki 55 kişi (% 88.7) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 63 kişi (% 95.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 95.5 ile 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar bu ayeti bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 169. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 33. "Onlar içleri çektikleri halde, yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler." " Biz sizi ancak Allah'ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız " derler. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	38	95.0	200	93.5	71	95.9	19	100.0	3	100.0	331	94.6
Sahih Hadis	1	2.5	12	5.6	3	4.1	0	0.0	0	0.0	16	4.5
Mevzu Hadis	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Atasözü	1	2.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 38 kişi (% 95.0), ön lisans mezunlarından 200 kişi (% 93.5), ilahiyat mezunlarından 71 kişi (% 95.9), diğer lisans mezunlarından 19 kişi (% 100.0) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans ve diğer lisans mezunları bu ayeti bilmede daha başarılı olmuşlardır.

Tablo 170. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme İle İlgili 33. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 33. “Onlar içleri çektikleri halde, yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.“. " Biz sizi ancak Allah'ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız " derler. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	147	95.5	84	96.6	21	95.5	79	90.8	331	94.6
Sahih Hadis	5	3.2	3	3.4	1	4.5	7	8.0	16	4.5
Mevzu Hadis	1	0.6	0	0.0	0	0.0	1	1.1	2	0.6
Atasözü	1	0.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 147 kişi (% 95.5), ilçe merkezinde görev yapan 84 kişi (% 96.6), kasabada görev yapan 21 kişi (% 95.5) ve köyde görev yapan 79 kişi (% 90.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 96.6 ile ilçe merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Yeme –İçme ile İlgili Sahih Hadis

Soru 17. “Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, ne kötü bir yemektir!”⁵⁷

⁵⁷Buhârî, Nikah, 72; Müslim, Nikah, 16 ; İbn Mace, Nikâh, 35.

Tablo 171. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme – İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 17. “Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, ne kötü bir yemektir!”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.4	1	0.8	2	0.6
Sahih Hadis	167	74.2	97	77.6	264	83.7
Mevzu Hadis	51	22.7	25	20.0	76	15.4
Atasözü	6	2.7	2	1.6	8	0.3
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 167 kişi (% 74.2), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 97 kişi (% 77.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 77.6 ile Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Tablo172. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 17. “Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, ne kötü bir yemektir!”								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.5	0	0.0	1	0.	2	0.6
Sahih Hadis	156	83.9	39	84.8	98	83.1	293	83.7
Mevzu Hadis	28	15.1	7	15.2	19	16.1	54	15.4
Atasözü	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 156 kişi (% 83.9), müezzin olarak görev yapanlardan 39 kişi (% 84.8), Kur'an kursu öğreticilerinden 98 kişi (% 83.1) sahih hadisi bilmiştir. % 84.8 ile müezzinler bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 173. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17.Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 17. "Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, ne kötü bir yemektir!"										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.6	1	0.7	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	52	82.5	116	83.5	85	82.5	40	88.9	293	83.7
Mevzu Hadis	10	15.9	22	15.8	17	16.5	5	11.1	54	15.4
Atasözü	0	0.0	0	0.0	1	1.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 52 kişi (% 82.5), 31-40 yaş aralığındakilerden 116 kişi (% 83.5), 41-50 yaş aralığındakilerden 85 kişi (% 82.5) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 40 kişi (% 88.9) doğru cevap vermiştir. % 88.9 ile 51 ve üstü yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 174. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar

Soru 17. "Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, ne kötü bir yemektir!"												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	71	80.7	78	83.9	35	85.4	50	80.6	59	89.4	293	83.7
Mevzu Hadis	16	18.2	14	15.1	6	14.6	11	17.1	7	10.6	54	15.4
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	0.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 71 kişi (% 80.7), 6-10 yıl aralığındaki 78 kişi (% 83.9), 11-15 yıl aralığındaki 35 kişi (% 85.4), 16-25 yıl aralığındaki 50 kişi (% 80.6) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 59 kişi (% 89.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar daha başarılı olmuştur.

Tablo 175. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 17. "Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, ne kötü bir yemektir!"												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	5.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	31	77.5	178	83.2	63	85.1	18	94.7	3	100.0	293	83.7
Mevzu Hadis	6	15.0	36	16.8	11	14.9	1	5.3	0	0.0	54	15.4
Atasözü	1	2.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 31 kişi (% 77.5), ön lisans mezunlarından 178 kişi (% 83.2), ilahiyat mezunlarından 63 kişi (% 85.1), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları mevzu haberi bilmede daha başarılı olmuşlardır.

Tablo 176. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 17. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 17. “Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, ne kötü bir yemektir!”										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	2.3	2	0.6
Sahih Hadis	119	77.3	63	72.4	17	77.3	65	74.7	264	75.4
Mevzu Hadis	31	20.1	23	26.4	5	22.7	17	19.5	76	21.7
Atasözü	4	2.6	1	1.1	0	0.0	3	3.4	8	2.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 119 kişi (% 77.3), ilçe merkezinde görev yapan 63 kişi (% 72.4), kasabada görev yapan 17 kişi (% 77.3) ve köyde görev yapan 65 kişi (% 74.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 74.7 ile köyde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Yeme –İçme ile İlgili Mevzu Hadis

Soru 24. “Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin.”⁵⁸

⁵⁸Sehâvi, El- Makâsidi'l-Hasene, 414; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/333.

Tablo 177. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme – İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 24. “Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	54	24.0	42	33.6	96	27.5
Mevzu Hadis	139	61.8	61	48.8	200	57.1
Atasözü	32	14.2	22	17.6	54	15.4
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 139 kişi (% 61.8), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 61 kişi (% 48.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 61.8 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Tablo 178. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 24. “Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin.”								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	49	26.3	8	17.4	39	33.1	96	27.5
Mevzu Hadis	110	59.1	31	67.4	59	50.0	200	57.1
Atasözü	27	14.5	7	15.2	20	16.9	54	15.4
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 110 kişi (% 59.1), müezzin olarak görev yapanlardan 31 kişi (% 67.4), Kur'an kursu öğreticilerinden 59 kişi (% 50.0) mevzu rivayeti bilmıştır. % 67.4 ile müezzinler bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 179. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 24. "Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	21	33.3	45	32.4	23	22.3	7	15.6	96	27.5
Mevzu Hadis	35	55.6	71	51.1	67	65.0	27	60.0	200	57.1
Atasözü	7	11.1	23	16.5	13	12.6	11	4.4	54	15.4
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 35 kişi (% 55.6), 31-40 yaş aralığındakilerden 71 kişi (% 51.1), 41-50 yaş aralığındakilerden 67 kişi (% 65.0) ve 51 yaş ve üzerindeki 27 kişi (% 60.0) doğru cevap vermiştir. % 65.0 ile 41-50 yaş grubu diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 180. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 24. "Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	24	27.3	38	40.9	10	24.4	15	24.2	9	13.6	96	27.5
Mevzu Hadis	51	58.0	78	83.9	35	85.4	50	80.6	43	65.2	200	57.1
Atasözü	13	14.8	13	14.0	7	17.1	7	11.3	14	21.2	54	15.4
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 51 kişi (% 58.0), 6-10 yıl aralığında 78 kişi (% 83.9), 11-15 yıl aralığında 35 kişi (% 85.4), 16-25 yıl aralığında 50 kişi (% 80.6) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 43 kişi (% 65.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 85.4 ile 11-15 hizmet yılına sahip olanlar bu ayeti bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 181. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 24. "Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	13	32.5	56	26.2	22	29.7	4	21.1	1	33.3	96	27.5
Mevzu Hadis	21	52.5	122	57.0	43	58.1	12	63.2	2	66.7	200	57.1
Atasözü	6	15.0	36	16.8	9	12.2	3	18.8	0	0.0	54	15.4
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 21 kişi (% 52.5), ön lisans mezunlarından 122 kişi (% 57.0), ilahiyat mezunlarından 43 kişi (% 58.1), diğer lisans mezunlarından 12 kişi (% 63.2) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 66.7 ile yüksek lisans mezunları mevzu haberi bilmede daha başarılı olmuşlardır.

Tablo 182. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 24. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 24. “Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	42	27.3	26	29.9	6	27.3	22	25.3	96	27.5
Mevzu Hadis	94	61.0	42	48.3	13	58.6	51	58.6	200	57.1
Atasözü	18	11.7	19	21.8	3	16.1	14	16.1	54	15.4
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 94 kişi (% 61.0), ilçe merkezinde görev yapan 42 kişi (% 48.3), kasabada görev yapan 13 kişi (% 58.6) ve köyde görev yapan 51 kişi (% 58.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 61.0 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Yeme –İçme ile İlgili İlgili Atasözü

Soru 4. “Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar. “⁵⁹

⁵⁹ Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s.83, Salan Yay., İstanbul, 1998.

Tablo 183. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Yeme – İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 4. “Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	0.8	1	0.1
Sahih Hadis	2	0.9	1	0.8	3	0.8
Mevzu Hadis	3	1.3	2	1.6	5	1.4
Atasözü	220	97.8	122	97.6	342	97.7
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 220 kişi (% 97.8), Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden 122 kişi (% 97.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 97.8 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Tablo 184. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 4. “Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	1	0.8	1	0.1
Sahih Hadis	1	0.5	0	0.0	1	0.8	2	0.8
Mevzu Hadis	3	1.6	0	0.0	2	1.7	5	1.4
Atasözü	182	97.8	46	100.0	114	96.6	342	97.7
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 182 kişi (%97.8), müezzin olarak görev yapanlardan 46 kişi (% 100.0), Kur'an kursu öğreticilerinden 114 kişi (% 96.6) bilmıştır. % 100.0 ile müezzinler bu soruyu bilmede daha başarılı olmuştur.

Tablo 185. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 4. “Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar. “										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	1	1.0	0	0.0	1	0.1
Sahih Hadis	0	0.0	2	1.4	0	0.0	0	0.0	2	0.8
Mevzu Hadis	0	0.0	3	2.2	2	1.9	0	0.0	5	1.4
Atasözü	63	100.0	134	96.4	100	97.1	45	100.0	342	97.7
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 aralığındaki 63 kişi (% 100.0), 31-40 yaş aralığındakilerden 134 kişi (% 96.4), 41-50 yaş aralığındakilerden 100 kişi (% 97.1) ve 51 yaş ve üzerindekiilerden 45 kişi (% 100.0) doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile 31-40 ve 51 ve üstü ya grupları diğer yaş gruplarından daha başarılı olmuştur.

Tablo 186. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 4. "Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	0.1
Sahih Hadis	1	1.1	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.8
Mevzu Hadis	0	0.0	3	3.2	0	0.0	1	1.6	1	1.5	5	1.4
Atasözü	87	98.9	89	95.7	41	100.0	60	96.8	65	98.5	342	97.7
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 87 kişi (% 98.9), 6-10 yıl aralığındaki 89 kişi (% 95.7), 11-15 yıl aralığındaki 41 kişi (% 100.0), 16-25 yıl aralığındaki 60 kişi (% 96.8) ve 26 yıl ve üzerinde görev yapanlardan 65 kişi (% 98.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile 11-15 hizmet yılına sahip olanlar bu atasözünü bilmede diğerlerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 187. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 4. "Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.1
Sahih Hadis	1	2.5	0	0.0	1	1.4	0	0.0	0	0.0	2	0.8
Mevzu Hadis	0	0.0	5	2.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	1.4
Atasözü	39	97.5	208	97.2	73	98.6	19	100.0	3	100.0	342	97.7
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 39 kişi (% 97.5), ön lisans mezunlarından 208 kişi (% 97.2), ilahiyat mezunlarından 73 kişi (% 98.6), diğer lisans mezunlarından 19 kişi (% 100.0) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile yüksek lisans ve diğer lisans mezunları bu atasözünü bilmede daha başarılı olmuşlardır.

Tablo 188. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Yeme –İçme ile İlgili 4. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 4. "Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar."										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.1	1	0.1
Sahih Hadis	2	1.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.8
Mevzu Hadis	0	0.0	2	2.3	1	4.5	2	2.3	5	1.4
Atasözü	152	98.7	85	97.7	21	95.5	84	96.6	342	97.7
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 152 kişi (% 98.7), ilçe merkezinde görev yapan 85 kişi (% 97.7), kasabada görev yapan 21 kişi (% 95.5) ve köyde görev yapan 84 kişi (% 96.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 98.7 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Yeme –İçme ile İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Yeme-içme ile ilgili ayeti anketimize katılan din görevlilerden % 94.5 bilmıştır. Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Ankete katılan yüksek lisans ve diğer lisans mezunlarının hepsi bu ayeti bilmıştır.

Sahih hadisi bilmede Eskişehir'de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Görev türüne göre müezzinler diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Müezzinlerden % 15.2 imamlardan % 15.1 Kur'an kursu öğreticilerinden % 16.1 bu sahîh hadise mevzudur, cevabını vermiştir.

Mevzu hadisi bilmede Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Müezzinler diğer meslektaşlarından daha başarılıdır. Müezzinlerden % 15.1 imamlardan %15.2 Kur’an kursu öğreticilerinden % 16.1 bu mevzu rivâyete sahih hadistir cevabını vermiştir. Din görevlileri dini bilginin kaynağını bilme noktasında başarılı değildir. Sahih hadisler mevzu hadislerle birbirine karıştırılmıştır. Din görevlilerinin hutbe, vaaz ve derslerde okunan bilgilerin kaynağını araştırması gerekmektedir. Toplumsal olarak sevineceğimiz olaylar meydana geldiğinde bunu sevdiklerimizle paylaşıyoruz. Bir şeye sevinen yemek ziyafeti versin mevzu rivayetinin sahih olarak değerlendirilmesinde, bu âdetin toplumda yaşanılabilir ve yaşatılabilir olarak kabul görmesinin etkili olduğunu düşünmekteyiz. Demografik değişkenler bağlamında mevzu rivayet değerlendirilmesinde, elde ettiğimiz istatistiksel bulgular incelendiğinde; hizmet yılı ile mevzu rivâyet arasında anlamlı bir bağ vardır. ($p=0.029 < 0.05$ olduğu için)

Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar, atasözünü ise anketimize katılan din görevlilerinden % 97.7 bilmiştir. Din görevlilerinde 18-31 ile 51 ve üzeri yaş grubunun hepsi bu atasözünü bilmiştir. Yüksek lisans ve diğer lisans mezunlarının hepsi de bu soruya doğru cevap vermiştir.

2.2.5. İlim İle İlgili İfadeler

İlimle İlgili Ayet

Soru 1. “Allah’tan kulları içinde, ancak âlimler korkar.”⁶⁰

---

⁶⁰Fâtır, 35/28.

Tablo 189. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 1. “Allah’tan kulları içinde, ancak âlimler korkar. ”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	182	80.9	90	72.0	272	77.7
Sahih Hadis	31	13.8	25	20.0	56	16.0
Mevzu Hadis	11	4.9	8	6.4	19	5.4
Atasözü	1	0.4	2	1.6	3	0.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 182 kişi (% 80.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 90 kişi (% 72.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri bu ayeti daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 190. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 1. “Allah’tan kulları içinde, ancak âlimler korkar. ”								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	137	73.7	36	78.3	99	77.7	272	77.7
Sahih Hadis	36	19.4	8	17.4	12	10.2	56	16.0
Mevzu Hadis	11	5.9	1	2.2	7	5.9	19	5.4
Atasözü	2	1.1	1	2.2	0	0.0	3	0.9
Toplam	186	53.1	46	13.1	118	33.7	350	100.0

İmamlardan 137 kişi (% 73.7), müezzinlerden 36 kişi (% 78.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 99 kişi (77.7) bu ayeti bilmişlerdir. Müezzinler % 78.3 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 191. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 1. "Allah'tan kulları içinde, ancak âlimler korkar. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	45	71.4	109	78.4	76	73.8	42	93.3	272	77.7
Sahih Hadis	13	20.6	20	14.4	21	20.4	2	4.4	56	16.0
Mevzu Hadis	5	7.9	10	7.2	3	2.9	1	2.2	19	5.4
Atasözü	0	0.0	0	0.0	3	2.9	0	0.0	3	0.9
Toplam	63	18.0	139	39.7	103	29.4	45	12.9	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığından 45 kişi (% 71.4), 31-40 yaş aralığından 109 kişi (78.4), 41-50 yaş aralığından 76 kişi (% 73.8) ve 51 ve üstü yaş aralığından 42 kişi (% 93.3) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 93.3 ile 51 ve üstü yaş grubu bu ayeti daha fazla bilmiştir.

Tablo 192. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 1. "Allah'tan kulları içinde, ancak âlimler korkar."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	65	73.9	78	83.9	27	65.9	44	71.0	58	87.9	272	77.7
Sahih Hadis	12	13.6	14	15.1	10	24.4	14	22.6	6	9.1	56	16.0
Mevzu Hadis	11	12.5	1	1.1	3	7.3	2	3.2	2	3.0	19	5.4
Atasözü	0	0.0	0	0.0	1	1.1	2	2.0	0	0.0	3	0.9
Toplam	88	25.1	93	26.6	41	11.7	62	17.7	66	18.9	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığındaki 65 kişi (% 73.9), 6-10 yıl aralığındaki 78 kişi (% 83.9), 11-15 yıl aralığındaki 27 kişi (% 65.9), 16-25 yıl aralığındaki 44 kişi (%71.0) ve 26 yıl ve daha fazla görev yapanlardan 58 kişi (% 87.9) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 87.9 ile 26 yıl ve daha fazla yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 193. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 1. "Allah'tan kulları içinde, ancak âlimler korkar."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	29	72.5	163	76.2	63	85.1	14	73.7	3	100.0	272	77.7
Sahih Hadis	8	20.0	36	16.8	8	10.8	4	21.1	0	0.0	56	16.0
Mevzu Hadis	3	7.5	12	5.6	3	4.1	1	5.3	0	0.0	19	5.4
Atasözü	0	0.0	3	1.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	0.9
Toplam	40	11.4	214	61.1	74	21.1	19	5.4	3	0.9	350	100.0

İhl mezunlarından 29 kişi (%72.5), ön lisans mezunlarından 163 kişi (%76.2), ilahiyat mezunlarından 63 kişi (%85.1), diğer lisans mezunlarından 14 kişi (%73.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (%100.0) bu ayeti bilmıştır. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 194. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle ilgili 1. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 1. "Allah'tan kulları içinde, ancak âlimler korkar."										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	130	84.4	67	77.0	17	77.3	58	66.7	272	77.7
Sahih Hadis	17	11.0	16	18.4	3	13.6	20	23.0	56	16.0
Mevzu Hadis	7	4.5	3	3.4	1	4.5	8	9.2	19	5.4
Atasözü	0	0.0	1	1.1	1	1.1	1	1.1	3	0.9
Toplam	154	44.0	87	24.9	22	6.3	87	24.9	350	100.0

İl merkezinde görevli 130 kişi (% 84.4), ilçe merkezinde görevli 67 kişi (% 77.0), kasabada görevli 17 kişi (% 77.3) ve köy de görevli 58 kişi (% 66.7) bu ayeti bilmıştır. % 84.4 ile il merkezinde görevli olanlar bu soruda diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

İlimle İlgili Sahih Hadis

Soru 19. "İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir. "⁶¹

⁶¹Buhârî, İlim, 31; Müslim, İlim, 5; Ebû Dâvûd, Salât, 60; Tirmîzi, Fiten, 45; Nesai, Mesâcid, 2.

Tablo 195. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 19. “İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	6	2.7	0	0.0	6	1.7
Sahih Hadis	179	79.6	104	83.2	283	80.9
Mevzu Hadis	38	16.9	21	16.8	59	16.8
Atasözü	2	0.9	0	0.0	2	0.6
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 179 kişi (% 79.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 104 kişi (% 83.2) bu soruya doğru cevap vermiştir.% 83.2 ile Eskişehir’de görev yapan din görevlileri bu ayeti daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 196. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 19. “İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir.”								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	1.6	2	4.3	1	0.8	6	1.7
Sahih Hadis	152	81.7	38	82.6	93	78.8	283	80.9
Mevzu Hadis	30	16.1	6	13.0	23	19.5	59	16.8
Atasözü	1	0.5	0	0.0	1	0.8	2	0.6
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 152 kişi (% 81.7), müezzinlerden 38 kişi (% 82.6), Kur'an kursu öğreticilerinden 93 kişi (78.8) bu sahih hadisi bilmişlerdir. Müezzinler % 82.6 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 197. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 19. "İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	3.2	0	0.0	3	2.9	1	2.2	6	1.7
Sahih Hadis	51	81.0	118	84.9	78	75.7	36	80.0	283	80.9
Mevzu Hadis	10	15.9	20	14.4	21	20.4	8	17.8	59	16.8
Atasözü	0	0.0	1	0.7	1	1.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığından 51 kişi (% 81.0), 31-40 yaş aralığından 118 kişi (84.9), 41-50 yaş aralığından 78 kişi (% 75.7) ve 51 ve üstü yaş aralığından 36 kişi (% 80.0) bu sahih hadisi doğru cevaplandırmıştır. % 84.9 ile 31-40 yaş grubu sahih hadisi daha fazla bilmiştir.

Tablo 198. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar

Soru 19. "İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	2.3	0	0.0	0	0.0	2	3.2	2	3.0	6	1.7
Sahih Hadis	74	84.1	74	79.6	31	75.6	52	83.9	52	78.8	283	80.9
Mevzu Hadis	12	13.6	18	19.4	10	24.4	7	11.3	12	18.2	59	16.8
Atasözü	0	0.0	1	1.1	0	0.0	1	1.6	0	0.0	2	0.6
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 74 kişi (% 84.1), 6-10 yıl aralığında 74 kişi (% 79.6), 11-15 yıl aralığında 31 kişi (% 75.6), 16-25 yıl aralığında 52 kişi (% 83.9) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 52 kişi (% 78.8) bu sahih hadisi doğru cevaplandırmıştır. % 84.1 ile 1-5 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 199. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 19. "İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	5.0	1	0.5	1	1.4	2	10.5	0	0.0	6	1.7
Sahih Hadis	32	80.0	175	81.8	63	85.1	11	57.9	2	66.7	283	80.9
Mevzu Hadis	6	15.0	36	16.8	10	13.5	6	31.6	1	33.3	59	16.8
Atasözü	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 32 kişi (% 80.0), ön lisans mezunlarından 175 kişi (% 81.8), ilahiyat mezunlarından 63 kişi (%85.1), diğer lisans mezunlarından 11 kişi (% 57.9) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu sahih hadisi bilmiştir.

Tablo 200. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 19. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 19. “İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	1.9	1	1.1	0	0.0	2	2.3	6	1.7
Sahih Hadis	126	81.8	72	82.8	20	90.9	65	74.7	283	80.9
Mevzu Hadis	24	15.6	14	16.1	2	9.1	19	21.8	59	16.8
Atasözü	1	0.6	0	0.0	0	0.0	1	1.1	2	0.6
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 126 kişi (% 81.8), ilçe merkezinde görev yapan 72 kişi (% 82.8), kasabada görev yapan 20 kişi (% 90.9) ve köyde görev yapan 69 kişi (% 74.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 90.9 ile kasabada görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

İlimle İlgili Mevzu Hadis

Soru 32. “İlim Çin’de bile olsa alın. “⁶²

⁶²Sehâvi, El- Makâsidu’l-Hasene, 121;Aclûnî, Keşfu’l Hafâ, I/154; İbnu’l Cevzi, El-Mevdu’at, 57.

Tablo 201. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 32. “İlim Çin’de bile olsa alın. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	00	0	0.0
Sahih Hadis	122	54.2	70	56.0	192	27.4
Mevzu Hadis	40	17.8	16	12.8	56	57.2
Atasözü	63	28.0	38	30.4	101	15.4
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 40 kişi (% 17.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 16 kişi (% 12.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 17.8 ile bu mevzu haberi daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 202. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 32. “İlim Çin’de bile olsa alın. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	49	26.3	8	17.4	39	33.1	96	27.4
Mevzu Hadis	110	59.1	31	67.4	59	50.0	200	57.2
Atasözü	27	14.5	7	15.2	20	16.9	54	15.4
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 110 kişi (% 59.1), müezzinlerden 31 kişi (% 67.4), Kur'an kursu öğreticilerinden 59 kişi (50.0) bu mevzu rivayeti bilmişlerdir. Müezzinler % 67.4 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 203. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 32. "İlim Çin'de bile olsa alın. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	21	33.3	45	32.4	23	22.3	7	15.6	96	27.4
Mevzu Hadis	35	55.6	71	51.1	67	65.0	27	60.0	200	57.2
Atasözü	7	11.1	23	16.5	13	12.6	11	24.4	54	15.4
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 35 kişi (% 55.6), 31-40 yaş aralığından 71 kişi (% 51.1), 41-50 yaş aralığından 67 kişi (% 65.0) ve 51 ve üstü yaş aralığından 27 kişi (% 60.0) bu sahih hadisi doğru cevaplandırmıştır. % 65.0 ile 41-50 yaş grubu mevzu rivayeti daha fazla bilmiştir.

Tablo 204. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 32. "İlim Çin'de bile olsa alın. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	24	27.3	38	40.9	10	24.4	15	24.2	9	13.6	96	27.4
Mevzu Hadis	51	58.0	42	45.2	24	58.5	40	64.5	43	65.2	200	57.2
Atasözü	13	14.8	13	14.0	7	17.1	7	11.3	14	21.2	54	15.4
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 51 kişi (% 58.0), 6-10 yıl aralığında 42 kişi (% 45.2), 11-15 yıl aralığında 24 kişi (% 58.5), 16-25 yıl aralığında 40 kişi (% 64.5) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 43 kişi (% 65.2) bu mevzu rivayeti doğru cevaplandırmıştır. % 65.2 ile 26 ve üzeri yıl görev yapanlar daha fazla başarılıdır.

Tablo 205. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 32. "İlim Çin'de bile olsa alın. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	13	32.5	56	26.2	22	29.7	4	21.1	1	33.3	96	27.4
Mevzu Hadis	21	52.5	122	57.0	43	58.1	12	63.2	2	66.7	200	57.2
Atasözü	6	15.0	36	16.8	9	12.2	3	15.8	0	0.0	54	15.4
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 21 kişi (% 52.5), ön lisans mezunlarından 122 kişi (% 57.0), ilahiyat mezunlarından 43 kişi (% 58.1), diğer lisans mezunlarından 12 kişi (% 63.2) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu mevzu rivayeti bilmıştır. % 66.7 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 206. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 32. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 32. “İlim Çin’de bile olsa alın. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	42	27.3	26	29.9	6	27.3	22	25.3	96	27.4
Mevzu Hadis	94	61.0	42	48.3	13	59.1	51	58.6	200	57.2
Atasözü	18	11.7	19	21.8	3	13.6	14	16.1	54	15.4
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 94 kişi (% 61.0), ilçe merkezinde görev yapan 42 kişi (% 48.3), kasabada görev yapan 13 kişi (% 59.1) ve köyde görev yapan 51 kişi (% 58.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 61.0 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

İlimle İlgili İlgili Atasözü

Soru 20. “Hocanın vurduğu yerde gül biter. “⁶³

⁶³Salan, Zeynep Pınar, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü s.203, Salan Yay., İstanbul, 1998.

Tablo 207. ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 20. “Hocanın vurduğu yerde gül biter. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.00	1	0.8	1	0.2
Sahih Hadis	1	0.4	0	0.0	1	0.2
Mevzu Hadis	18	8.0	8	6.4	26	7.4
Atasözü	206	91.6	116	92.8	322	92.0
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 206 kişi (% 91.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 116 kişi (% 92.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri % 92.8 ile bu atasözünü daha fazla bilmışlerdir.

Tablo 208. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 20. “Hocanın vurduğu yerde gül biter. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	18	9.7	2	4.3	6	5.1	26	7.4
Atasözü	166	89.2	44	95.7	112	94.9	322	92.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 166 kişi (% 89.2), müezzinlerden 44 kişi (% 95.7), Kur'an kursu öğreticilerinden 112 kişi (94.9) bu atasözünü bilmişlerdir. Müezzinler % 95.7 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 209. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 20. "Hocanın vurduğu yerde gül biter. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	2.2	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	1	1.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	4	6.3	11	7.9	10	9.7	1	2.2	26	7.4
Atasözü	59	93.7	128	92.1	92	89.3	43	95.6	322	92.0
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 59 kişi (% 93.7), 31-40 yaş aralığından 128 kişi (% 92.1), 41-50 yaş aralığından 92 kişi (% 89.3) ve 51 ve üstü yaş aralığından 43 kişi (% 95.6) doğru cevaplandırmıştır. % 95.6 ile 51 ve üstü yaş grubu bu atasözünü daha fazla bilmiştir.

Tablo 210. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 20. "Hocanın vurduğu yerde gül biter. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.5	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	7	8.0	5	5.4	3	7.3	7	11.3	4	6.1	26	7.4
Atasözü	81	92.0	88	94.6	38	92.7	54	87.1	61	92.4	322	92.0
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 81 kişi (% 92.0), 6-10 yıl aralığında 88 kişi (% 94.6), 11-15 yıl aralığında 38 kişi (% 92.7), 16-25 yıl aralığında 54 kişi (% 87.1) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 61 kişi (% 92.4) bu atasözünü doğru cevaplandırmıştır. % 94.6 ile 6-10 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 211. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 20. "Hocanın vurduğu yerde gül biter. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	2.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	2	5.0	18	8.4	1	1.4	4	21.1	1	33.3	26	7.4
Atasözü	37	92.5	195	91.1	73	98.6	15	78.9	2	66.7	322	92.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 37 kişi (% 92.5), ön lisans mezunlarından 195 kişi (% 91.1), ilahiyat mezunlarından 73 kişi (% 98.6), diğer lisans mezunlarından 15 kişi (% 78.9) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu atasözünü bilmıştır. % 98.6 ile ilahiyat mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 212. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 20. "Hocanın vurduğu yerde gül biter."										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	1	0.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	10	6.5	7	8.0	2	9.1	7	8.0	26	7.4
Atasözü	142	92.2	80	92.0	20	90.9	80	92.0	322	92.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 142 kişi (% 92.2), ilçe merkezinde görev yapan 80 kişi (% 92.0), kasabada görev yapan 20 kişi (% 90.9) ve köyde görev yapan 80 kişi (% 92.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 92.2 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

İlimle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Kütahya'da görev yapan din görevlileri ilimle ilgili ayeti bilmede Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. 'Allah'tan kulları içinde, ancak âlimler korkar' ayetine, anketimize katılan din görevlilerinden % 16.0 sahih hadis, % 5.4 mevzu hadis cevabını vermiştir. Müezzinler bu ayeti bilmede diğer meslektaşlarından daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğrencilerinden % 10.2 müezzinlerden % 17.4, imamlardan % 19.4 bu ayete sahih hadistir cevabını vermiştir. Bu bağlamda dini bilginin kaynağını araştırma noktasında din görevlilerinin başarılı olmadığı görülmektedir. Din görevlileri Kur'an-ı Kerim'i defalarca hatim etmiştir.

Fakat Kur'an'ı mealinden okuma, anlayarak okuma alışkanlığı edinmeleri gerektiği kanaatindeyiz.

Bağımsız değişkenler bağlamında yaş verileri ile bu ayeti bilme arasında $p=0.027 < 0.05$ olduğundan anlamlı bir bağ vardır. İstatiksel analiz sonuçlarında da görüldüğü üzere din görevlilerinin 51 ve üzeri yaşta olanlar bu ayeti bilmede daha başarılı olmuştur. Artan yaş ile bu ayeti bilme arasında anlamlılık vardır. Yine hizmet yılı ile bu ayeti bilme arasında $p=0.04 < 0.05$ olduğu için anlamlıdır. Hizmet yılının artması ile bu ayetin bilinirliği anlamlıdır. 25 ve üzeri yıl görev yapanlar en başarılı olan din görevlileridir.

İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir, sahih hadisini bilmede Eskişehir'de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Müezzinler diğer meslektaşlarından daha başarılı olmuştur. Müezzinlerden % 13.0 imamlardan % 16.1 Kur'an kursu öğretmenlerinden % 19.5 bu sahih hadise mevzudur, demiştir. Dini bilgilerin kaynağı noktasında din görevlilerinin yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmektedir. Temel hadis kaynak kitaplarının kütüphanelerde bulunma ve temel hadis kitaplarını okuma istatistikleri sonuçlarında da bu görülmektedir. Oysa bu hadiste yer aldığı gibi İslam dininin benimsediği değerler sisteminin devamlılığı, ilme bağlı olması münasebeti ile Hz. Peygamber ilmi yücelterek, teşvik etmiştir.⁶⁴

İlimle ilgili mevzu hadisi bilme de Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Din görevlilerinin sadece % 16.0 bu rivayeti bilmiştir. Kur'an kursu öğretmenleri diğer meslektaşlarından daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğretmenlerinden % 33.1 imamlardan % 26.3 ve müezzinlerde % 17.4 bu rivâyete sahih hadistir, cevabını vermiştir. Güzel olan her sözü Hz. Peygamber'e (sav) nispet etmekte bir beis görmeyen anlayışın etkisi olduğu kanaatindeyiz. Burada dikkat edilmesi gereken mevzu, bazı sözler ve anlamları doğru olabilir. İslam'a ters düşen bir sözü, Hz. Peygamber'e isnâd etmek ne kadar yanlışsa, Onun söylemediği bir sözü Ona isnâd etmek de o kadar yanlıştır. Din görevlilerinin bu mevzu da daha hassas ve

⁶⁴Tirmîzi, ilim, 19; İbn Mâce, Mukaddime, 19.

seçici davranması gerektiği kanaatindeyiz. Eğitim durumu açısından başarı sıralaması; yüksek lisans, diğer lisans, ilahiyat, ön lisans ve ihl mezunları şeklindedir.

Demografik değişkenler bağlamında istatistiksel bulgular değerlendirildiğinde, bu mevzu rivâyet ile görev yılı arasında $p=0.000 < 0.05$ olduğu içim anlamlı fark vardır. Yine aynı şekilde mevzu rivâyet ile hizmet yılı arasında $p=0.003 < 0.05$ olduğu için anlamlıdır. 26 ve üzeri hizmet yılına sahip olanlar bu mevzu hadisi bilmede daha başarılı olmuştur. Başarı sırası; 16-25 ve 11-15 yıl görev yapanlar şeklinde devam etmektedir.

İlimle ilgili atasözü verilen cevaplara göre Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Şiddet içerikli bir anlayışın ürünü olan bu söze sadece 1 kişi ayet, 1 kişi sahih hadis cevabı vermiştir. Bu cevapların kasıtsız hatâen yapıldığı, hiçbir din görevlisinin bu anlayışı kabul etmeyeceği kanaatindeyiz.

2.2.6. Faziletlerle İlgili İfadeler

Faziletlerle İlgili Ayet

Soru 6. “Muhammed Allah’ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler.”⁶⁵

Tablo 213. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 6. “Muhammed Allah’ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	200	88.9	109	87.2	309	88.3
Sahih Hadis	18	8.0	11	8.8	29	8.3
Mevzu Hadis	6	2.7	5	4.0	11	3.1
Atasözü	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

⁶⁵Fetih S. 48/29.

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 200 kişi (% 88.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 109 kişi (% 87.2) bu soruya doğru cevap vermiştir.% 88.9 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri bu ayeti daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 214. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 6. “Muhammed Allah’ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	162	87.1	43	93.5	104	88.1	309	88.3
Sahih Hadis	15	6.7	2	4.3	12	10.2	29	8.3
Mevzu Hadis	8	4.3	1	2.2	2	1.7	11	3.1
Atasözü	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 162 kişi (% 87.1), müezzinlerden 43 kişi (% 93.5), Kur’an kursu öğreticilerinden 104 kişi (88.1) bu ayeti bilmişlerdir. Müezzinler % 93.5ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 215. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 6. "Muhammed Allah'ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	58	92.1	119	85.6	91	88.3	41	91.1	309	88.3
Sahih Hadis	3	4.8	14	10.1	8	7.8	4	8.9	29	8.3
Mevzu Hadis	2	3.2	5	3.6	4	3.9	0	0.0	11	3.1
Atasözü	0	0.0	1	0.7	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 58 kişi (% 92.1), 31-40 yaş aralığından 119 kişi (% 85.6), 41-50 yaş aralığından 91 kişi (% 88.3) ve 51 ve üstü yaş aralığından 41 kişi (% 91.1) doğru cevaplandırmıştır. % 92.1 ile 18-31 yaş grubu bu ayeti daha fazla bilmıştır.

Tablo 216. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6.SıradakiAyete Verdikleri Cevaplar

Soru 6. "Muhammed Allah'ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	80	90.9	83	89.2	34	82.9	53	85.5	59	89.4	309	88.3
Sahih Hadis	7	8.0	6	6.5	3	7.3	6	9.7	7	10.6	29	8.3
Mevzu Hadis	1	1.1	3	3.2	4	9.8	3	4.8	0	0.0	11	3.1
Atasözü	0	0.0	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 80 kişi (% 90.9), 6-10 yıl aralığında 83 kişi (% 89.2), 11-15 yıl aralığında 34 kişi (% 82.9), 16-25 yıl aralığında 53 kişi (% 85.5) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 59 kişi (% 89.4) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 90.9 ile 1-5 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 217. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 6. "Muhammed Allah'ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	37	92.5	185	86.4	69	93.2	15	78.9	3	100.0	309	88.3
Sahih Hadis	3	7.5	18	8.4	5	6.8	3	15.8	0	0.0	29	8.3
Mevzu Hadis	0	0.0	10	4.7	0	0.0	1	5.3	0	0.0	11	3.1
Atasözü	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 37 kişi (% 92.5), ön lisans mezunlarından 185 kişi (% 86.4), ilahiyat mezunlarından 69 kişi (% 93.2), diğer lisans mezunlarından 15 kişi (% 78.9) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu ayeti bilmıştır. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 218. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle ilgili 6. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 6. “Muhammed Allah’ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	135	87.7	81	93.1	19	86.4	74	85.1	309	88.3
Sahih Hadis	17	11.0	6	6.9	0	0.0	6	6.9	29	8.3
Mevzu Hadis	2	1.3	0	0.0	3	13.6	6	6.9	11	3.1
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.1	1	0.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 135 kişi (% 87.7), ilçe merkezinde görev yapan 81 kişi (% 93.1), kasabada görev yapan 19 kişi (% 86.4) ve köyde görev yapan 74 kişi (% 85.1) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 93.1 ile ilçe merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Faziletlerle İlgili Sahih Hadis

Soru 34. “Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir. “⁶⁶

⁶⁶Buhârî, Fezâilü Ashab, 5; Müslim, Fezâil, 222.

Tablo 219. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 34. “Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	0.9	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	188	83.6	105	84.0	293	83.7
Mevzu Hadis	35	15.6	19	15.2	54	15.4
Atasözü	0	0.0	1	0.8	1	0.3
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 188 kişi (% 83.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 105 kişi (% 84.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri % 84.0 ile bu sahih hadisi daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 220. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 34. “Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir.”								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.5	0	0.0	1	0.8	2	0.6
Sahih Hadis	156	83.9	39	84.8	98	83.1	293	83.7
Mevzu Hadis	28	15.1	7	15.2	19	16.1	54	15.4
Atasözü	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 156 kişi (% 83.9), müezzinlerden 39 kişi (% 84.8), Kur'an kursu öğreticilerinden 99 kişi (% 83.1) bu sahih hadisi bilmişlerdir. Müezzinler % 84.8 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 221. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 34. "Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.6	1	0.7	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	52	82.5	116	83.5	85	82.5	40	88.9	293	83.7
Mevzu Hadis	10	15.9	22	15.8	17	16.5	5	11.1	54	15.4
Atasözü	0	0.0	0	0.0	1	1.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 52 kişi (% 82.5), 31-40 yaş aralığından 116 kişi (% 83.5), 41-50 yaş aralığından 85 kişi (% 82.5) ve 51 ve üstü yaş aralığından 40 kişi (% 88.9) doğru cevaplandırmıştır. % 88.9 ile 51 ve üstü yaş grubu bu sahih hadisi daha fazla bilmiştir.

Tablo 222. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar

Soru 34. “Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir. “												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	71	80.7	78	83.9	35	85.4	50	80.6	59	89.4	293	83.7
Mevzu Hadis	16	18.2	14	15.1	6	14.6	11	17.4	7	10.6	54	15.4
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	0.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 71 kişi (% 80.7), 6-10 yıl aralığında 78 kişi (% 83.9), 11-15 yıl aralığında 35 kişi (% 85.4), 16-25 yıl aralığında 50 kişi (% 80.6) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 59 kişi (% 89.4) bu sahîh hadîsi doğru cevaplandırmıştır. % 89.4 ile 26 ve üzeri yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 223. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 34. "Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	5.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	31	77.5	178	83.2	63	85.1	18	94.7	3	100.0	293	83.7
Mevzu Hadis	6	15.0	36	16.8	11	14.9	1	5.3	0	0.0	54	15.4
Atasözü	1	2.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 31 kişi (% 77.8), ön lisans mezunlarından 178 kişi (% 83.2), ilahiyat mezunlarından 63 kişi (%85.1), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu sahih hadisi bilmıştır. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 224. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 34. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 34. “Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir.”										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.6	0	0.0	0	0.0	1	1.1	2	0.6
Sahih Hadis	132	85.7	74	85.1	17	77.3	70	80.5	293	83.7
Mevzu Hadis	21	13.6	13	14.9	5	22.7	15	17.2	54	15.4
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.1	1	0.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 132 kişi (% 85.7), ilçe merkezinde görev yapan 74 kişi (% 85.1), kasabada görev yapan 17 kişi (% 77.3) ve köyde görev yapan 70 kişi (%80.5) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 85.7 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Faziletle İlgili Mevzu Hadis

Soru 11. “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.”⁶⁷

⁶⁷Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 225; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/214.

Tablo 225. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 11. “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	77	34.2	45	36.0	122	34.9
Sahih Hadis	42	18.7	18	14.4	60	17.1
Mevzu Hadis	103	45.8	59	47.2	162	46.3
Atasözü	3	1.3	3	2.4	6	1.7
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 103 kişi (% 45.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 59 kişi (% 47.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 45.8 ile bu mevzu rivayeti daha fazla bilmışlerdir.

Tablo 226. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 11. “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	67	36.0	17	37.0	38	32.2	122	34.9
Sahih Hadis	37	19.9	4	8.7	19	16.1	60	17.1
Mevzu Hadis	79	42.5	25	54.3	58	49.2	162	46.3
Atasözü	3	1.6	0	0.0	3	2.5	6	1.7
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 79 kişi (% 42.5), müezzinlerden 25 kişi (% 54.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 58 kişi (49.2) bu mevzu rivayeti bilmişlerdir. Müezzinler % 54.3 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 227. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 11. "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	23	36.5	45	32.4	39	37.9	15	33.3	122	34.9
Sahih Hadis	9	14.3	21	15.1	20	19.4	10	22.2	60	17.1
Mevzu Hadis	27	42.9	72	51.8	43	41.7	20	44.4	162	46.3
Atasözü	4	6.3	1	0.7	1	1.0	0	0.0	6	1.7
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 27 kişi (% 42.9), 31-40 yaş aralığından 72 kişi (% 51.8), 41-50 yaş aralığından 43 kişi (% 41.7) ve 51 ve üstü yaş aralığından 20 kişi (% 44.4) doğru cevaplandırmıştır. % 51.8 ile 31-40 yaş grubu bu mevzu rivayeti daha fazla bilmiştir.

Tablo 228. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 11. “Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. “												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	33	37.5	32	34.4	12	29.3	20	32.3	25	37.9	122	34.9
Sahih Hadis	9	10.2	19	20.4	7	17.1	11	17.7	14	21.2	60	17.1
Mevzu Hadis	43	48.9	40	43.0	22	53.7	30	48.4	27	40.9	162	46.3
Atasözü	3	3.4	2	2.2	0	0.0	1	1.6	0	0.0	6	1.7
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 43 kişi (% 48.9), 6-10 yıl aralığında 40 kişi (% 43.0), 11-15 yıl aralığında 22 kişi (% 53.7), 16-25 yıl aralığında 30 kişi (% 48.4) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 27 kişi (% 40.9) bu mevzu rivayeti doğru cevaplandırmıştır. % 53.7 ile 11-15 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 229. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 11. "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	26	65.0	75	35.0	13	17.6	8	42.1	0	0.0	122	34.9
Sahih Hadis	5	12.5	39	18.2	9	12.2	5	26.3	2	66.7	60	17.1
Mevzu Hadis	8	20.0	97	45.3	50	67.6	6	31.6	1	33.3	162	46.3
Atasözü	1	2.5	3	1.4	2	2.7	0	0.0	0	0.0	6	1.7
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 8 kişi (% 20.0), ön lisans mezunlarından 97 kişi (% 48.3), ilahiyat mezunlarından 50 kişi (% 67.6), diğer lisans mezunlarından 6 kişi (% 31.6) ve yüksek lisans mezunlarından 1 kişi (% 33.3) bu mevzu rivayeti bilmiştir. % 67.6 ile ilahiyat mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 230. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 11. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 11. "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	42	27.3	35	40.2	8	36.4	37	42.5	122	34.9
Sahih Hadis	27	17.5	13	14.9	6	27.3	14	16.1	60	17.1
Mevzu Hadis	83	53.9	37	42.5	8	36.4	34	39.1	162	46.3
Atasözü	2	1.3	2	2.3	0	0.0	2	2.3	6	1.7
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 83 kişi (% 53.9), ilçe merkezinde görev yapan 37 kişi (% 42.5), kasabada görev yapan 8 kişi (% 36.4) ve köyde görev yapan 34 kişi (% 39.1) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 53.9 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Faziletlerle İlgili Atasözü

*Soru 7. "Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. "*⁶⁸

Tablo 231. Kütahya ve Eskişehir'de Görev Yapan Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

⁶⁸Yurtbaşı, Sınıflandırılmış Türk Atasözleri, s.175, Özdemir Yay., Ankara, 1994.

Soru 7. "Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. "						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	4	1.8	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	11	4.9	2	1.6	13	3.7
Mevzu Hadis	8	3.6	10	8.0	18	5.1
Atasözü	222	89.8	113	90.4	335	90.0
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya'da görev yapan din görevlilerinden 222 kişi (% 89.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir'de görev yapan din görevlilerinden ise 113 kişi (% 90.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir'de görev yapan din % 90.4 ile görevlileri bu atasözünü daha fazla bilmışlerdir.

Tablo 232. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 7. "Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. "								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	4	2.2	0	0.0	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	9	4.8	2	4.3	2	1.7	13	3.7
Mevzu Hadis	8	4.3	2	4.3	8	6.8	18	5.1
Atasözü	165	88.7	42	91.3	108	91.5	315	90.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 165 kişi (% 88.7), müezzinlerden 42 kişi (% 91.2), Kur'an kursu öğretmenlerinden 108 kişi (91.5) bu atasözünü bilmişlerdir. Kur'an kursu öğretmenleri % 91.5 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 233. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 7. "Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	0.7	3	2.9	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	0	0.0	8	5.8	5	4.9	0	0.0	13	3.7
Mevzu Hadis	4	6.3	6	4.3	6	5.8	2	4.4	18	5.1
Atasözü	59	93.7	124	89.2	89	86.4	43	95.6	315	90.0
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 59 kişi (% 93.7), 31-40 yaş aralığından 124 kişi (% 89.2), 41-50 yaş aralığından 89 kişi (% 86.4) ve 51 ve üstü yaş aralığından 43 kişi (% 95.6) doğru cevaplandırmıştır. % 95.6 ile 51 ve üstü yaş grubu bu atasözünü daha fazla bilmiştir.

Tablo 234. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 7. "Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	1.1	1	2.4	1	1.6	1	1.5	4	1.2
Sahih Hadis	1	1.1	5	5.4	4	9.8	2	3.2	1	1.5	13	3.7
Mevzu Hadis	4	4.5	6	6.5	2	4.9	3	4.8	3	4.5	18	5.1
Atasözü	83	94.3	81	87.1	34	82.9	56	90.3	61	92.4	315	90.0
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 83 kişi (% 94.3), 6-10 yıl aralığında 81 kişi (% 87.1), 11-15 yıl aralığında 34 kişi (% 82.9), 16-25 yıl aralığında 56 kişi (% 90.3) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 61 kişi (% 92.4) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 94.3 ile 1-5 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 235. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Faziletlerle İlgili 7. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 7. "Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	4	1.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	1	2.5	9	4.2	2	2.7	1	5.3	0	0.0	13	3.7
Mevzu Hadis	5	12.5	8	3.7	3	4.1	1	5.3	1	33.3	18	5.1
Atasözü	34	85.0	193	90.2	69	93.2	17	89.5	2	66.7	315	90.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 34 kişi (% 85.0), ön lisans mezunlarından 193 kişi (% 90.2), ilahiyat mezunlarından 69 kişi (% 93.2), diğer lisans mezunlarından 17 kişi (% 89.5) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu atasözünü bilmıştır. % 93.2 ile ilahiyat mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 236. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin İlimle İlgili 20. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 7. "Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.3	0	0.0	1	1.1	1	1.1	4	1.2
Sahih Hadis	6	3.9	1	1.1	3	3.4	3	3.4	13	3.7
Mevzu Hadis	4	2.6	7	8.0	5	5.7	5	5.7	18	5.1
Atasözü	142	92.2	79	90.8	78	89.7	78	89.7	315	90.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	87	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 142 kişi (% 92.2), ilçe merkezinde görev yapan 79 kişi (% 90.8), kasabada görev yapan 78 kişi (% 89.7) ve köyde görev yapan 78 kişi (% 89.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 92.2 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Faziletlerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Faziletlerle ilgili ayeti bilmede Kütahya ilinde yaşayan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Din görevlilerinden % 8.2 bu ayete sahih hadistir, cevabını vermiştir. Ayet Müslümanların sık okuduğu surelerden Fetih suresinde olup, aşır olarak ta okunan bölümde yer almaktadır. Din görevlilerinin bu kadar çok okuduğu

bir ayetin mealini bilmemesi düşündürücüdür. Kur'an okumanın yanında mealin okuma ve anlama adına çalışmalar yapmaları gerekmektedir.

Bağımsız değişkenler bağlamında bu ayetin bilinmesine ilişkin istatistiksel analiz yapılan sonuçlara bakıldığında, görev yeri ile bu ayet arasında $p=0.006 < 0.05$ olduğu için anlamlı bir ilişki vardır. İlçe merkezinde, il merkezi, kasaba ve köy şeklinde bilme oranları yer almaktadır.

Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir, sahih hadisini en çok Eskişehir'de görev yapan din görevlileri bilmıştır. Müezzinler diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur. Müezzinlerden % 15.2 imamlardan %15.1 ve Kur'an kursu öğreticilerinde % 16.1 bu sahih hadise mevzu demiştir. Hz. Peygamberin (sav) "insanlık tarihinin en hayırlı nesli"⁶⁹olarak tanıttığı sahabe ile ilgili bilgilerin kaynaklarını öğrenme hususunda din görevlileri daha çok çalışmalıdır.

Bağımsız değişkenler bağlamında bu sahih hadisin bilinmesine ilişkin istatistiksel analiz yapılan sonuçlara bakıldığında, eğitim durumu ile bu sahih hadisi bilme arasında $p=0.011 < 0.05$ olduğu için anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifade ile eğitim durumu ile bu hadisi bilme arasında anlamlı bir düzeyde ilişki vardır. Yüksek lisans mezunlarının tamamı bu hadisi bilmıştır. Başarı oranları sıralandığında; yüksek lisans, diğer lisana, ilahiyat, ön lisans ve ihl şeklindedir.

Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım, mevzu rivayetini Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha çok bilmıştır. Din görevlilerinden % 34.8 bu rivâyete ayet, % 17.2 ise sahih hadis cevabını vermiştir. Anketimize katılan din görevlilerinden yarısından fazlası bu mevzu rivayeti bilmede başarısız olmuştur. Bunun sebeplerinden biri; bu tür rivâyetlerin kültürümüzde derin izler bırakmasıdır. Bu asılsız rivâyetler öyle yaygınlaşmıştır ki, dini anlatma görevli olanlar bile bu rivâyetleri ayet ve hadis olarak nitelemişlerdir. Bu tür rivâyetler kudsi hadis formatında, direk Allah tarafından söylenmiş gibi gösterildiğinden, anlamı

⁶⁹Buhârî, "Fezâ' ilü aşhâbi'n-nebî", 1; Müslim, "Fezâ' ilü's-şahâbe", 211, 212.

düşünülmeyen hemen ayet olarak değerlendirilmiş olabilir. Yine bu rivayetin içeriğine bakıldığında Hz. Peygamber’i (sav) övme amacı ile uydurulmuştur. Halbuki Hz. Peygamber’i (sav) Yüce Allah övmüştür. Belki de onu övmek için bu tür sözleri uyduranlar iyi niyetli cahil kimselerdir. Fakat doğru bir davranış değildir. Din görevlilerinin Hz. Peygamber’i (sav) Allah’ın belirttiği şekilde tanıtması gerekir. Hutbe, vaaz ve derslerde dinin sahîh kaynaklarını kullanmalıdır.

Bu mevzu haberi bilme ile eğitim durumu arasında $p= 0.000 < 0.05$ olduğundan anlamlı fark vardır. İlahiyat mezunları daha başarılı olmuştur.

Faziletlerle ilgili atasözünü Eskişehir’de görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. 4 kişi ayet, 13 kişi sahîh hadis cevabı vermiştir.

2.2.7. Ölüm, Cennet ve Cehennem İle İlgili İfadeler

Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili Ayet

Soru 36. “Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır.”⁷⁰

Tablo 237. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 36. “Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır.”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	223	99.1	119	95.2	342	97.7
Sahîh Hadis	0	0.0	6	4.8	6	1.7
Mevzu Hadis	2	0.9	0	0.0	2	0.6
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

⁷⁰Buruç, 85/11.

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 223 kişi (% 99.1) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 119 kişi (% 95.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 99.1 ile Kütahya’da görev yapan din görevlileri bu ayeti daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 238. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 36. “Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	180	96.8	46	100.0	116	98.3	342	97.7
Sahih Hadis	4	2.2	0	0.0	2	1.7	6	1.7
Mevzu Hadis	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 180 kişi (% 96.8), müezzinlerden 46 kişi (% 100.0), Kur’an kursu öğreticilerinden 116 kişi (98.3) bu ayeti bilmişlerdir. Müezzinler % 100.0 ile bu soruya diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 239. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 36. “Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. “											
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Ayet	60	95.2	136	97.8	103	100.0	43	95.6	342	97.7	
Sahih Hadis	2	3.2	3	2.2	0	0.0	1	2.2	6	1.7	
Mevzu Hadis	1	1.6	0	0.0	0	0.0	1	2.2	2	0.6	
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0	

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 60 kişi (% 95.2), 31-40 yaş aralığından 136 kişi (% 97.8), 41-50 yaş aralığından 103 kişi (% 100.0) ve 51 ve üstü yaş aralığından 43 kişi (% 95.6) doğru cevaplandırmıştır. % 100.0 ile 41-50 yaş grubu bu ayeti daha fazla bilmıştır.

Tablo 240. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 36. “Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. “												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	85	96.6	91	97.8	40	97.6	62	100.0	64	97.0	342	97.7
Sahih Hadis	2	2.3	2	2.2	1	2.4	0	0.0	1	1.5	6	1.7
Mevzu Hadis	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.5	2	0.6
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 85 kişi (% 96.6), 6-10 yıl aralığında 91 kişi (% 97.8), 11-15 yıl aralığında 40 kişi (% 97.6), 16-25 yıl aralığında 62 kişi (% 100.0) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 64 kişi (% 97.0) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 100.0 ile 16-25 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 241. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle ilgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 36. “Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. “												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	37	92.5	210	98.1	74	100.0	18	94.7	3	100.0	342	97.7
Sahih Hadis	1	2.5	4	1.9	0	0.0	1	5.3	0	0.0	6	1.7
Mevzu Hadis	2	5.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 37 kişi (% 92.5), ön lisans mezunlarından 210 kişi (% 98.1), ilahiyat mezunlarından 74 kişi (% 100.0), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu ayeti bilmıştır. % 100.0 ile yüksek lisan ve ilahiyat mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 242. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 36. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 36. “Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	151	98.1	85	97.7	20	90.9	86	98.9	342	97.7
Sahih Hadis	1	0.6	2	2.3	2	9.1	1	1.1	6	1.7
Mevzu Hadis	2	1.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 151 kişi (% 98.1), ilçe merkezinde görev yapan 85 kişi (% 97.7), kasabada görev yapan 20 kişi (% 90.9) ve köyde görev yapan 86 kişi (% 98.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 98.9 ile köyde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili Sahih Hadis

Soru 5. “Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir.

«71

⁷¹ Buhârî, Rikâk, 28; Müslim, Cennet, 1; Tirmizî, Sıfatu'l-Cennet, 20.

Tablo 243. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 5. “Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrenmiştir. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	5	2.2	4	3.2	9	2.6
Sahih Hadis	153	68.0	71	56.8	224	64.0
Mevzu Hadis	58	25.8	45	36.0	103	29.4
Atasözü	9	4.0	5	4.0	14	4.0
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 153 kişi (% 68.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 71 kişi (% 56.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 68.0 ile bu sahih hadisi daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 244. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 5. “Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrenmiştir. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	1.6	0	0.0	6	5.1	9	2.6
Sahih Hadis	112	60.2	34	73.9	78	66.1	224	64.0
Mevzu Hadis	62	33.3	11	23.9	30	25.4	103	29.4
Atasözü	9	4.8	1	2.2	4	3.4	14	4.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 112 kişi (% 60.2), müezzinlerden 34 kişi (% 73.9), Kur'an kursu öğreticilerinden 78 kişi (66.1) bu sahi hadisi bilmişlerdir. Müezzinler % 73.9 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 245. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 5. "Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	4.8	5	3.6	1	1.0	0	0.0	9	2.6
Sahih Hadis	43	68.3	95	68.3	56	54.4	30	66.7	224	64.0
Mevzu Hadis	15	23.8	36	25.9	41	39.8	11	24.4	103	29.4
Atasözü	2	3.2	3	2.2	5	4.9	4	8.9	14	4.0
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 43 kişi (% 68.3), 31-40 yaş aralığından 95 kişi (% 68.3), 41-50 yaş aralığından 56 kişi (% 54.4) ve 51 ve üstü yaş aralığından 11 kişi (% 24.4) doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 246. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar

Soru 5. "Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	5	5.7	2	2.2	1	2.4	1	1.6	0	0.0	9	2.6
Sahih Hadis	61	69.3	65	69.9	22	53.7	35	56.5	41	62.1	224	64.0
Mevzu Hadis	19	21.6	22	23.7	16	39.0	26	41.9	20	30.3	103	29.4
Atasözü	3	3.4	4	4.3	2	4.9	0	0.0	5	7.6	14	4.0
Toplam	88	100.0	93	26.6	41	100.0	62	100.0	66	18.9	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 61 kişi (% 69.3), 6-10 yıl aralığında 65 kişi (% 69.9), 11-15 yıl aralığında 22 kişi (% 53.7), 16-25 yıl aralığında 35 kişi (% 56.5) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 41 kişi (% 62.1) bu sahih hadisi doğru cevaplandırmıştır. % 69.9 ile 6-10 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 247. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 5. "Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	5.0	4	1.9	1	1.4	2	10.5	0	0.0	9	2.6
Sahih Hadis	28	70.0	131	61.2	54	73.0	9	47.4	2	66.7	224	64.0
Mevzu Hadis	10	25.0	68	31.8	18	24.3	6	31.6	1	33.3	103	29.4
Atasözü	0	0.0	11	5.1	1	1.4	2	10.5	0	0.0	14	4.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 28 kişi (% 70.0), ön lisans mezunlarından 131 kişi (% 61.2), ilahiyat mezunlarından 54 kişi (% 73.0), diğer lisans mezunlarından 9 kişi (% 47.4) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu sahih hadisi bilmıştır. % 73.0 ile ilahiyat mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 248. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 5. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 5. “Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.3	4	4.6	1	4.5	2	2.3	9	2.6
Sahih Hadis	113	73.4	47	54.0	11	50.0	53	60.9	224	64.0
Mevzu Hadis	34	22.1	31	35.6	7	31.8	31	35.6	103	29.4
Atasözü	5	3.2	5	5.7	3	13.6	1	1.1	14	4.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 113 kişi (% 73.4), ilçe merkezinde görev yapan 47 kişi (% 54.0), kasabada görev yapan 11 kişi (% 50.0) ve köyde görev yapan 53 kişi (% 60.9) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 73.4 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili Mevzu Hadis

Soru 14. “Zinadan doğan çocuk cennete giremez. “⁷²

⁷²Suyûtî, a.g.e., II/193; Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 362; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/452

Tablo 249. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 14. “Zinadan doğan çocuk cennete giremez. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	4	1.8	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	3	1.3	3	2.4	6	1.7
Mevzu Hadis	207	92.0	115	92.0	322	92.0
Atasözü	11	4.9	7	5.6	18	5.1
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 207 kişi (% 92.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 115 kişi (% 92.0) bu soruya doğru cevap vermiştir.

Tablo 250. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 14. “Zinadan doğan çocuk cennete giremez. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	3	1.6	0	0.0	1	0.8	4	1.2
Sahih Hadis	3	1.6	0	0.0	3	2.5	6	1.7
Mevzu Hadis	172	92.5	44	95.7	106	89.8	322	92.0
Atasözü	8	4.3	2	4.3	8	6.8	18	5.1
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 172 kişi (% 92.5), müezzinlerden 44 kişi (%95.7), Kur'an kursu öğreticilerinden 106 kişi (89.8) bu mevzu haberi bilmişlerdir. Müezzinler % 95.7 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 251. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 14. "Zinadan doğan çocuk cennete giremez. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.6	1	0.7	2	1.9	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	2	3.2	3	2.2	1	1.0	0	0.0	6	1.7
Mevzu Hadis	56	88.9	132	95.0	93	90.3	41	91.1	322	92.0
Atasözü	4	6.3	3	2.2	7	6.8	4	8.9	18	5.1
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 56 kişi (% 88.9), 31-40 yaş aralığından 132 kişi (% 95.0), 41-50 yaş aralığından 93 kişi (% 90.3) ve 51 ve üstü yaş aralığından 41 kişi (% 91.1) doğru cevaplandırmıştır. % 95.0 ile 31-40 yaş grubu bu mevzu haberi daha fazla bilmiştir.

Tablo 252. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 14. "Zinadan doğan çocuk cennete giremez. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	1	1.1	1	2.4	1	1.6	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	2	2.3	2	2.2	0	0.0	2	3.2	0	0.0	6	1.7
Mevzu Hadis	82	93.2	84	90.3	38	92.7	58	93.5	60	90.9	322	92.0
Atasözü	3	3.4	6	6.5	2	4.9	1	1.6	6	9.1	18	5.1
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 82 kişi (% 93.2), 6-10 yıl aralığında 84 kişi (% 90.3), 11-15 yıl aralığında 38 kişi (% 92.7), 16-25 yıl aralığında 58 kişi (% 93.5) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 60 kişi (% 90.9) bu mevzu haberi doğru cevaplandırmıştır. % 93.5 ile 16-25 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 253. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 14. "Zinadan doğan çocuk cennete giremez. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	2.5	3	1.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4	1.2
Sahih Hadis	3	7.5	2	0.9	1	1.4	0	0.0	0	0.0	6	1.7
Mevzu Hadis	33	82.5	195	91.1	73	98.6	18	94.7	3	100.0	322	92.0
Atasözü	3	7.5	14	6.5	0	0.0	1	5.3	0	0.0	18	5.1
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 33 kişi (% 82.5), ön lisans mezunlarından 195 kişi (% 91.1), ilahiyat mezunlarından 73 kişi (% 98.6), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu mevzu rivayeti bilmiştir. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 254. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 14. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 14. “Zinadan doğan çocuk cennete giremez. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.3	0	0.0	0	0.0	2	2.3	4	1.2
Sahih Hadis	1	0.6	2	2.3	1	4.5	2	2.3	6	1.7
Mevzu Hadis	144	93.5	81	93.1	19	86.4	78	89.7	322	92.0
Atasözü	7	4.5	4	4.6	2	9.1	5	5.7	18	5.1
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 144 kişi (% 93.5), ilçe merkezinde görev yapan 81 kişi (% 93.1), kasabada görev yapan 19 kişi (% 86.4) ve köyde görev yapan 78 kişi (% 89.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 93.5 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili Atasözü

Soru 13. “Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür. “⁷³

⁷³Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s.28, Salan Yay., İstanbul, 1998.

Tablo 255. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 13. “Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0	0	0.0
Sahih Hadis	2	0.9	0	0	2	0.5
Mevzu Hadis	2	0.9	3	2.4	5	1.4
Atasözü	221	98.2	122	97.6	345	98.6
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 221 kişi (% 98.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 122 kişi (% 97.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 98.2 ile bu atasözünü daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 256. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 13. “Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	1	0.5	1	2.2	0	0.0	2	0.6
Mevzu Hadis	3	1.6	0	0.0	2	1.7	5	1.4
Atasözü	182	97.8	45	97.8	116	98.3	343	98.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 182 kişi (% 97.8), müezzinlerden 45 kişi (%97.8), Kur'an kursu öğreticilerinden 116 kişi (98.3) bu mevzu atasözünü bilmıştır. Kur'an kursu öğreticileri % 98.3 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmıştır.

Tablo 257. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 13. "Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	0	0.0	1	0.7	1	1.0	0	0.0	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	2	1.4	2	1.9	1	2.2	5	1.4
Atasözü	63	100.0	136	97.8	100	97.1	44	97.8	343	98.0
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 63 kişi (% 100.0), 31-40 yaş aralığından 136 kişi (% 97.8), 41-50 yaş aralığından 100 kişi (% 97.1) ve 51 ve üstü yaş aralığından 44 kişi (% 97.8) doğru cevaplandırmıştır. % 100.0 ile 18-31 yaş grubu bu atasözünü daha fazla bilmıştır.

Tablo 258. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 13. "Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	0	0.0	1	1.1	0	0.0	1	1.6	0	0.0	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	2	2.2	1	2.4	1	1.6	1	1.5	5	1.4
Atasözü	88	100.0	90	96.8	40	97.6	60	96.8	65	98.5	343	98.0
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 88 kişi (% 100.0), 6-10 yıl aralığında 90 kişi (% 96.8), 11-15 yıl aralığında 40 kişi (% 97.6), 16-25 yıl aralığında 60 kişi (% 96.8) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 65 kişi (% 98.5) bu atasözünü doğru cevaplandırmıştır. % 98.5 ile 26 ve üzeri yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 259. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 13. "Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Mevzu Hadis	0	0.0	5	2.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	1.4
Atasözü	40	100.0	207	96.7	74	100.0	19	100.0	3	100.0	343	98.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 40 kişi (% 100.0), ön lisans mezunlarından 207 kişi (% 96.7), ilahiyat mezunlarından 74 kişi (%100.0), diğer lisans mezunlarından 19 kişi (% 100.0) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu atasözünü bilmiştir. Yüksek lisans, diğer lisans, ilahiyat ve ihl mezunları % 100.0 ile başarılı olmuştur.

Tablo 260. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili 13. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 13. "Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	2	1.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Mevzu Hadis	1	0.6	2	2.3	0	0.0	2	2.3	5	1.4
Atasözü	151	98.1	85	97.7	22	100.0	85	97.7	343	98.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 151 kişi (% 98.1), ilçe merkezinde görev yapan 85 kişi (% 97.7), kasabada görev yapan 22 kişi (% 100.0) ve köyde görev yapan 85 kişi (% 97.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile kasabada görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Ölüm, Cennet ve Cehennemle İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Ölüm, Cennet ve Cehennemle İlgili ayet % 97.7 oranı ile bilinmiştir. Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Bağımsız değişkenler bağlamında eğitim durumları ile bu ayeti bilme arasındaki farklılaşmaya ilişkin istatistiksel analiz yapılan sonuçlara bakıldığında, eğitim durumu ile bu ayeti bilme arasında $p= 0.017 < 0.05$ olduğundan anlamlı bir fark vardır. Yüksek lisans ve ilahiyat mezunlarının hepsi bu ayeti bilmiştir. Bu ayeti bilmede eğitim durumu değişkeninin etkili olduğu görülmektedir.

Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir, sahih hadisini bilmede Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Müezzinler diğer meslektaşlarından daha başarılı olmuştur. Müezzinlerden % 23.9 imamlardan % 33.2 ve Kur'an kursu öğreticilerinden % 25.4 bu sahîh hadîse mevzu hadîstir, cevabını vermiştir. Din görevlilerinin Buhari, Müslim ve Tirmizî gibi hadîs alanından en değerli kaynak eserlerde geçmesine rağmen sahîh hadîs ile mevzu hadîsleri ayıramadığı görülmektedir. Hadîs kitaplarını kütüphanelerinde bulundurma ve okuma oranlarına bakıldığında bu alanda yetersiz oldukları görülmektedir. Bağımsız değişkenler bağlamında görev yerleri ile bu sahîh hadîsi bilme arasındaki farklılaşmaya ilişkin istatistiksel analiz yapılan sonuçlara bakıldığında, eğitim durumu ile bu ayeti bilme arasında $p= 0.019 < 0.05$ olduğundan anlamlı bir fark vardır. Görev yerlerinin bu hadîsi bilmeyi anlamlı bir şekilde etkilediği görülmektedir. İl merkezinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

Zinadan doğan çocuk cennete giremez mevzu haberini bilme oranları iki ilde eşittir. Müezzinler daha başarılı olmuştur. Yüksek lisans mezunlarının tamamı bu rivayeti bilmiştir.

Konu ile ilgili atasözü % 98.6 oranında bilinmiştir. Yüksek lisans, diğer lisans, ilahiyat ve ihl mezunlarının tamamı bu atasözünü bilmiştir.

2.2.8. Zühd İle İlgili İfadeler

Zühd İle İlgili Ayet

*Soru 15. "Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır."*⁷⁴

---

⁷⁴Talak, 65/2-3

Tablo 261. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 15. “Kim Allah’a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	185	82.2	93	74.4	278	79.4
Sahih Hadis	36	16.0	32	16.7	68	19.4
Mevzu Hadis	3	1.3	0	0.0	3	0.9
Atasözü	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 185 kişi (% 82.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 93 kişi (% 74.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 82.2 ile bu ayeti daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 262. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 15. “Kim Allah’a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	144	77.4	39	84.8	95	80.5	278	79.4
Sahih Hadis	38	20.4	7	15.2	23	19.5	68	19.4
Mevzu Hadis	3	1.6	0	0.0	0	0.0	3	0.9
Atasözü	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 144 kişi (% 77.4), müezzinlerden 39 kişi (% 84.8), Kur'an kursu öğretmenlerinden 95 kişi (80.5) bu ayeti bilmıştır. Müezzinler % 84.8 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmıştır.

Tablo 263. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 15. "Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	55	87.3	105	75.5	81	78.6	37	82.2	278	79.4
Sahih Hadis	7	11.1	33	23.7	20	19.4	8	17.8	68	19.4
Mevzu Hadis	1	1.6	0	0.0	2	1.9	0	0.0	3	0.9
Atasözü	0	0.0	1	0.7	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 55 kişi (% 87.3), 31-40 yaş aralığından 105 kişi (% 75.5), 41-50 yaş aralığından 81 kişi (% 78.6) ve 51 ve üstü yaş aralığından 37 kişi (% 82.2) doğru cevaplandırmıştır. % 87.3 ile 18-31 yaş grubu bu ayeti daha fazla bilmıştır.

Tablo 264. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 15. "Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır."												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	74	84.1	75	80.6	30	73.2	41	66.1	58	87.9	278	79.4
Sahih Hadis	14	15.9	16	17.2	11	26.8	19	30.6	8	12.1	68	19.4
Mevzu Hadis	0	0.0	1	1.1	0	0.0	2	3.2	0	0.0	3	0.9
Atasözü	0	0.0	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 74 kişi (% 84.1), 6-10 yıl aralığında 75 kişi (% 80.6), 11-15 yıl aralığında 30 kişi (% 73.2), 16-25 yıl aralığında 41 kişi (% 66.1) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 58 kişi (% 87.9) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 87.9 ile 26 ve üzeri görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 265. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 15. "Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır."												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	34	85.0	172	80.4	57	77.0	13	68.4	2	66.7	278	79.4
Sahih Hadis	6	15.0	39	18.2	17	23.0	5	26.3	1	33.3	68	19.4
Mevzu Hadis	0	0.0	2	0.9	0	0.0	1	5.3	0	0.0	3	0.9
Atasözü	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 34 kişi (% 85.0), ön lisans mezunlarından 172 kişi (% 80.4), ilahiyat mezunlarından 57 kişi (% 77.0), diğer lisans mezunlarından 13 kişi (% 68.4) ve yüksek lisans mezunlarından 1 kişi (% 33.3) bu ayeti bilmıştır. % 85.0 ile ihl mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 266. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile ilgili 15. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 15. “Kim Allah’a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	126	81.8	71	81.6	19	86.4	62	71.3	278	79.4
Sahih Hadis	28	18.2	16	18.4	3	13.6	21	24.1	68	19.4
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	3.4	3	0.9
Atasözü	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.1	1	0.3
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 126 kişi (% 81.8), ilçe merkezinde görev yapan 71 kişi (% 81.6), kasabada görev yapan 19 kişi (% 86.4) ve köyde görev yapan 62 kişi (% 71.3) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 86.4 ile kasabada görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Zühd ile İlgili Sahih Hadis

Soru 12. “*Âdemoğlu ile beraber şu iki şey de büyür. Mal sevgisi, uzun emel.*

“75

⁷⁵Buhârî, Rikâk, 5; Müslim, Zekat, 120; Tirmizî, Zühd, 40.

Tablo 267. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 12. “Âdemoğlu ile beraber şu iki şey de büyür. Mal sevgisi, uzun emel. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	7	3.1	10	8.0	17	4.9
Sahih Hadis	180	80.0	96	76.8	276	78.9
Mevzu Hadis	33	14.7	15	12.0	48	13.7
Atasözü	5	2.2	4	3.2	9	2.5
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 180 kişi (% 80.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 96 kişi (% 76.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 80.0 ile bu sahih hadisi daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 268. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 12. “Âdemoğlu ile beraber şu iki şey de büyür. Mal sevgisi, uzun emel. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	10	5.4	2	4.3	5	4.2	17	4.9
Sahih Hadis	144	77.4	36	78.3	96	81.4	276	78.9
Mevzu Hadis	28	15.1	7	15.2	13	11.0	48	13.7
Atasözü	4	2.2	1	2.2	4	3.4	9	2.5
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 144 kişi (% 77.4), müezzinlerden 36 kişi (% 78.3), Kur'an kursu öğreticilerinden 96 kişi (81.4) bu soruyu bilmişlerdir. Kur'an kursu öğreticileri % 81.4 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 269. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 12. "Âdemoğlu ile beraber şu iki şey de büyü. Mal sevgisi, uzun emel."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	6	9.5	5	3.6	2	1.9	4	8.9	17	4.9
Sahih Hadis	48	82.7	115	82.7	85	82.5	28	62.2	276	78.9
Mevzu Hadis	7	12.9	18	12.9	11	10.7	12	26.7	48	13.7
Atasözü	2	0.7	1	0.7	5	4.9	1	2.2	9	2.5
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 48 kişi (% 82.7), 31-40 yaş aralığından 115 kişi (% 82.7), 41-50 yaş aralığından 85 kişi (% 82.5) ve 51 ve üstü yaş aralığından 28 kişi (% 62.2) doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 270. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar

Soru 5. "Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	7	8.0	3	3.2	2	4.9	1	1.6	4	6.1	17	4.9
Sahih Hadis	69	78.4	75	80.6	33	80.5	50	80.6	49	74.2	276	78.9
Mevzu Hadis	10	11.4	14	15.1	4	9.8	9	14.5	11	16.7	48	13.7
Atasözü	2	2.3	1	1.1	2	4.9	2	3.2	2	3.0	9	2.5
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 69 kişi (% 78.4), 6-10 yıl aralığında 75 kişi (% 80.6), 11-15 yıl aralığında 33 kişi (% 80.5), 16-25 yıl aralığında 50 kişi (% 80.6) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 49 kişi (% 74.2) bu sahih hadis, doğru cevaplandırmıştır.

Tablo 271. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 12. "Âdemoğlu ile beraber şu iki şey de büyür. Mal sevgisi, uzun emel. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	6	15.0	9	4.2	1	1.4	1	5.3	0	0.0	17	4.9
Sahih Hadis	30	75.0	166	77.6	63	85.1	14	73.7	3	100.0	276	78.9
Mevzu Hadis	3	7.5	32	15.0	10	13.5	3	15.8	0	0.0	48	13.7
Atasözü	1	2.5	7	3.3	0	0.0	1	5.3	0	0.0	9	2.5
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 30 kişi (% 75.0), ön lisans mezunlarından 166 kişi (% 77.6), ilahiyat mezunlarından 63 kişi (%85.1), diğer lisans mezunlarından 14 kişi (% 73.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu sahih hadisi bilmıştır. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 272. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 12. “Âdemoğlu ile beraber şu iki şey de büyür. Mal sevgisi, uzun emel. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	8	5.2	5	5.7	0	0.0	4	4.6	17	4.9
Sahih Hadis	125	81.2	66	75.9	16	72.7	69	79.3	276	78.9
Mevzu Hadis	18	11.7	12	13.8	5	22.7	13	14.9	48	13.7
Atasözü	3	1.9	4	4.6	1	4.5	1	1.1	9	2.5
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 125 kişi (% 81.2), ilçe merkezinde görev yapan 66 kişi (% 75.9), kasabada görev yapan 16 kişi (% 72.7) ve köyde görev yapan 69 kişi (% 79.3) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 81.2 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Zühd ile İlgili Mevzu Hadis

Soru 21. “Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim. “⁷⁶

⁷⁶Sehâvi, El- Makâsîdu'l-Hasene, 300; Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 254; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/113.

Tablo 273. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 21. “Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	70	31.1	53	42.4	123	35.1
Mevzu Hadis	147	65.3	70	56.0	217	62.0
Atasözü	8	3.6	2	1.6	10	2.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 147 kişi (% 65.3) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 70 kişi (% 56.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 65.3 ile bu mevzu haberi daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 274. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 21. “Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	64	34.4	16	34.8	43	36.4	123	35.1
Mevzu Hadis	115	61.8	30	65.2	72	61.0	217	62.0
Atasözü	7	3.8	0	0.0	3	2.5	10	2.9
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 115 kişi (% 61.8), müezzinlerden 30 kişi (% 65.2), Kur'an kursu öğreticilerinden 72 kişi (% 61.0) bu mevzu haberi bilmişlerdir. Müezzinler % 65.2 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 275. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 21. "Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim."										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	27	42.9	51	36.7	33	32.0	12	26.7	123	35.1
Mevzu Hadis	33	52.4	86	61.9	66	64.1	32	71.1	217	62.0
Atasözü	3	4.8	2	1.4	4	3.9	1	2.2	10	2.9
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 33 kişi (% 52.4), 31-40 yaş aralığından 86 kişi (% 61.9), 41-50 yaş aralığından 66 kişi (% 64.1) ve 51 ve üstü yaş aralığından 32 kişi (% 71.1) doğru cevaplandırmıştır. % 71.1 ile 51 ve üstü yaş grubu bu mevzu haberi daha fazla bilmiştir.

Tablo 276. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Ölüm, Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 21. "Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	36	40.9	39	41.9	12	29.3	17	27.4	19	28.8	123	35.1
Mevzu Hadis	49	55.7	53	57.0	28	68.3	42	67.7	45	68.2	217	62.0
Atasözü	3	3.4	1	1.1	1	2.4	3	4.8	2	3.0	10	2.9
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 49 kişi (% 55.7), 6-10 yıl aralığında 53 kişi (% 57.0), 11-15 yıl aralığında 28 kişi (% 68.3), 16-25 yıl aralığında 42 kişi (% 67.7) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 45 kişi (% 68.2) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır

Tablo 277. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 21. "Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	11	27.5	77	36.0	31	41.9	3	15.8	1	33.3	123	35.1
Mevzu Hadis	26	65.0	131	61.2	43	58.1	15	78.9	2	66.7	217	62.0
Atasözü	3	7.5	6	2.8	0	0.0	1	5.3	0	0.0	10	2.9
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 26 kişi (% 65.0), ön lisans mezunlarından 131 kişi (% 61.2), ilahiyat mezunlarından 43 kişi (% 58.1), diğer lisans mezunlarından 15 kişi (% 78.9) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu mevzu haberi bilmiştir. % 78.9 ile diğer lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 278. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 21. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 21. "Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Sahih Hadis	46	29.9	36	41.4	11	50.0	30	34.5	123	35.1
Mevzu Hadis	103	66.9	50	57.5	10	45.5	54	62.1	217	62.0
Atasözü	5	3.2	1	1.1	1	4.5	3	3.4	10	2.9
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 103 kişi (% 66.9), ilçe merkezinde görev yapan 50 kişi (% 57.5), kasabada görev yapan 10 kişi (% 45.5) ve köyde görev yapan 54 kişi (% 62.1) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 66.9 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Zühd ile İlgili Atasözü

Soru 28. "Az veren candan, çok veren maldan verir. "⁷⁷

⁷⁷Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s.48, Salan Yay., İstanbul, 1998.

Tablo 279. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 28. “Az veren candan, çok veren maldan verir. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	0.9	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	2	0.9	1	0.8	3	0.9
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Atasözü	221	98.2	124	99.2	345	98.5
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 221 kişi (% 98.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 124 kişi (% 99.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri % 99.2 ile bu atasözünü daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 280. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 28. “Az veren candan, çok veren maldan verir. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	2	1.1	0	0.0	1	0.8	3	0.9
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Atasözü	182	97.8	46	100.0	117	92.8	345	98.6
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmam olarak görev yapanlardan 182 kişi (% 97.8), müezzin olarak görev yapanlardan 46 kişi (% 100) ve Kur'an Kursu öğreticisi olarak görev yapanlardan 117 kişi (% 92.8) bu atasözünü doğru cevap vermiştir. Müezzinler % 100 ile diğer din görevlilerinden daha başarılı olmuştur.

Tablo 281. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 28. "Az veren candan, çok veren maldan verir. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	2	3.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	0	0.0	1	0.7	1	1.0	1	2.2	3	0.9
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Atasözü	61	96.8	138	99.3	102	99.0	44	97.8	345	98.6
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 61 kişi (% 96.8), 31-40 yaş aralığından 138 kişi (% 99.3), 41-50 yaş aralığından 102 kişi (% 99.0) ve 51 ve üstü yaş aralığından 44 kişi (% 97.8) doğru cevaplandırmıştır. % 99.3 ile 31-40 yaş grubu bu atasözünü daha fazla bilmıştır.

Tablo 282. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 28. "Az veren candan, çok veren maldan verir. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	1.1	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	0	0.0	1	1.1	0	0.0	0	0.0	2	3.0	3	0.9
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Atasözü	87	98.9	91	97.8	41	100.0	62	100.0	64	97.0	345	98.6
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 87 kişi (% 98.9), 6-10 yıl aralığında 91 kişi (% 97.8), 11-15 yıl aralığında 41 kişi (% 100.0), 16-25 yıl aralığında 62 kişi (% 100.0) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 64 kişi (% 97.0) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 100.0 ile 11-15 ve 16-25 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 283. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 28. "Az veren candan, çok veren maldan verir. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	2.5	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Sahih Hadis	0	0.0	3	1.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	0.9
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Atasözü	39	97.5	210	98.1	74	100.0	19	100.0	3	100.0	345	98.6
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 39 kişi (% 97.5), ön lisans mezunlarından 210 kişi (% 98.1), ilahiyat mezunlarından 74 kişi (% 100.0), diğer lisans mezunlarından 19 kişi (% 100.0) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu atasözünü bilmiştir. % 100.0 ile yüksek lisans, diğer lisans ve ilahiyat mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 284. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Zühd ile İlgili 28. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 28. "Az veren candan, çok veren maldan verir. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	2.3	2	0.6
Sahih Hadis	1	0.6	0	0.0	1	4.5	1	1.1	3	0.9
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Atasözü	153	99.4	87	100.0	21	95.5	84	96.6	345	98.6
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 153 kişi (% 99.4), ilçe merkezinde görev yapan 87 kişi (% 100.0), kasabada görev yapan 21 kişi (% 95.5) ve köyde görev yapan 84 kişi (% 90.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile ilçe merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Zühd İle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Zühdle ilgili ayeti bilmede Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Görev türlerine göre müezzinler daha başarılı olmuştur. Müezzinlerden % 15.2 imamlardan % 20.4 Kur'an kursu öğreticilerinden 15.1 bu ayete sahih hadistir cevabını vermiştir. Din görevlilerinin ayet ile hadis arasında

ayırım yapamadığı görülmektedir. Bu bağlamda Kur'an-ı Kerim'in metnini okuduğu kadar anlamını da okuması gerekir.

Zühdle ilgili sahih hadisi bilmede Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğreticileri bu hadisi bilmede daha başarılı olmuştur. İmamlardan % 15.1 müezzinlerden % 15.2 ve Kur'an kursu öğreticilerinden % 11.0 bu sahih hadise mevzu hadistir cevabını vermiştir. Din görevlilerinin Buhari, Müslim ve Tirmizî gibi Kütüb-i Sitte'nin en önemli kitaplarında geçmesine rağmen bu sahih hadisi bilmediği ve mevzu olarak değerlendirildiği görülmektedir. Eğitim durumlarının bu hadisi bilmede etkili olduğu görülmektedir. Yüksek lisans mezunlarının tamamı bu hadisi bilmıştır. Hadisi bilmede başarı sırası; ilahiyat mezunları ve ön lisans mezunları şeklindedir.

Görev yerleri ile bu hadisin bilinmesi arasında farklılaşmaya ilişkin istatistiksel analizi yapılan sonuçlara bakıldığında; görev yeri ile bu hadisin bilinmezi arasında $p=0.023<0.05$ olduğunda anlamlı düzeyde fark vardır. İl merkezinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

Zühdle ilgili mevzu haberi bilmede Kütahya'da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Kur'an kursu öğreticileri daha başarılı olmuştur. İmamlarda % 34.4 müezzinlerden % 36.4 ve Kur'an kursu öğreticilerinden % 34.8 bu mevzu rivâyete sahih hadistir, cevabını vermiştir.

Zühdle ilgili atasözünü sadece 5 kişi yanlış cevaplandırmıştır. Varlıklı olmayan kimsenin yardım veya hediye olarak az miktarda bir şey vermesi büyük bir fedakârlıktır. Aynı durum varlıklı bir kimse için büyük bir fedakârlık olarak değerlendirilmez. Bu manada yer alan atasözü toplumsal olarak kabul görmesi ve işlevsellik arz etmesi sebebi ile bilindiği kanaatindeyiz.

2.2.9. Toplumsal İlişkiler İle İlgili İfadeler

Toplumsal İlişkilerle İlgili Ayet

Soru 22. “Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?”⁷⁸

Tablo 285. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 22. “Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?”						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	180	80.0	99	79.2	279	79.7
Sahih Hadis	42	18.7	26	20.8	68	19.4
Mevzu Hadis	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Atasözü	2	0.9	0	0.0	2	0.6
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 180 kişi (% 80.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 99 kişi (% 79.2) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 80.0 ile bu ayeti daha fazla bilmişlerdir.

⁷⁸Hucurât, 49/12.

Tablo 286. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 22. "Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?"									
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Ayet	146	78.5	36	78.3	97	82.2	279	79.7	
Sahih Hadis	39	21.0	9	19.6	20	16.9	68	19.4	
Mevzu Hadis	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3	
Atasözü	0	0.0	1	2.2	1	0.8	2	0.6	
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0	

İmamlardan 146 kişi (% 78.5), müezzinlerden 36 kişi (% 78.3), Kur'an kursu öğretmenlerinden 97 kişi (% 82.2) bu atasözünü bilmişlerdir. Kur'an kursu öğretmenleri % 82.2 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 287. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 22. "Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?"										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	47	74.6	111	79.9	81	78.6	40	88.9	279	79.7
Sahih Hadis	16	25.4	26	18.7	21	20.4	5	11.1	68	19.4
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	1	1.0	0	0.0	1	0.3
Atasözü	0	0.0	2	1.4	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 47 kişi (% 74.6), 31-40 yaş aralığından 111 kişi (% 79.9), 41-50 yaş aralığından 81 kişi (% 78.6) ve 51 ve üstü yaş aralığından 40 kişi (% 88.9) doğru cevaplandırmıştır. % 88.9 ile 51 ve üstü yaş grubu bu ayeti daha fazla bilmıştır.

Tablo 288. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 22. "Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?"												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	69	78.4	71	76.3	35	85.4	51	82.3	53	80.3	279	79.7
Sahih Hadis	19	21.6	21	22.6	6	14.6	9	14.5	13	19.7	68	19.4
Mevzu Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	0.3
Atasözü	0	0.0	1	1.1	0	0.0	1	1.6	0	0.0	2	0.6
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 69 kişi (% 78.4), 6-10 yıl aralığında 71 kişi (% 76.3), 11-15 yıl aralığında 35 kişi (% 85.4), 16-25 yıl aralığında 51 kişi (% 82.3) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 53 kişi (% 80.3) bu ayeti doğru cevaplandırmıştır. % 85.4 ile 11-15 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 289. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 22. "Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?"												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	32	80.0	166	77.6	65	87.8	15	78.9	1	33.3	279	79.7
Sahih Hadis	8	20.0	45	21.0	9	12.2	4	21.1	2	66.7	68	19.4
Mevzu Hadis	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Atasözü	0	0.0	2	0.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 32 kişi (% 80.0), ön lisans mezunlarından 166 kişi (% 77.6), ilahiyat mezunlarından 65 kişi (% 87.8), diğer lisans mezunlarından 15 kişi (% 78.9) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu sahîh hadisi bilmiştir. % 87.8 ile ilahiyat mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 290. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 22. Sıradaki Ayete Verdikleri Cevaplar

Soru 22. "Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?"										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	125	81.2	74	85.1	16	72.7	64	73.6	279	79.7
Sahih Hadis	27	17.5	12	13.8	6	27.3	23	26.4	68	19.4
Mevzu Hadis	1	0.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Atasözü	1	0.6	1	1.1	0	0.0	0	0.0	2	0.6
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 125 kişi (% 81.2), ilçe merkezinde görev yapan 74 kişi (% 85.1), kasabada görev yapan 16 kişi (% 72.7) ve köyde görev yapan 64 kişi (% 73.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 85.1 ile ilçe merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Toplumsal İlişkilerle İlgili Sahih Hadis

Soru 27. "Kişiye duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter." ⁷⁹

⁷⁹Müslim, Mukaddime, 8; Ebû Dâvûd, Edeb, 87.

Tablo 291. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 27. “Kişiyi duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	13	5.8	11	8.8	24	6.9
Sahih Hadis	198	88.0	107	85.6	305	87.1
Mevzu Hadis	12	5.3	5	4.0	17	4.9
Atasözü	2	0.9	2	1.6	4	1.1
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 198 kişi (% 88.0) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 107 kişi (% 85.6) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 88.0 ile bu sahih hadisi daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 292. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 12. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 27. “Kişiyi duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	14	7.5	5	10.9	5	4.2	24	6.9
Sahih Hadis	158	84.9	39	84.8	108	91.5	305	87.1
Mevzu Hadis	12	6.5	1	2.2	4	3.4	17	4.9
Atasözü	2	1.1	1	2.2	1	0.8	4	1.1
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 158 kişi (% 84.9), müezzinlerden 39 kişi (% 84.8), Kur'an kursu öğretmenlerinden 108 kişi (91.5) bu sahih hadisi bilmişlerdir. Kur'an kursu öğretmenleri % 91.5 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 293. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 27. "Kişiye duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	5	7.9	8	5.8	7	6.8	4	8.9	24	6.9
Sahih Hadis	58	92.1	125	89.9	90	87.4	32	71.1	305	87.1
Mevzu Hadis	0	0.0	4	2.9	5	4.9	8	17.8	17	4.9
Atasözü	0	0.0	2	1.4	1	1.0	1	2.2	4	1.1
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 58 kişi (% 92.1), 31-40 yaş aralığından 125 kişi (% 89.9), 41-50 yaş aralığından 90 kişi (% 87.4) ve 51 ve üstü yaş aralığından 32 kişi (% 71.1) doğru cevaplandırmıştır. % 92.1 ile 18-31 yaş grubu bu sahih hadisi daha fazla bilmiştir.

Tablo 294. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Cevaplar

Soru 27. "Kişiyi duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	7	8.0	7	7.5	1	2.4	3	4.8	6	9.1	24	6.9
Sahih Hadis	80	90.9	79	84.9	40	97.6	56	90.3	50	75.8	305	87.1
Mevzu Hadis	1	1.1	6	6.5	0	0.0	2	3.2	8	12.1	17	4.9
Atasözü	0	0.0	1	1.1	0	0.0	1	1.6	2	3.0	4	1.1
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 80 kişi (% 90.9), 6-10 yıl aralığında 79 kişi (% 84.9), 11-15 yıl aralığında 40 kişi (% 97.6), 16-25 yıl aralığında 56 kişi (% 90.3) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 50 kişi (% 75.8) bu sahih hadisi doğru cevaplandırmıştır. % 97.6 ile 11-15 yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 295. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 27. "Kişiyi duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	6	22.5	12	5.6	2	2.7	1	5.3	0	0.0	24	6.9
SahihHadis	30	75.0	187	87.4	70	94.6	15	78.9	3	100.0	305	87.1
Mevzu Hadis	1	2.5	12	5.6	2	2.7	2	10.5	0	0.0	17	4.9
Atasözü	0	0.0	3	1.4	0	0.0	1	5.3	0	0.0	4	1.1
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 30 kişi (% 75.0), ön lisans mezunlarından 187 kişi (% 87.4), ilahiyat mezunlarından 70 kişi (% 94.6), diğer lisans mezunlarından 15 kişi (% 78.9) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu sahih hadisi bilmıştır. % 100.0 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 296. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 27. Sıradaki Sahih Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 27. “Kişiyi duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	6	3.9	10	11.5	1	4.5	7	8.0	24	6.9
Sahih Hadis	140	90.9	74	85.1	19	86.4	72	82.8	305	87.1
Mevzu Hadis	7	4.5	1	1.1	2	9.1	7	8.0	17	4.9
Atasözü	1	0.6	2	2.3	0	0.0	1	1.1	4	1.1
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	50	100.0

İl merkezinde görev yapan 140 kişi (% 90.9), ilçe merkezinde görev yapan 74 kişi (% 85.1), kasabada görev yapan 19 kişi (% 86.4) ve köyde görev yapan 72 kişi (% 82.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 90.9 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Toplumsal İlişkilerle İlgili Mevzu Hadis

Soru 30. “Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın.”⁸⁰

⁸⁰Aliyyü'l-Kârî, El-Esrârü'l-Merfâ, 300; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/253.

Tablo 297. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 30. “Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın.. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	28	12.4	19	15.2	47	13.4
Sahih Hadis	89	39.6	43	34.4	132	37.7
Mevzu Hadis	103	45.8	58	46.4	161	46.0
Atasözü	5	2.2	5	4.0	10	2.9
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 103 kişi (% 45.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 58 kişi (% 46.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. Kütahya’da görev yapan din görevlileri % 45.8 ile bu mevzu haberi daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 298. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 30. “Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın.. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	21	11.3	5	10.9	21	17.8	47	13.4
Sahih Hadis	72	38.7	17	37.0	43	36.4	132	37.7
Mevzu Hadis	85	45.7	24	52.2	52	44.1	161	46.0
Atasözü	8	4.3	0	0.0	2	1.7	10	2.9
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 85 kişi (% 45.7), müezzinlerden 24 kişi (% 52.2), Kur'an kursu öğreticilerinden 52 kişi (% 44.1) bu atasözünü bilmişlerdir. Müezzinler % 52.1 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 299. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 30. "Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	13	20.6	21	15.1	10	9.7	3	6.7	47	13.4
Sahih Hadis	29	46.0	52	37.4	38	36.9	13	28.9	132	37.7
Mevzu Hadis	21	33.3	63	45.3	48	46.6	29	64.4	161	46.0
Atasözü	0	0.0	3	2.2	7	6.8	0	0.0	10	2.9
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	29.4	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 21 kişi (% 33.3), 31-40 yaş aralığından 63 kişi (% 45.3), 41-50 yaş aralığından 48 kişi (% 46.6) ve 51 ve üstü yaş aralığından 29 kişi (% 64.4) doğru cevaplandırmıştır. % 64.4 ile 51 ve üstü yaş grubu bu mevzu haberi daha fazla bilmiştir.

Tablo 300. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 30. "Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	16	18.2	15	16.1	2	4.9	6	9.7	8	12.1	47	13.4
Sahih Hadis	31	35.2	41	44.1	18	43.9	22	35.5	20	30.3	132	37.7
Mevzu Hadis	41	46.6	34	36.6	19	46.3	30	48.4	37	56.1	161	46.0
Atasözü	0	0.0	3	3.2	2	4.9	4	6.5	1	1.5	10	2.9
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 41 kişi (% 46.6), 6-10 yıl aralığında 34 kişi (% 36.6), 11-15 yıl aralığında 19 kişi (% 46.3), 16-25 yıl aralığında 30 kişi (% 48.4) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 37 kişi (% 56.1) bu mevzu rivayeti doğru cevaplandırmıştır. % 56.1 ile 26 ve üzeri yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 301. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 30. "Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	8	20.0	27	12.6	9	12.2	3	15.8	0	0.0	47	13.4
Sahih Hadis	21	52.5	86	40.2	20	27.0	4	21.1	1	33.3	132	37.7
Mevzu Hadis	11	27.5	93	43.5	44	59.5	11	57.9	2	66.7	161	46.0
Atasözü	0	0.0	8	3.7	1	1.4	1	5.3	0	0.0	10	2.9
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 11 kişi (% 27.5), ön lisans mezunlarından 93 kişi (% 43.5), ilahiyat mezunlarından 44 kişi (% 59.5), diğer lisans mezunlarından 11 kişi (% 57.9) ve yüksek lisans mezunlarından 2 kişi (% 66.7) bu mevzu rivayeti bilmiştir. % 66.7 ile yüksek lisans mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 302. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 30. Sıradaki Mevzu Hadise Verdikleri Cevaplar

Soru 30. "Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın. "										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	27	17.5	12	13.8	2	9.1	6	6.9	47	13.4
Sahih Hadis	50	32.5	31	35.6	10	45.5	41	47.1	132	37.7
Mevzu Hadis	74	48.1	41	47.1	10	45.5	36	41.4	161	46.0
Atasözü	3	1.9	3	3.4	0	0.0	4	4.6	10	2.9
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 74 kişi (% 48.1), ilçe merkezinde görev yapan 41 kişi (% 47.1), kasabada görev yapan 10 kişi (% 45.5) ve köyde görev yapan 36 kişi (% 41.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 48.1 ile il merkezinde görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Toplumsal İlişkilerle İlgili Atasözü

Soru 23. "İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. "81

⁸¹Yurtbaşı, Sınıflandırılmış Türk Atasözleri, s.140, Özdemir Yay., Ankara, 1994.

Tablo 303. Kütahya ve Eskişehir’de Görev Yapan Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 23. “İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. “						
	Kütahya		Eskişehir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	1	0.4	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	3	1.3	2	1.6	5	1.4
Atasözü	223	97.8	123	98.4	343	98.0
Toplam	225	100.0	125	100.0	350	100.0

Kütahya’da görev yapan din görevlilerinden 223 kişi (% 97.8) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlilerinden ise 123 kişi (% 98.4) bu soruya doğru cevap vermiştir. Eskişehir’de görev yapan din görevlileri % 98.4 ile bu atasözünü daha fazla bilmişlerdir.

Tablo 304. Görev Unvanlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 23. “İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. “								
	İmam		Müezzin		K.K. Öğreticisi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	1	0.5	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	1	2.2	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	3	1.6	0	0.0	2	1.7	5	1.4
Atasözü	182	97.8	45	97.8	116	98.3	343	98.0
Toplam	186	100.0	46	100.0	118	100.0	350	100.0

İmamlardan 182 kişi (% 97.8), müezzinlerden 45 kişi (% 97.7), Kur'an kursu öğreticilerinden 116 kişi (% 98.3) bu atasözünü bilmişlerdir. Müezzinler % 97.8 ile bu soruyu diğer din görevlilerinden daha fazla bilmiştir.

Tablo 305. Yaş Gruplarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 23. "İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. "										
	18-31		31-40		41-50		51 ve Üstü		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	0.7	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	1	0.7	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	1	1.6	2	1.4	2	1.9	0	0.0	5	1.4
Atasözü	62	98.4	135	97.1	101	98.1	45	100.0	343	98.0
Toplam	63	100.0	139	100.0	103	100.0	45	100.0	350	100.0

Yaş gruplarından 18-31 yaş aralığında 62 kişi (% 98.4), 31-40 yaş aralığından 135 kişi (% 97.1), 41-50 yaş aralığından 101 kişi (% 98.1) ve 51 ve üstü yaş aralığından 45 kişi (% 100.0) doğru cevaplandırmıştır. % 100.0 ile 51 ve üstü yaş grubu bu atasözünü daha fazla bilmiştir.

Tablo 306. Hizmet Yılına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 23. "İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. "												
	1-5		6-10		11-15		16-25		26 ve Üzeri		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	1.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	0	0.0	3	3.2	0	0.0	2	3.2	0	0.0	5	1.4
Atasözü	88	100.0	89	95.7	41	100.0	59	95.2	66	100.0	343	98.0
Toplam	88	100.0	93	100.0	41	100.0	62	100.0	66	100.0	350	100.0

Hizmet yılı 1-5 aralığında 88 kişi (% 100.0), 6-10 yıl aralığında 89 kişi (% 95.7), 11-15 yıl aralığında 41 kişi (% 100.0), 16-25 yıl aralığında 59 kişi (% 95.2) ve 26 ve üzeri görev yapanlardan 66 kişi (% 100.0) bu atasözünü doğru cevaplandırmıştır. % 100.0 ile 1-5, 11-15 ve 26 ve üzeri yıl görev yapanlar daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 307. Eğitim Durumlarına Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 23. "İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. "												
	İhl		Ön lisans		İlahiyat		Diğer Lisans		Yüksek Lisans		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	1	0.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	0	0.0	4	1.9	0	0.0	1	5.2	0	0.0	5	1.4
Atasözü	40	100.0	208	97.2	74	100.0	18	94.7	3	100.0	343	98.0
Toplam	40	100.0	214	100.0	74	100.0	19	100.0	3	100.0	350	100.0

İhl mezunlarından 40 kişi (% 100.0), ön lisans mezunlarından 208 kişi (% 97.2), ilahiyat mezunlarından 74 kişi (% 100.0), diğer lisans mezunlarından 18 kişi (% 94.7) ve yüksek lisans mezunlarından 3 kişi (% 100.0) bu atasözünü bilmıştır. % 100.0 ile yüksek lisans, ilahiyat ve ihl mezunları diğerlerinden daha fazla başarılı olmuştur.

Tablo 308. Görev Yeri Türüne Göre Din Görevlilerinin Toplumsal İlişkilerle İlgili 23. Sıradaki Atasözüne Verdikleri Cevaplar

Soru 23. “İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. “										
	İl Merkezi		İlçe Merkezi		Kasaba		Köy		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayet	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	1.5	1	0.3
Sahih Hadis	0	0.0	1	1.1	0	0.0	0	0.0	1	0.3
Mevzu Hadis	3	1.9	1	1.1	0	0.0	1	1.1	5	1.4
Atasözü	151	98.1	85	97.7	22	100.0	85	97.7	343	98.0
Toplam	154	100.0	87	100.0	22	100.0	87	100.0	350	100.0

İl merkezinde görev yapan 151 kişi (% 98.1), ilçe merkezinde görev yapan 85 kişi (% 97.7), kasabada görev yapan 22 kişi (% 100.0) ve köyde görev yapan 85 kişi (% 97.7) bu soruya doğru cevap vermiştir. % 100.0 ile kasabada görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur.

Toplumsal İlişkilerle İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır, ayetini bilmede Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Kur’an kursu öğreticileri diğer meslektaşlarından daha başarılı olmuştur. Kur’an kursu öğreticilerinden % 16.9 imamlardan % 21.0 ve müezzinlerden % 19.6 bu ayete sahih hadistir, cevabını vermiştir. Müslim’de şöyle bir rivâyet geçmektedir: "Resûlullah (sav), ‘Gıybet nedir biliyor musunuz?’ diye sordu. Sahabe, ‘Allah ve

Resûlü daha iyi bilir!’ karşılığını verdiler. Resûlullah, ‘Kardeşini hoşlanmadığı bir şey ile anmandır.’ buyurdu. ‘Ya kardeşimde o söylediğim durum varsa ne dersin?’ diye sorulunca Resûlullah, ‘Söylediğin şey eğer onda varsa gıybet etmişsindir. Ayet yoksa ona iftira etmiş olursun’ buyurdu. ⁸² Mana olarak aynı bağlamda olsa bile ayet ve hadis ayırımı önemlidir. Ayete hadis, hadise ayet demek ciddi bir hatadır. Toplumsal olarak ciddi ahlaki problemlerden olan gıybetin yasaklandığı ayeti din görevlileri bilmesi ve toplumu bu alanda bilgilendirmesi gerekir.

Toplumsal ilişkilerle ilgili sahih hadisi bilmede Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Bu sahih hadise Kur’an kursu öğreticilerinden % 4.2 imamlardan % 7.5 müezzinlerden % 10.9 bu sahih hadise mevzu hadistir, cevabını vermiştir. ini bilginin kaynağını bilme hususunda problem olduğu görülmektedir.

Demografik bilgiler ile bu sahih hadisi bilme hususunda yapılan istatikselsel analiz sonuçlarına göre, yaş durumu ile sahih hadisi bilme arsında $p=0.006 < 0.05$ olduğundan anlamlı bir ilişki vardır. 18-31 yaş grubu olanlar daha başarılı olmuştur. Yaş grubuna göre başarı sırası; 31-40 yaş grubu, 41-50 yaş grubu şeklindedir. Yine bu bağlamda eğitim durumu ile bu sahih hadisi bilme arasında istatikselsel analiz sonuçlarına göre $p=0.013 < 0.05$ olduğu için eğitim durumu ile bu hadisi bilme arasında anlamlı fark vardır. Yüksek lisans mezunlarının hepsi bu sahih hadisi bilmıştır. Eğitim durumuna göre başarı sırası; yüksek lisans, ilahiyat, ön lisans, diğer lisans ve ihl şeklindedir.

Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın, mevzu rivayetini bilmede Kütahya’da görev yapan din görevlileri daha başarılı olmuştur. Müezzinlerden % 37.0 imamlardan % 38.7 ve Kur’an kursu öğreticilerinde % 36.4 bu mevzu rivâyete sahih hadistir cevabını vermiştir. Mana bakımından bu rivâyet değerlendirildiğinde dünyada sadece Müslümanların yaşamadığı bir hakikattir. Bu bağlamda bir araya gelen her toplulukta bir âlim değil bir Müslümanın bulunması bile mümkün değildir. Bu hususa din görevlilerinin dikkat etmediği görülmektedir.

---

⁸² Müslim, Birr, 70.

Demografik bilgiler ile yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre bu mevzu rivayeti bilme ile yaş arasında $p=0.009 < 0.05$ olduğundan anlamlı bir fark vardır. Başka bir deyişle, yaşla birlikte bu sorunun bilinirliği artmıştır. 51 ve üzeri yaş grubu en başarılı olan gruptur. Başarı sırası yaş ile orantılı şekilde değişmiştir.

İnsanın adı çıkacağına canı çıksın atasözünü anketimize iştirak eden din görevlilerinden % 98.0 tarafından bilinmiştir. Sadece 7 kişi yanlış cevap vermiştir. İnsanın haklı veya haksız olarak adı bir defa kötüye çıktı mı ondan sonra yaptıkları hep o gözle değerlendirilir anlamında kullanılan atasözünün din görevlileri tarafından bilindiği görülmektedir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde din görevlilerinin hadis usulü ve hadis kaynak bilgileri ile ilgili çoktan seçmeli olarak kendilerine yöneltilen 46 tane soruya verdikleri cevaplar görev türleri, yaş durumları, eğitim durumları, hizmet yılları ve görev yeri türlerine göre değerlendirilmiştir. İstatistik sonuçları bilimsel analiz sonuçlarına göre yorumlanmıştır. Bu bağlamda birinci ve ikinci bölümde elde edilen bulgular üçüncü bölümde yorumlanarak değerlendirilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ELDE EDİLEN BULGULARIN YORUM VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Din görevlilerin hadis bilgilerinin mahiyeti üzerine yaptığımız alan çalışmasında elde ettiğimiz verilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bölümde farklı kategorilerde deneklere sorulan sorular gruplaştırılarak sonuçlar değerlendirilmiştir. Hadis usulü soruları, ayetler, sahih hadisler, mevzu hadisler ve atasözleri şeklinde gruplaştırılarak genel değerlendirmeler yapılmıştır. Sonuçlar tablolar şeklinde ifade edilmiştir. Tablolarda ankette sorulan soru sırası ve metinler verilerek doğru cevaplar belirtilmiştir. Her soruda en çok doğru cevabı verenler; görev yeri, görev türü, yaş dağılımları, hizmet yılları ve görev yeri türüne göre yazılmıştır.

3.1. Hadis Usulü Test Soruları

Bu bölümde anket soruları sınıflandırılarak, doğru cevap koyu renkle gösterilmiştir. Nitel değişkenlere göre sorulara en fazla doğru cevap verenler tablolaştırılarak verilmiştir.

1-Hadiste râvinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi hadis istilâhında hangi kavramla ifade edilir?

- a) Ta'dil
- b) Cerh**
- c) Tevsik
- d) Mevkuf

2-İsnadı sahabede son bulan hadise ne ad verilir?

- a) Merfû hadis
- b) Mevkuf hadis**
- c) Âhad hadis
- d) Maktû hadis

3-Anlamı Allah' a (cc), lafzı Hz. Peygamber'e ait olan hadislere ne denir?

- a) Garîbü'l-hadis
- b) Rivâyetü'l-hadis
- c) **Kudsi hadis**
- d) Merfu hadis

4- Hz. Peygambere nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?

- a) Mürsel
- b) **Mevzû**
- c) Makbûl
- d) Munkatı

5-Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildir?

- a) Fethu'l-Bâri
- b) Umdetu'l-Kâri
- c) İrşâdu's-Sâri
- d) **el-Müntekâ**

6-Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislere ne ad verilir?

- a) Mevzû
- b) Merfû
- c) **Zayıf**
- d) Meşhur

7-Aşağıdaki eserlerden hangisi, Kütüb-i Sitte içerisinde yer almaz?

- a) Tirmizî, es-Sünen
- b) Nesâî, es-Sünen
- c) İbn Mâce, es-Sünen
- d) **İmam Mâlik, el-Muvatta**

8-Aşağıdakilerden hangisi muksîrûn kabul edilen sahabilerden değildir?

- a) Ebû Hüreyre
- b) Hz. Aişe
- c) Abdullah b. Ömer
- d) Hz. Ömer**

9-Hadis rivâyet eden râvilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?

- a) Sened**
- b) Râvi
- c) Haber
- d) Metin

10-Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivâyet ettiği hadise ne ad verilir?

- a) Maklûb
- b) Munkatı
- c) Muzdarib
- d) Şazz**

Tablo 309. Din Görevlilerinin Hadis Usûlü Test Sorularına Verdikleri Cevapların Dağılımı

Soru	İllere Göre	Görev Unvanına Göre	Yaşa Göre	Hizmet Yıllarına Göre	Eğitim Durumlarına Göre	Görev Yeri Türüne Göre	Başarı Oranı
1	Eskişehir	İmamlar	31-40	26 ve üzeri	İhl	Kasaba	70.8
2	Kütahya	İmamlar	21-30	26 ve üzeri	İlahiyat	Kasaba	55.4
3	Kütahya	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	26 ve üzeri	Diğer Lisans/ Yüksek Lisans	İl Merkezi	96.0
4	Kütahya	K.K. Öğreticisi	21-30	26 ve üzeri	İlahiyat	İlçe Merkezi	86.9
5	Kütahya	Müezzinler	21-30/ 31-40	26 ve üzeri	Diğer Lisans	İl Merkezi	57.2
6	Eskişehir	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	26 ve üzeri	İhl	İlçe Merkezi	68.9
7	Kütahya	K.K. Öğreticisi	31-40	26 ve üzeri	İhl	İl Merkezi	91.1
8	Kütahya	K.K. Öğreticisi	31-40	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	İl Merkezi	78.3
9	Kütahya	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	İlahiyat	Kasaba	85.2
10	Kütahya	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	26 ve üzeri	İhl	İlçe Merkezi	62.8

Hadis usulü ile ilgili en fazla doğru cevabı verenlere bakıldığında illere göre Kütahya ili, görev unvanlarına göre Kur'an kursu öğreticileri, yaş durumlarına göre 31-40 ve 51 ve üstü, hizmet yıllarına bakıldığında 26 ve üzerindeki, eğitim durumlarına bakıldığında yüksek öğretim mezunlarının daha başarılı olduğu görülmektedir.

Hadis usulü ile ilgili soruların bilme oranlarına bakıldığında en çok doğru cevabın verildiği soru % 96.0 ile 3. Soru, (% 91.1) ile 7. sorudur. en düşük bilme oranı % 55.4 ile 2. sorudur.

3.2. Ayetler

Soru 29.

يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

“Ağızlarıyla Allah’ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır. “ (Saff, 61/8)

Soru 8.

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٌ وَلَا تَنْهَرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

“Eğer Ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "Öf "bile demeyesin. “ (İsrâ S. 17/23)

Soru 31.

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنِ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا

“Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimini sağlamakta) dır. “ (Nisâ, 4/34)

Soru 33.

وَيُطْعَمُونَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا. إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا. إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا.

“Onlar içleri çektiği halde, yiyeceği yoksula, öksüze ve yetime yedirirler. " Biz sizi ancak Allah’ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız " derler. "(İnsan S. 76/8-10)

Soru 1.

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

“Allah’tan kulları içinde, ancak âlimler korkar. " (Fâtır, 35/28)

Soru 6.

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

“Muhammed Allah’ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler. “ (Fetih, 48/29)

Soru 36.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

“Şüphesiz iman edip, sâlih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. “ (Buruç, 85/11)

Soru 15.

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

“Kim Allah’a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve ummadığı yerden rızıklandırır. “ (Talak ,65/2-3)

Soru 22.

وَلَا يَعْتَبِ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا

“Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?”
(Hucurat, 49/12)

Tablo 310. Din Görevlilerinin Ayetler Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı

Soru	İllere Göre	Görev Unvanına Göre	Yaşa Göre	Hizmet Yıllarına Göre	Eğitim Durumlarına Göre	Görev Yeri Türüne Göre	Başarı Oranı
29	Kütahya	Müezzinler	31-40	6-10	İlahiyat/Diğer Lisans/Yüksek Lisans	Kasaba	98.8
8	Kütahya	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	11-15	Diğer Lisans	İl Merkezi	86.8
31	Eskişehir	Müezzinler	31-40	6-10	Diğer Lisans	Kasaba	66.3
33	Kütahya	Müezzinler	31-40	26 ve üzeri	Diğer Lisans/ Yüksek Lisans	İlçe Merkezi	94.6
1	Kütahya	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	İlçe Merkezi	77.7
6	Kütahya	Müezzinler	18-31	1-5	Yüksek Lisans	İlçe Merkezi	88.3
36	Kütahya	Müezzinler	41-50	16-25	İlahiyat/ Yüksek Lisans	Köy	97.7
15	Kütahya	Müezzinler	18-31	26 ve üzeri	İhl	Kasaba	79.4
22	Kütahya	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	11-15	İlahiyat	İlçe Merkezi	79.7

Ayetlere verilen cevaplara bakıldığında en çok doğru cevabı verenler illere göre Kütahya, görev unvanlarına göre müezzinler, eğitim durumlarına göre yüksek öğretim, görev yeri türlerine göre ilçe merkezinde görev yapanlardır.

Ayetler içerisinde en çok bilinen ayet; % 98.0 ile 29. Soruda yer alan iman ile ilgili ayettir, % 97.7 ile 36. Sorudaki ölüm, cennet ve cehennem ile ilgi ayettir. Ayetlerde bilinme oranı en düşük olan ayet ise; % 66.2 ile kadın ve aile ilgili 31. soruda yer alan ayettir.

3.3. Sahih Hadisler

Soru 3.

التَّائِبُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا تَتَّابَ أَحَدُكُمْ فَلْيُرِدْهُ مَا اسْتَطَاعَ.

“Esnetmek şeytandandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun.” (Buhari, Bed’ul- Halk, 11)

أَمَّا يَخْشَى أَحَدُكُمْ -أَوْ: لَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ- إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ، أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ.

Soru 9. “Namazda başını imamdan evvel kaldıran kimse, Allah’ın onun başını eşek başına dönüştürmeyeceğinden emin olamaz.” (Buhari, Ezan, 53 ; Tirmizî, Cuma, 57; Nesai, İmamet, 38)

Soru 10.

تُنَكِّحُ الْمَرْأَةَ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا وَلِحَسْبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا، فَاطْفُرْ بِذَاتِ الدِّينِ، تَرَبَّتْ يَدَاكَ.

"Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı nikâhlanır. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde et ki, Allah hayrını versin. “ (Buhari, Nikah, 16; Müslim, Râdâ’,1 ; Tirmizî, Rada’,1)

Soru 17.

شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ، يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيُتْرَكَ الْفُقَرَاءُ.

“Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, en kötü bir yemektir!” (Buhari, Nikah, 72; Müslim, Nikah, 16 ; İbn Mace, Nikâh, 35)

Soru 19.

إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ: أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ، وَيُشْرَبَ الْحَمْرُ، وَيَظْهَرَ الزِّنَا.

“İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir. “ (Buhari, İlim, 21; Müslim, İlim, 5; Ebû Dâvûd, Salât, 60; Tirmîzi, Fiten, 45;Nesai, Mesacid, 2;)

Soru 34.

لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ، ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ، وَلَا نَصِيفَهُ.

“Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişilebilir.” (Buhari, Fezâilü Ashab, 5; Müslim, Fezâil, 222)

Soru 5.

حُجِبَتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ، وَحُجِبَتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ.

“Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir. “ (Buhari, Rikâk, 28; Müslim, Cennet, 1; Tirmizî, Sıfatü'l-Cennet,20)

Soru 12.

يَكْبُرُ ابْنُ آدَمَ وَيَكْبُرُ مَعَهُ اثْنَانِ: حُبُّ الْمَالِ، وَطُولُ الْعُمُرِ.

“Âdemoğlu ile beraber şu iki şey de büyür. Mal sevgisi, uzun emel.” (Buhari, Rikâk, 5; Müslim, Zekat, 120; Tirmizî, Zühd ,40)

Soru 27.

كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ.

“Kişiye duyduğu her şeyi söylemesi günah olarak yeter.” (Müslim, Mukaddime, 8; Ebû Dâvûd, Edeb, 87)

Tablo 311. Din Görevlilerinin Sahih Hadisler Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı

Soru	İllere Göre	Görev Unvanına Göre	Yaşa Göre	Hizmet Yıllarına Göre	Eğitim Durumlarına Göre	Görev Yeri Türüne Göre	Başarı Oranı
3	Kütahya	K.K. Öğreticisi	18-31	1-5	Diğer Lisans	İl Merkezi	74.6
9	Kütahya	İmamlar	51 ve üstü	26 ve üzeri	Diğer Lisans	İlçe Merkezi	54.5
10	Eskişehir	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	Diğer Lisans/Yüksek Lisans	Kasaba	93.7
17	Eskişehir	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	Köy	83.7
19	Eskişehir	Müezzinler	31-40	1-5	İlahiyat	Kasaba	80.9
34	Eskişehir	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	İl Merkezi	83.7
5	Kütahya	Müezzinler	51 ve üstü	6-10	İlahiyat	İl Merkezi	64.0
12	Kütahya	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	İl Merkezi	78.9
27	Kütahya	K.K. Öğreticisi	18-31	11-15	Yüksek Lisans	İl Merkezi	87.1

Sahih hadislere verilen cevaplara bakıldığında en çok doğru cevabı veren illere göre Kütahya, görev unvanlarına göre müezzinler, yaş gruplarına göre 51 ve üzerinde olanlar, hizmet yıllarına göre 26 ve üzerinde olanlar, eğitim durumlarına göre yüksek öğretim mezunları, görev yeri türlerine göre il merkezinde görev yapanlar olmuştur.

Sahih hadislerin bilme oranlarına göre en çok bilinen sahîh hadis % 93.7 ile kadın ve aile ile ilgili 10. soruda yer alan hadistir. En az doğru cevap verilen sahîh hadis ise, % 54.5 ile Ahkâmla ilgili olarak verilen 9. soruda yer alan hadistir.

3.4. Mevzu Hadisler

Soru 2.

حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ.

“Vatan sevgisi imandandır. “ (Sehâvî, El- Makâsidu'l-Hasene, 297; Aclûni, Keşfu'l Hafâ, I, 345)

Soru 26.

مَنْ تَكَلَّمَ بِكَلَامِ الدُّنْيَا فِي الْمَسْجِدِ أَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُ أَرْبَعِينَ سَنَةً.

“Mescidde dünya kelâmı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır. “ (Aliyyu'l-Kâri, El-Esrâru'l-Merfâ, 325; Aclûni, Keşfu'l Hafâ, II/310; Şevkânî, Fevâid, 42)

Soru 16.

شَاوِرُوهُمْ وَخَالِفُوهُمْ.

“Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne muhalefet edin . “ (Suyûtî, Leâli, I/199; Sehâvi, El- Makâsîdu'l-Hasene,248; İbn Arrâk, Tenzihu'ş-Şeri'a, I/253; Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 235; Aclûni, Keşfu'l Hafâ, II/4)

Soru 24.

مَنْ سَرَّ فَلْيُؤْمِرْ.

“Bir şeye sevinen kimse yemek ziyafeti versin . “(Sehâvi, El- Makâsîdu'l-Hasene, 414; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/333)

Soru 32.

اطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيِّنِ.

“İlim Çin'de bile olsa alın. “ (Sehâvi, El- Makâsîdu'l-Hasene, 121;Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, I/154; İbnu'l Cevzi, El-Mevdu'at, 57)

Soru 11.

لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ مَا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ.

“Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım. “ (Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 225; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/214)

Soru 14.

وَلَدُّ الرَّئَا لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ.

“Zinadan doğan çocuk cennete giremez. “ (Suyûtî, a.g.e., II/193; Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 362; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/452)

Soru 21.

الْفَقْرُ فَخْرِي وَبِهِ أَفْتَحِرُ.

“Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim. “ (Sehâvi, El-Makâsîdu'l-Hasene, 300; Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 254; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/113)

Soru 30.

مَا مِنْ جَمَاعَةٍ اجْتَمَعَتْ إِلَّا وَفِيهِمْ وَلِيُّ اللَّهِ.

“Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın.. “ (Aliyyü'l-Kârî, El-Esrâru'l-Merfâ, 300; Aclûnî, Keşfu'l Hafâ, II/253)

Tablo 312. Din Görevlilerinin Mevzu Hadislere Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı

Soru	İllere Göre	Görev Unvanına Göre	Yaşa Göre	Hizmet Yıllarına Göre	Eğitim Durumlarına Göre	Görev Yeri Türüne Göre	Başarı Oranı
2	Kütahya	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	16-25	İlahiyat	İlçe Merkezi	22.3
26	Eskişehir	Müezzinler	31-40	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	İlçe Merkezi	84.8
16	Eskişehir	Müezzinler	41-50	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	Kasaba	83.7
24	Eskişehir	Müezzinler	41-50	11-15	Yüksek Lisans	İl Merkezi	57.1
32	Kütahya	Müezzinler	41-50	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	İl Merkezi	57.2
11	Kütahya	Müezzinler	31-40	11-15	İlahiyat	İl Merkezi	46.3
14	Eskişehir	Müezzinler	31-40	16-25	Yüksek Lisans	İl Merkezi	92.0
21	Kütahya	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	Diğer Lisans	İl Merkezi	62.0
30	Kütahya	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	İl Merkezi	46.0

Mevzu hadislerle ilgili sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde illere göre Kütahya, görev unvanlarına göre müezzinler, hizmet yıllarına göre 26 ve üzeri, eğitim durumlarına göre yüksek öğretim mezunları, görev yeri türüne göre il merkezinde görev yapanlar daha başarılı olmuştur.

Sorulan soru türlerinde en başarısız olunan kategori mevzu hadisler bölümü olmuştur. En az bilinen mevzu hadisler; % 16.0 ile ilimle ilgili 32.soru, % 22.3 ile iman ile ilgili 2.soru, % 46.0 ile toplumsal ilişkiler ile ilgili 30. soru, % 46.2 ile faziletle ilgili 11. soru, % 57.1 ile yeme içme ile ilgili 24. soru, % 62.0 ile zühd ile ilgili 21. Sorudur. Bilinme oranı en yüksek olan mevzu hadis ise % 92.0 ile ölüm, cennet ve cehennem ile ilgili 14.sorudur.

3.5. Atasözleri

Soru 35. “Para ile imanın kimde olduğu bilinmez. “ (Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s. 305, Salan Yay, İstanbul, 1998)

Soru 18. “Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olamaz. “ Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s. 286, Salan Yay, İstanbul, 1998

Soru 25. “Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven durmaya kalkar. “ Yurtbaşı, Sınıflandırılmış Türk Atasözleri, s. 147, Özdemir yay. Ankara, 1994

Soru 4. “Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar. “ (Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s.83, Salan Yay., İstanbul, 1998)

Soru 20. “Hocanın vurduğu yerde gül biter. “ (Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s.203, Salan Yay., İstanbul, 1998)

Soru 7. “Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil. “ (Yurtbaşı, Sınıflandırılmış Türk Atasözleri, s.175, Özdemir Yay., Ankara, 1994)

Soru 13. “Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür. “ (Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s.28, Salan Yay., İstanbul, 1998)

Soru 28. “Az veren candan, çok veren maldan verir. “ (Salan, Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, s.48, Salan Yay., İstanbul, 1998)

Soru 23. “İnsanın adı çıkacağına canı çıksın. “ (Yurtbaşı, Sınıflandırılmış Türk Atasözleri, s.140, Özdemir Yay., Ankara, 1994)

Tablo 313. Din Görevlilerinin Atasözlerine Verdikleri Cevapların Başarı Dağılımı

Soru	İllere Göre	Görev Unvanına Göre	Yaşaya Göre	Hizmet Yıllarına Göre	Eğitim Durumlarına Göre	Görev Yeri Türüne Göre	Başarı Oranı
35	Eskişehir	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	Kasaba	96.5
18	Eskişehir	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	26 ve üzeri	Yüksek Lisans	Kasaba	91.5
25	Kütahya	Müezzinler	51 ve üstü	26 ve üzeri	Ön lisans	İl Merkezi	92.5
4	Kütahya	İmamlar	31-40/ 51 ve üstü	11-15	Diğer Lisans/ Yüksek Lisans	İl Merkezi	97.7
20	Eskişehir	Müezzinler	51 ve üstü	6-10	İlahiyat	İl Merkezi	92.0
7	Eskişehir	K.K. Öğreticisi	51 ve üstü	1-5	İlahiyat	İl Merkezi	95.7
13	Kütahya	K.K. Öğreticisi	18-31	26 ve üzeri	İhl/ İlahiyat /Diğer Lisans /Yüksek Lisans	Kasaba	98.6
28	Eskişehir	Müezzinler	31-40	16-25	Yüksek Lisans	İlçe Merkezi	98.5
23	Eskişehir	Müezzinler	51 ve üstü	1-5/ 11-15/26 ve üzeri	İhl/İlahiyat / Yüksek Lisans	Kasaba	98.0

Atasözlerine verilen cevaplar değerlendirildiğinde en fazla doğru cevabı veren illere göre Eskişehir, yaş gruplarına göre 51 ve üzerinde olanlar, eğitim durumlarına göre yüksek öğretim mezunlarıdır.

Kategoriler içerisinde en fazla bilinme oranı sahip bölüm atasözleridir. Bütün bölümlerde bilinme oranı % 90'ın üzerindedir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde toplumun din hizmetini karşılama ihtiyacı 3 Mart 1924'te yürürlüğe giren 429 sayılı kanun ile kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı, İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, toplumu din konusunda aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek gibi önemli görevler ifa etmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığında görev yapan personel sayısı 2017 yılı itibari ile 109.332'dir.⁸³ Diyanet İşleri Başkanlığında, Kütahya ve Eskişehir müftülüklerinde görev yapan personelin görev dağılımı ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 314. Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetlerinde Görev Yapan Personel Dağılımı⁸⁴

	Vaiz, Cezaevi Vaizi	Murakıp	Kur'an kursu Öğretmeni	İmam Hatip	Müezzin Kayyım	Diğer Sınıflar	Toplam
Eskişehir	31	8	187	565	145	35	936
Kütahya	36	4	188	956	219	33	1.403
Türkiye	2.677	415	19.416	63.429	11.759	2.647	97.697

Bu bağlamda Eskişehir ilinde 936, Kütahya ilinde ise 1403 personel görev yapmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığında din hizmetleri sınıfında 97.697 personel görev yapmaktadır.

Kütahya Müftülüğü ve Eskişehir Müftülüğü bünyelerinde görev yapan din görevlilerinden örneklem yöntemi ile seçilen kişilerle yapmış olduğumuz alan çalışmamıza 350 kişi katılmıştır. Bunlardan 186 kişi (% 53.1) imam, 46 kişi (% 13.1) müezzin, 118 kişi (% 33.7) Kur'an kursu öğreticisidir. Ankete katılan hiç kimse "Diğer" şikkını işaretlememiştir. Ankete Eskişehir ilinden 125, Kütahya ilinden 225 kişi katılmıştır.

⁸³ <http://stratejigelistirme.diyanet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>, 01.01.2019.

⁸⁴ <http://stratejigelistirme.diyanet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>, 01.01.2019.

Din görevlilerinin yaş durumlarına göre dağılımları şu şekildedir: 21-30 yaş grubunda 63 kişi (% 18.0), 31-40 yaş grubunda 139 kişi (% 39.7), 41-50 yaş grubunda 103 kişi (% 29.4) ve 51 ve üzeri yaş grubunda 45 kişi (12.9) bulunmaktadır. İmamlar % 35.1 (65'er kişi) oranları ile 31-40 ve 41-50 yaş gruplarında daha yoğun olarak bulunmaktadır. Müezzinler de aynı şekilde % 36.9 (17 'şer kişi) oranları ile 31-40 ve 41-50 yaş gruplarında daha yoğun olarak bulunmaktadır. Kur'an kursu öğreticileri % 48.3 (57 kişi) ile 31-40 yaş grubunda, % 29.4 ile 41-50 yaş gruplarında daha yoğun olarak yer almaktadır. İhl mezunları en çok % 35.0 (14 kişi) ile 21-30 yaş grubunda, ön lisans mezunları % 36.9 ile (79 kişi) 31-40 yaş grubu ile %35.0 (75 kişi) ile 41-50 yaş grubunda, ilahiyat mezunları % 58.1 (43 kişi) ile 31-40 yaş grubunda, diğer lisans mezunları % 31.5 (6 kişi) ile 51 ve üzeri yaş grubunda daha yoğun olarak bulunmaktadır. Anketimize katılan yüksek lisans mezunu 3 kişi ise, 21-30, 31-40 ve 41-50 yaş grubunda bulunmaktadır.

Din görevlilerinin hizmet yılları verilerine göre, hizmet yılı 1-5 aralığında olanlar 88 kişi (% 25.1), 6-10 aralığında olanlar 93 kişi (% 26.6), 11-15 aralığında olanlar 41 kişi (%11.7), 16-25 aralığında olanlar 62 kişi (%17.7), 26 ve üzeri aralığında olanlar ise 66 kişi (%18.9)'dir. İmamlar çoğunluğu % 25.8 (48'er kişi) ile 6-10 ve 16-25 hizmet yıllarına, müezzinlerin çoğunluğu % 30.4 (14 kişi) ile 26 ve üzeri hizmet yıllarına ile %28.2 (13 kişi) ile 6-10 hizmet yıllarına, Kur'an kursu öğreticilerinin çoğunluğu ise, % 49.1(58 kişi) ile 1-5 hizmet yılına sahiptir. İhl mezunlarından% 50.0 (20 kişi) 1-5 hizmet yılı, ön lisans mezunlarından % 24.2 (52 kişi) 6-10 hizmet yılı, lisans mezunlarında % 37.8 (28 kişi) 6-10 hizmet yılı, diğer lisans mezunlarından % 36.8(7 kişi) 26 ve üzeri hizmet yılı, yüksek lisans mezunlarında % 66.6 (2kişi) 6-10 hizmet yılı aralığındadır.

Din görevlilerinin eğitim durumları ise şöyledir: Din görevlilerinin % 11.4 (40 kişi) ihl, % 61.1 (214 kişi) ön lisans, % 21.1 (74 kişi) ilahiyat, % 5.4 diğer lisans, % 0.9 (3 kişi) yüksek lisans mezunudur.

2017 yılı itibari ile Diyanet İşleri Başkanlığında din hizmetleri sınıfında görev yapan personelin eğitim durumları aşağıdaki tabloda yer almaktadır

Tablo 315. Diyanet İşleri Başkanlığında Görev Yapan Personelin Öğretim Durumunu⁸⁵

Öğrenim Durumu	Personel Sayısı	Yüzde (%)
Ortaokul	1.050	1.0
Lise	1.095	1.0
İhl	19.029	17.4
Ön lisans	7.068	6.5
Ön lisans(Dini Öğrenim)	50.506	46.2
Lisans	10.094	9.2
Lisans (Dini Öğrenim)	19.941	18.2
Toplam	109.332	100.0

Diyanet İşleri Başkanlığında görev yapan personel ile anket yaptığımız Kütahya ve Eskişehir illerinde görev yapan din görevlilerinin eğitim durumları karşılaştırıldığında benzerlik görülmesine rağmen ön lisans mezunlarının sayısının fazla olduğu görülmektedir. İlahiyat ön lisans programına geçişin kolay olması ve maaşa katkısı sebebiyle din görevlilerinin büyük çoğunluğunun ön lisans mezunu olduğu düşünülmektedir.

Görev yeri türüne göre, din görevlilerinden 154 kişi (% 44.0) il merkezinde, 87 kişi (%24.9) ilçe merkezinde, 22 kişi (% 6.3) kasabada, 87 kişi (% 24.9) köylerde görev yapmaktadır. Din görevlileri yoğun olarak görev yaptıkları yerler; imamlar % 32.7 (61 kişi) il merkezinde müezzinler % 69.5 (32 kişi) il merkezinde, Kur'an kursu öğretmenleri % 51.6 (61 kişi) il merkezinde görev yapmaktadır. Eğitim durumlarına göre görev yerlerindeki yoğunluk değerlendirildiğinde; ihl mezunlarından % 42.5 (17 kişi) köylerde, ön lisans mezunlarından % 44.3 (95 kişi) il merkezinde, ilahiyat mezunlarından % 52.7 (39 kişi) il merkezinde, diğer lisans

⁸⁵<http://stratejigelistirme.diyinet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>, 01.01.2019.

mezunlarından % 42.5 (8 kişi) il merkezinde görev yapmaktadır. Yüksek lisans mezunları ise, il merkezi, ilçe merkezi ve köyde görev yapmaktadır.

Din görevlilerinin hadis kitaplarını okuma oranlarına bakıldığında en çok okunan hadis kitaplarının sırası ile şu şekildedir. *Riyâzu's-Sâlihîn*; % 34.6 kitabı tamamen, % 45.7 ise kısmen okuduğunu belirtmiştir. *Hadislerle İslam*; % 23.4 kitabı tamamen, % 41.4 ise kısmen okuduğunu ifade etmiştir. *Sahih-i Buhari* ise; % 20.29 kitabı tamamen, % 42.57 ise kısmen okuduğunu belirtmiştir. Bu kitapların daha fazla okunma sebebinin tercümelerinin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanmasının etkisi olduğu kanaatindeyiz. Din görevlilerinin en az okuduklarını ifade ettiği kitap ise, % 8.2 ile Sünen-i Nesâî ve % 9.7 ile *Râmuzü'l Ehâdîs'tir*. Elde ettiğimiz bulgular, din görevlilerinin temel hadis kaynaklarını yeterince okumadıklarını; dolayısıyla hadis literatürüne vakıf olmadıklarını göstermektedir.

Din görevlilerinin kütüphanelerinde en fazla bulunan kitap, *Riyâzu's-Sâlihîn'dir*. Anketimizde yer alan kitapların Din görevlilerinin kütüphanelerinde bulunma oranları düşüktür. Din görevlilerinin kütüphanelerinde bulunan hadis kaynak kitapları ile bu kitapları okuma oranlarına bakıldığında aralarında anlamlı bir bağlantı olduğu görülmektedir. Din görevlilerinin en çok okudukları *Riyâzu's-Sâlihîn* isimli eserin okuma oran % 80.3 iken kütüphanede bulunma oranı ise % 78.6'dır. Aynı şekilde Din görevlilerinin en az okuduklarını söyledikleri *Sünen-i Nesâî* eserinin okuma oranı % 8.7 iken kütüphanede bulunma oranı % 8.9'tur. Bu bağlamda diğer kaynak eserlerin kütüphanede bulunma oranı ile okunma oranları arasında anlamlı bağlantı vardır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bir projesi olan, konulu hadis çalışması olarak başlatılan, 85 akademisyenin büyük katkıları ile hazırlanmış *Hadislerle İslam* eseri son döneme ait en önemli eserlerden biridir. Çalışmamızda din görevlilerinin en çok okuduklarını ifade ettikleri hadis kaynak kitapları arasında 2.sırada *Hadislerle İslam* kitabının olması manidardır. İslam toplumlarında en çok okunan kitaplara bakıldığında Kur'an-ı Kerim'den sonra ikinci kitap *Riyâzu's-Sâlihîn'dir*. Çalışmamızda *Riyâzu's-Sâlihîn'den* sonra en çok okunan kitabın *Hadislerle İslam*

olması, hadis alanında yeni ve nitelikli çalışmalar yapılması gerektiği kanaatini oluşturmaktadır.

Din görevlilerinin yaklaşık % 40'ı hadis alanı ile ilgili yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadığını ve bu alanda kitap ve makale okumadığını ifade etmektedir. Kendilerine yöneltilen bir soruda ise başkalarına aktaracakları hadislerin sahlilik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim cevabını verenler % 87 oranındadır. Aslında bu durum din görevlilerinin hadis alanı ile ilgili olduklarını gösterirken alan ile ilgili okuma ve çalışmalarının eksik olduğunu ortaya koymaktadır. Yine hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etmenlerinden birinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğu düşünen yaklaşık % 83'lük bir oran olmasına karşın çalışmamızda din görevlilerinin en çok uydurma hadisleri tanıma hususunda yanıldıkları görülmektedir. Hadis alanı ile ilgili okumalarının ve kaynak bilgilerinin eksik olduğu görülmektedir.

Din görevlilerine yöneltilen hadis usulü ile ilgili sorularının en düşük bilme oranı % 55.4 'tür. En yüksek başarı oranı ise, % 96'dır. Bu veriler din görevlilerinin hadis usulü bilgilerinde orta seviyede olduklarını göstermektedir. Din görevlilerinin yer değışikliği, yurt dışı, hac ve umre görevlendirmeleri için girdikleri Mesleki Bilgiler Seviye Tespit Sınavlarının bu sonuçlarda etkili olduğu kanaatindeyiz.

Din görevlilerine karışık olarak sorulan ayet, sahlil hadis, mevzu rivayet ve atasözlerinin en çok ve en az bilinme oranları şu şekildedir. Ayetlerin en çok bilinme oranı % 98.8, en az bilinme oranı % 66.3'tür. Saahlil hadislerin en çok bilinme oranı % 93,7, en az bilinme oranı % 54.5'tir. Mevzu rivayetlerin en çok bilinme oranı % 92.0, en az bilinme oranı % 22.3'tür. Atasözlerinin en fazla bilinme oranı % 98.6, en az bilinme oranı ise % 91.5'tir. Bu sonuçlara göre din görevlilerinin en çok doğru olarak cevaplandırdıkları bölüm atasözleridir. En az doğru cevaplandıran bölüm ise mevzu rivayetlerdir.

Din görevlilerinin ayet bilme oranları genel itibari ile iyi olmalarına rağmen bazı ayetlerin sahlil hadislerle karışırılması, din görevlilerinin kaynak bilgisi açısından yetersiz olduklarını göstermektedir. Kadın ve aile ile ilgili sorulan ayete

% 23.8 sahih hadis, % 9.5 mevzu hadis cevabının verilmesi bu sonucu ortaya koymaktadır. Bu soruya en çok yanlış cevabı verenler, imam olarak görev yapanlardır. Kadına yönelik şiddetin arttığı bir dönemde özellikle kadın ve aile gibi hassas konularda bütün din görevlilerinin Kur'an ve sünnet bağlamında sahih kaynaklarla topluma karşı İslami söylemleri arttırması gerektiği kanaatindeyiz. Din görevlilerinin Kur'an-ı Kerim'i lafzından okuduğu kadar mesajını da okumalı, anlamalı, hayata geçirmeli ve örneklik vizyonunu üstlenmelidir. Ayetlerin bilinme oranı kadın ve aile dışındaki tüm ayetlerde % 77'nin üzerindedir. Din görevlilerinin ayet bilme oranı hadis bilme oranından yüksektir varsayımız da bu bağlamda doğru çıkmıştır.

Sahih hadislerle ilgili sorularda genelde bilinme oranı % 70 civarındadır. Fakat Ahkâmla ilgili sahih hadisin bilinme oranı % 54.5'dir. Ahkâmla ilgili bir hadisin bilinirliğinin bu derece düşük olması, özellikle bu ahkam hadisinin namazla ilgili olması, sahih hadise mevzudur denilmesi ve en çok hatayı imamların yapması şaşırtıcıdır. Buhari, Müslim, Tirmizî gibi hadis kaynaklarımızda yer alan sahih hadislerin mevzu rivayetlerle karıştırılması; kaynak bilgisine ve sahih olanı sahih olmayandan ayırt edebilme bilgisine sahip olmadıklarını göstermektedir.

Kur'an kursu öğreticilerinin kadın ve aile ile ilgili hadisleri bilme oranları imam ve müezzinlerden daha yüksektir varsayımımız yanlış çıkmıştır. Müezzin olarak görev yapanlar, kadın ve aile ile ilgili hadisleri doğru bilmede daha başarılı olmuştur.

Mevzu hadislerle ilgili anket sorularımızı değerlendirdiğimizde, mevzu hadislerin bilinme oranının çok düşük olduğunu görmekteyiz. Bu da mevzu rivâyetlerin din görevlileri arasında çok yaygın olduğunu göstermektedir. Din görevlilerinin sahih hadislere göre mevzu hadisleri tanıma oranları çok düşüktür. Bu alanla ilgili ciddi çalışmalar yapılmalıdır.

Mevzu hadislerle ilgili en düşük istatistik oranı % 16.0 ile ilimle ilgili rivâyettir. Bu mevzu rivâyete % 54.8 oranı ile sahih hadis olduğu cevabı verilmiştir.

Din görevlilerinin ilmi noktada güçlendirilmeye ihtiyacı vardır. İmamların bilgilerinin mevzu rivayetlere dayandığı varsayımımız doğru çıkmıştır.

Hiç şüphesiz ki, İslam'ın doğru bir şekilde anlaşılması ve yaşanması, hadislerin doğru ve sağlıklı bir şekilde anlaşılması, hayata aktarılması ile mümkündür. Halkın doğru hadis bilgisine ulaşmasında önemli bir yere sahip olan din görevlilerinin bilgileri ciddi önem arz etmektedir. Aslında her Müslüman duyduğu bir hadisin; güvenilir ve sahih olup olmadığını araştırmak, hangi kaynaktan alındığına bakmakla sorumludur. Din görevlisi ise taşıdığı misyon gereği bu konuda daha hassas davranmalıdır. Bu bağlamda din görevlileri İslami ilimler tahsil ederek, hadisleri anlama, açıklama ve değerlendirme faaliyetlerine hız verip hadisi/sünneti ihya süreci içerisinde bir din gönüllüsü olarak bulunmalıdır. İslam'ın öngördüğü yaşam biçiminin tüm zamanlarda yaşanabilir kılınması için bu çalışmalar önem arz etmektedir.

ÖNERİLER

Din Görevlilerine Yönelik Öneriler

Kur'an ve hadis/sünnet bütünlüğü, dinin doğru olarak algılanıp yaşanılması hususunda önem arz etmektedir. Kur'an, hadis/sünnet olmadan anlaşılabilir ve pratik hayata aktarılamaz. Her Müslüman, hadisleri anlamak, yaşamak ve başkalarına aktarmakla mesuldür. Çalışmamızda din görevlilerinin hadis bilgileri üzerine bir alan çalışması yapmaya çalıştık. Ulaştığımız veriler bize, din görevlilerinin hadisin bazı alanlarında yetersiz olmalarına rağmen, hadis alanı ile ilgili bilgi ve donanım sahibi olmaya istekli olduklarını göstermektedir. Toplumla birebir muhatap olan din görevlileri bu alanda çalışmalar yaparak kendilerini geliştirebilir.

Din görevlileri arasında ilmi paylaşım ve istişare yapacakları meclisler kurularak sunacakları hizmet stratejileri oluşturulabilir. İlim meclisleri ile hadis bilgileri arttırılabilir. Din görevlilerinin oluşturacağı gruplarla köy, mahalle ve ilde ortak bir hizmet birlikteliği sağlanarak sahih ve sağlıklı bir hadis bilgisine ulaşılarak mevzu rivayetlerin bilinirliği sağlanabilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı son dönemlerde cami dışı din hizmetlerine büyük bir önem vermektedir. Bu bağlamda din görevlileri, müftülükler bünyesinde bulunan Aile ve Dini Rehberlik Merkezleri ve Gençlik Merkezlerinde aktif olarak görev alarak ilmi çalışmalarda bulunulabilir. Yine son dönemlerde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından din hizmeti sunulan okullarda, ortaöğretim ve yükseköğretim yurtlarında, dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalarda din görevlileri halkın sahih bilgiye ulaşması için aktif olarak görev alarak hem kendisinin hem de hitap ettiği hedef kitlenin bilgi seviyesini yükseltebilir. Aktif olarak görev alan din görevlileri, hadisin/sünnetin aktüel değerini, hadisin/sünnetin günümüzde nasıl anlaşılıp yorumlanacağını, hayata nasıl aktarılacağını mevzu rivayetlerden uzaklaşarak sahih bilgiye ulaşmada rehberlik edebilir.

Diyanet İşleri Başkanlığına Yönelik Öneriler

Diyanet İşleri Başkanlığı din görevlisi olarak istihdam ettiği personelin yeterliliklerinin geliştirilmesi hususunda çalışmaları arttırabilir. Çalışmamızda, yükseköğretim mezunlarının daha başarılı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Diyanet İşleri Başkanlığı, personelini lisans ve lisansüstü eğitime teşvik edebilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından görevlendirilen personeller hizmet içi eğitimlerle kategorize edilerek belirli periyotlarla, tekrardan uzak, kademeli ve nitelikli eğitimlerle geliştirilebilir. Belirli hizmet yıllarında belirli eğitimlerin alınması sağlanabilir.

Başkanlık düzeyinde üniversitelerle yapılacak protokollerle, her il müftülüğü ilinde bulunan İlahiyat Fakülteleri ve İslami İlimler Fakültelerinin bilgi birikiminden istifade ederek din görevlileri ile kolektif çalışmalar yapabilir.

Diyanet Tv’de ve Diyanet Radyo’da hadislerle ilgili kamu spotları yapılabilir. Mevzu rivayetlerin bilinirliği sağlanarak vatandaşın sahih hadislere ulaşılmasına katkı sağlanabilir.

Temel hadis kaynaklarının basımı ve din görevlilerinin buna ulaşması için çalışmalar yapılabilir. Hadis/sünnet bilgisinin topluma sağlıklı bir biçimde

aktarılması için ahlak kitaplarının ihtiva ettiği hadislerin tahrîci yapılarak basılması ile din görevlilerinin ve halkın istifadesine sunulabilir.

Temel hadis kaynaklarının yanında hadislerle ilgili belirli konu çalışmaları yapılarak, sahih hadislerinin bilinirliği arttırılabilir.

Hadislerle ilgili uluslararası sempozyum, seminer ve çalıştaylar yaygınlaştırılabilir.

Hadislerin bilinirliği ile ilgili saha çalışmaları, projeler, akademik çalışmalar, yayınlar vb. desteklenebilir,

40 Hadis yarışmaları yaygınlaştırılabilir.

Din Görevlisi Yetiştiren Eğitim Kurumlarına Yönelik Öneriler

Din görevlisi yetiştiren eğitim kurumları, burada istihdam edilen personel ve müfredatlar önem arz etmektedir. İmam hatip liseleri, ilahiyat ön lisans ve ilahiyat lisans programlarında düzenlemeler yapılabilir. Hadis derslerinin saati arttırılabilir. Sened ve metin tenkidi, mevzu rivayetleri tanıma yolları ve mevzu rivayetler gibi konularla ilgili ders saatleri arttırılabilir..

Temel hadis kaynakları bütün okulların kütüphanelerinde bulundurularak, öğrencilerin tanınması ve okuması için çalışmalar yapılabilir.

Ülkemizde din alanında hizmet veren en önemli kurumlardan ikisi; dini yüksek öğretim veren kurumlar ve Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Diyanet İşleri Başkanlığında istihdam edilen personelin büyük çoğunluğu İlahiyat lisans ve ilahiyat ön lisans mezunlarıdır. Hiç şüphesiz ki ilahiyat fakültelerinin istihdam sağladığı alanlardan biride Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Örgün din eğitimi kapsamında en üst düzey eğitim ilahiyat fakültelerinde, yaygın din eğitimi hususunda en üst düzey eğitim Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından verilmektedir. İlahiyat öğretim programlarının Diyanet İşleri Başkanlığı'nın din hizmetleri personeli için belirlemiş olduğu yeterlilikleri de dikkate alarak yapılandırmasının kalite ve verimi arttıracığı kanaatindeyiz.

Hadislerin anlaşılması ve hayata aktarılması için yapılacak ilmi çalışmalarda halk ile birebir muhatap olan Din görevlileri önemli bir yer teşkil etmektedir. Alanla ilgili yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri üretme hususunda din görevlileri ile akademik personel arasındaki irtibat güçlendirilebilir.

Akademik Çalışma Yapacaklara Yönelik Öneriler

Hadis alanı ile ilgili spesifik konular üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Abdülbâki Muhammed Fuad, *El- Mu 'cemü 'l –Müfehres li Elfâzı 'l Kur 'anı 'lKerim*, Daru'l Hadis, Kahire, 2001.

El-Aclûni, İsmail b. Muhammed (ö. 1162/1652), *Keşfûl-Hafâ ve Müzîlü 'l-İlbas*, Daru'l-Kütubil-İlmiyye,I-II, Beyrut, 1988.

Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855), *el-Müsned*, Çağrı Yayınları, İstanbul,1992, I-IV

Ali el Kâri, Ebü'l-Hasen Nûruddîn Ali b. Sultân Muhammedel-Herevi (ö. 1014/1605), *el-Esrârü 'l-Merfûafi 'lAhbâri 'l-Mevdû 'a*, thk. Muhammed b. Lütfi Sabbağ, Dârül-Emâne, Beyrut 1971.

El-Buhari, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail (ö.256/869), *el-Câmiu 's-Sahih*, I-IV., İstanbul, Çağrı Yayınları, İstanbul,1992,

Bolay, S. Hayri, Türköne, Mümtazer, *Din Eğitimi Raporu*, Ankara İmam Hatip Lisesi Öğrencileri ve MezunlarıVakfı Yay., Ankara, 1995.

Çağrıçı, Mustafa, "Vatan", s. 563-564, c. XLII, M.E.B. İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1995.

Çelik, Ali, *Halkın Hadis Bilgisi ve Bilgi Kaynakları*, Emin Yay., Bursa, 2009.

Çetin, Abdurrahman, "Ezan", DİA, c.XII, s. 35-37, İstanbul, 1995.

Ebu Dâvûd, Süleyman b.Eş'as es-Sicistâni, (ö.275/888), *Es-Sünen*, I-V. İstanbul 1992.

Ed-Dârimi, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman (ö.255/869), *Es-Sünen*, Çağrı Yay, İstanbul 1992.

DİB Görevleri Hakkındaki Kanun, *Diyanet İşleri Başkanlığı Mevzuatı*, Sayı 12038, k-1/1, Ankara,2002.

- El-Gazalî, Muhammed**, *Fıkhu's-Sîre*, (Trc .Rasul Tosun) Risale Yay., İstanbul, 1987.
- Genç, Mustafa**, *Sünnet-Vahiy İlişkisi*, Kitâbî Yay.,İstanbul, 2009.
- Gökçe, Birsen**, *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Savaş Yay., Ankara, 1999.
- İbn Arrâk**, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed (ö.963/1556), *Tenzihu'ş-Şeri'a*, I-II, Darü'l-Kütübi'l-İlmi, 8. Baskı, Beyrut, 1981.
- İbnu'l-Cevzi**, Ebü'l-Fecce Cemaleddin Abdurrahman b. Ali (ö.597/1201), *el-Mevdû'ât* thk. Abdurrahman Muhammed Osman, Dârü'l-Fikr. (yy) 1983.
- İbn Mâce**, Muhammed b. Yezîd El-Kazvînî (ö. 275/886), *Sünen* I-II, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- İbn Manzûr**, Muhammed b. Mukerrem (ö.711/1311), *Lisanu'l-Arab*, I-XV, Dâru's-Sadr, Beyrut.
- Karaman, Hayrettin; Yılmaz, Hasan Kamil; Karagöz, İsmail; Altuntaş, Halil**, *Din Görevlisi Rehberi*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2015.
- Koçyiğit, Talat**, *Hadis Tarihi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 1998.
- Küçükaşcı**, Mustafa Sabri, "İmam", DİA, s. 178, DİA, c. XXII, İstanbul, 2000.
- Müslîm**, Ebu'l-Hüseynel-Haccâc el-Kuşeyri (ö.261/874), *el-Câmi'u's-Sahîh*, Akçay Yayınları, İstanbul 1952.
- en-Nesâî**, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Şuayb (ö.303/915), *es-Sünen*, Akçağ Yayınları, İstanbul 1992.
- Özpinar, Ömer**, *Hz. Peygamber'i ve Hadislerini Anlamak*, Ensar Yay., İstanbul, 2002.

Salan, Zeynep Pınar, *Açıklamalı Örnekli Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, Salan Yay., İstanbul, 1998.

Es-Sehâvî, Ebu'l-Hayr Muhammed b. Abdirrahman (ö. 902/1496), *El-Mekâsidu'l-Hasene*, Beyrut, 1985.

Es-Suyûti, CelaleddinAbdurrahmân b. Ebî Bekr (ö. 911/1505), *el-Leâli'l-Masnû'a*, I-II, Daru'l-Marife, Beyrut, 1985.

Eş-Şevkani, Ebu Abdullah Muhammed b. Ali b. Muhmmmed el-Havlânî (ö. 1250/1834), *el-Fevâidü'l-Mecmû'a fi'l-Ehâdisi'l-Mevdûa*, thk. Abdurrahman b. Yahya El Yemani, Mektebetü's-Sünnetil-Muhammed, Kahire 1980.

Et-Tirmizi, Ebu İsa Muhammed (ö.297/892), *el-Câmiu's-Sahîh (es-Sünen)*, I-V, Beyrut, 1987.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982), Madde 136, 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun, Madde 4/j.

W.Ivanov, "İmam", s. 980, c. V/II, M.E.B. İslam Ansiklopedisi, Eskişehir, 2001.

Yavuz, Ali Fikri, *İslam İlmihali*, Çile Yay., İstanbul, 1977.

Yılmaz, Hüseyin, *Dini Hitabet*, Vizyon Matbaası, Sivas, 2016.

Yoğurtçugil, Kemal, *Örnekleme, Yöntemler ve Uygulama*, İktisat Fakültesi Yay., 1976.

Yurtbaşı, Metin, *Sınıflandırılmış Türk Atasözleri*, Özdemir yay., Ankara, 1994.

Yücel, İrfan, *"Diyanet İşleri Başkanlığı"*, DİA, s. 457, c.IX, IX, İstanbul, 1994.

İnternet Adresleri

<http://stratejigelistirme.diyamet.goö.tr/sayfa/57/istatistikler>, 01.01.2019.

<https://www.nufusu.com/il/eskisehir-nufusu>, 01.01.2019.

<https://www.nufusu.com/il/kutahya>, 01.01.2019.

<http://stratejigelistirme.diyamet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>, 01.01.2019.

EK-1 ANKET SORULARI

Değerli Din Görevlilerimiz,

Elinizdeki bu anket formu, din görevlilerinin hadis bilgileri ile ilgili bir değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Vereceğiniz cevaplar araştırma amacı dışında kesinlikle kullanılmayacaktır. Şahsi kimlik bilgiler kesinlikle istenmemektedir.

Konuyla ilgili bu anketi ciddiyetle değerlendirmenizi istirham eder, araştırmamıza yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Meltem Gündüz

Selçuk Ün. Sosyal Bil. Ens. Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Hadis Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Aşağıda size uygun alanları işaretleyiniz.

1.	Göreviniz?	İmam ( )	Müezzin ( )	K.K.Öğreticisi ( )	Diğer ( ) Lütfen belirtiniz	
2.	Yaşınız?	18 – 30 ( )	31 – 40 ( )	41 – 50 ( )	51 ve üstü ( )	
3.	Hizmet Yılıınız?	1 – 5 ( )	6 – 10 ( )	11 – 15 ( )	16 – 25 ( )	26 ve üzeri ( )
4.	Eğitim Durumunuz?	İmam Hatip Lisesi ( )	Önlisans ( )	İlahiyat ( )	Diğer Lisans ( )	Yüksek Lisans ( )
5.	Görev Yaptığınız Yerin Türü?	İl Merkezi ( )	İlçe Merkezi ( )	Kasaba ( )	Köy ( )	

2-Okuduğunuz Hadis Kitapları?

Kitap Adı	Okudum		Kısmen Okudum		Okumadım	Kütüphanemde	
	Arapçasını	Türkçesini	Arapçasını	Türkçesini		Var	Yok
Sahih-i Buhari							
Sahih-i Müslim							
Sünen-i Ebu Davud							
Sünen-i Tirmizi							
Sünen-i Nesâ'							
Sünen-i İbn Mâce							
Riyâzü's-Sâlfihin							
Râmuze'l-Ehâdis							
Hadislerle İslam							

3-Aşağıdaki sorularda duruma en uygun gördüğünüz şıkkı işaretleyiniz.

	EVET	KISMEN	HAYIR
1-Hadis alanında yeterli bilgiye sahibim.			
2-Hadis alanı ile ilgili yayımlanan kitap ve makaleleri ilgiyle takip ederim.			
3-Başkalarına aktaracağım hadislerin sahihlik durumunu, temel hadis kitaplarında geçip geçmediğini önemserim.			
4-Hurafelerin halk arasına yerleşmesinin en büyük etkenlerinden birinin de irşad faaliyetlerinde kullanılan uydurma hadisler olduğunu düşünüyorum.			

4-Aşağıda hadis usûlü ile ilgili çoktan seçmeli sorular verilmiştir. Doğru olan şıkkı işaretleyiniz.

<p>1-)Hadiste ravinin, adalet ve zabt yönlerinden sahip olduğu kusurlu vasıfları dolayısıyla reddedilmesi, hadis istilahında hangi kavramla ifade edilir?</p> <p>a) Ta'dil b) Cerh c) Tevsik d) Mevkuf</p> <p>2-)İsnadı sahabede son bulan hadise ne ad verilir?</p> <p>a) Merfû hadis b) Mevkuf hadis c) Âhad hadis d) Maktû hadis</p> <p>3-)Anlamı Allah'a(cc), lafzı Hz Peygamber'e ait olan hadislere ne ad verilir?</p> <p>a) Garîbü'l-hadis b) Rivâyetü'l- hadis c) Kudsî hadis d) Merfû hadis</p> <p>4-)Hz.Peygamber'e nispet edilen yalan ve uydurma haberlere ne ad verilir?</p> <p>a) Mürsel b) Mevzû c) Makbûl d) Munkatı</p> <p>5-) Aşağıdakilerden hangisi İmam Buhari'nin, el-Câmiu's-Sahîh şerhlerinden değildi</p> <p>a) Fethu'l -Bâri b) Umdetu'l-Kâri c) İrşâdu's-Sâri d) el-Müntekâ</p>	<p>6-)Sahih ve hasen hadiste bulunması gereken şartları taşımayan, fakat uydurma olarak da isimlendirilmeyen hadislere ne ad verilir?</p> <p>a) Mevzû b) Merfû c) Zayıf d) Meşhur</p> <p>7-)Aşağıdaki eserlerden hangisi, Küttüb-i Sitte içerisinde yer almaz?</p> <p>a) Tirmizî, es-Sünen b) Nesâî, es-Sünen c) İbn Mâce, es-Sünen d) İmam Mâlik, el-Muvatta</p> <p>8-)Aşağıdakilerden hangisi muksirûn kabul edilen sahabilerden değildir?</p> <p>a) Ebû Hüreyre b) Hz. Aişe c) Abdullah b. Ömer d) Hz .Ömer</p> <p>9-) Hadis rivayet eden ravilerin isimlerinin yer aldığı kısma ne ad verilir?</p> <p>a) Sened b) Râvi c) Haber d) Metin</p> <p>10-) Sika bir râvinin diğer sika râvilere muhalif olarak rivayet ettiği hadise ne denir?</p> <p>a) Maktûb b) Munkatı c) Muzdarib d) Şazz</p>
--	--

5-Aşağıda verdiğimiz ifadeler içerisinde; ayetler, sahih hadisler, mevzu(uydurma) hadisler ve atasözleri bulunmaktadır. Verdiğimiz ifadelerin karşısına hangi alana dahil olduklarını işaretler misiniz?

SIRA NO	İ F A D E L E R	AYET	SAHİH HADİS	MEVZU HADİS	ATASÖZÜ
1	Allah'tan kulları içinde, ancak alimler korkar.				
2	Vatan sevgisi imandandır.				
3	Esnemek şeytandır. Bundan dolayı herhangi biriniz esneyeceği zaman gücü yettiği kadar kendini tutsun.				
4	Biri yer biri bakar kıyamet ondan bakar.				
5	Cennet sevilmeyen şeylerle, cehennem ise şehvetlerle çevrelenmiştir.				
6	Muhammed Allah'ın elçisidir. Onunla beraber bulunanlar, inkarcılara karşı sert, birbirlerine karşı merhametlidirler.				
7	Her geleni Hızır, her geceyi kadir bil.				
8	Eğer ana-babandan biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı "öf" bile deme.				
9	Namazda başını, imamdan önce kaldıran kimse, Allah'ın onun başını eşek başına döndürmeyeceğinden emin olamaz.				
10	Bir kadın şu dört özelliğinden dolayı evlenilir. Malı için, soyu için, güzelliği için, dini için. Sen dindar olanı elde etki, Allah hayrını versin.				
11	Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım.				
12	Ademoğlu ile beraber şu iki şey de büyür. Mal sevgisi, uzun emel.				
13	Ağaca dayanma kurur, insana dayanma ölür.				
14	Zinadan doğan çocuk cennete giremez.				
15	Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar ve onu ummadığı yerden rızıklandırır.				
16	Hanımlarınıza danışın ama onların görüşüne inanmayın.				
17	Zenginlerin davet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeği, en kötü bir yemektir.				
18	Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olamaz.				
19	İlmin kaldırılması, cahilliğin bırakılması, içkinin içilmesi ve zinanın ortaya çıkması kıyamet alametlerindedir.				
20	Hocanın vurduğu yerde gül biter.				
21	Fakirlik benim övüncümdür. Ben fakirlikle iftihar ederim.				
22	Kimse kimseyi çekiştirmesin; hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır?				
23	İnsanın adı çıkacağına canı sıksın.				

24	Bir Şeye sevinen kimse, yemek ziyafeti versin.				
25	Gökyüzünde düğün var deseler, kadın merdiven kurmaya kalkar.				
26	Mescidde dünya kelamı konuşan kimsenin, Allah kırk yıl amellerini boşa çıkarır.				
27	Kişiye duyduğu her Şeyi söylemesi günah olarak yeter.				
28	Az veren candan; çok veren maldan verir.				
29	Ağızlarına Allah'ın nurunu söndürmek isterler. İnkârcılar ne kadar istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır.				
30	Bir araya gelen hiçbir topluluk yoktur ki, içlerinde bir Allah dostu olmasın.				
31	Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden üstün kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ailesinin geçimin sağlamkaya) dır.				
32	İlim Çin'de bile olsa alın.				
33	Onlar içleri çektiği halde, yiyeceği yoksula, öksüze ve yetime yedirirler.“ Biz sizi ancak Allah'ın rızası için doyuruyoruz, bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz çok asık suratların bulunacağı bir günde Rabbimizden korkarız” derler.				
34	Ashabıma kötü söz söylemeyin. Eğer biriniz Uhud dağı kadar altın sadaka verse onların verdiği ne bir avuç sadakaya ne de yarısına erişebilir				
35	Para ile imanın kimde olduğu bilinmez.				
36	Şüphesiz iman edip, Salih amel işleyenlere, onlara, içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır.				

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : 88793975-020-527
Konu : Anket Çalışma İzni

14 Nisan 2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 03.04.2017 tarihli dilekçe.

Necmettin ERBAKAN Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hadis Anabilim dalı Yüksek lisans öğrencisi olarak öğrenimine devam etmekte olan İlimiz Müftülük vaizi Meltem GÜNDÜZ'ün Müftülüğümüz bünyesinde çalışan din görevlilerimize yönelik "Din Görevlilerinin Hadis Bilgileri Üzerine bir Alan Araştırması (Kütahya-Eskişehir Örneği) konulu tez çalışmasına esas olmak üzere anket çalışması yapmak istediği ilgi dilekçesinden anlaşılmaktadır.

Bu sebeple adı geçen görevlimizin gerekli anket çalışmalarını yapabilmesi hususunu; Tensiplerinize arz ederim.

Hüseyin HAZIRLAR
İl Müftüsü

OLUR
14/04/2017

Aytaç AKGÜL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: Dilekçe ve ekleri (4 sayfa)

T.C.
TEPEBAŞI KAYMAKAMLIĞI
İlçe Müftülüğü

Sayı : 69229988-215- 715
Konu : Anket Çalışması

.../05/2017

Sayın: Meltem GÜNDÜZ

İlgi: 14.04.2017 tarih ve 193 sayılı dilekçeniz.

İlgi dilekçeniz gereği Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hadis Anabilim dalı öğrencisisiniz.16.03.2017 tarih ve 11/24 sayılı Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu Kararı ile “Din Görevlilerinin Hadis Bilgileri Üzerine Bir Alan Araştırması (Kütahya-Eskişehir Örneği) konulu tez çalışması için din görevlilerimiz ile anket yapmanız uygun görünmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Faruk TUT
İlçe Müftüsü